

הישיבה המאה וארבעים של הכנסת השמינית

יום רביעי, י"ז שבט תשל"ה (29 ינואר 1975)
ירושלים, הכנסת, שעה 11.04

א. דברי ברכה של יושב־ראש הכנסת לצירי ועידת "ישראל בונדס"

את הערכתנו והוקרתנו לכם, ובאמצעותכם לכל אלפי הנשים והגברים, מארצות רבות, שאותם אתם מייצגים.

מפעלכם למען מדינת ישראל הוא מפעל קונסטרוקטיבי שמעטים דוגמתו בתולדות העם היהודי למוד הסולידאריות והאחוזה. קשה להאר מה היתה דמותה של ישראל אלמלא היו לה המשאבים שהועמדו לרשותה והפיתוח ועל־ידי תרומותיו של העם היהודי בצורות שונות. המאמצים הבלתי־נלאים שלכם בגיוס המשאבים הכספיים יש להם חלק נכבד בהפרכת שממות ארצנו ומפעלי הפיתוח שלנו; יש לכם חלק חשוב בהיישנו הכלכליים, ביצירת הבסיס המשקי לחקלאות ולתעשייה ולניצולם של אוצרות הטבע במדינת ישראל; הדולארים שהועמדו לרשותנו על־ידי "ישראל בונדס" מילאו וממלאים תפקיד חיוני בכל קילומטר כביש ברדכי הארץ, בכל מטר של צינור מים, או נפט, בכל משק חקלאי, בית־חרושת או מכרה, בתחנות הכוח ובנמלי הים והאוויר.

ההשקעות הללו סייעו בידינו לקלוט ולמזג לעם עובד, יוצר ולוחם, מאות אלפי אחים ואחיות שעלו לארץ מעשרות מדינות ברחבי העולם, מהם פליטי חרב, השואה, מהם פליטי רדיפות ונגישות בארצות ערב, מהם פליטי מצוקה ורדיפות בשל יהדותם ובשל שאיפתם לעלות לישראל ולהשתתף בבניינה, ומהם אחים אשר נדבם לכם לבוא למדינת היהודים כדי להשתתף בבניינה, וכולם יחד מתוך האידיאל הנשגב של שיבה לארץ האבות כדי לחיות בה כיהודים בני־חורין.

ויכול אני להבטיחכם שכל מה שנעשה במדינת ישראל, במשך עשרים־ושבע השנים מאז תקומתה, במאמצים גדולים שלנו ובעזרתכם הנאמנה, משמש תשתית חזקה ואיתנה ביותר, שכל מיומה נגדנו לא תצלח, שכל התנכלות למפעלנו תיכשל וכל נסיון להחריבנו ייהדף אחרו. כי הנה על אף המלחמה המתמדת בנו, מאז קום המדינה, שהגיעה לשיא נוסף בהתנפלות האפלה והאכזרית שהתנפלו עלינו ביום הכיפורים, וכן במאמץ העצום שהתאמצו כדי להטיל עלינו מצור, מלוא העולם, בעזרת הון עתק המצטבר בידם והנפט שברשותם — לא יכלו ולא יוכלו לנו.

יתר על כן, נכונותכם לעבוד ולעזור, האמון שאתם נותנים בנו והאמונה בעתידה ובהצלחתה של מדינת ישראל הם מקור השראה לאזרחינו שהיום, יותר מתמיד, נדרשים הם לעבוד ולהקריב יותר כדי להתגבר על מצוקות ומכתנים ולמען עתיד טוב יותר. מאמצים חשובים איפוא לא רק למען עוצמתנו ויכולתנו לעמוד איתנים בפני אויבינו, אלא גם לחיזוק רוחו של העם בישראל ולעידוד תקוותיהם ואמונתם של

היו"ר י. ישעיהו:

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. חברי הכנסת, בשנה זו יימלאו עשרים־וחמש שנים — מחצית שנות יובל — למפעל מילווה העצמאות והפיתוח, ה"בונדס", המפעל הגדול והמפואר של העם היהודי למען פיתוח משקה וקידום כלכלתה של מדינת ישראל.

היסודות למפעל חשוב זה הונחו בוועידת ירושלים שכינס ראש הממשלה הראשון, דוד בן־גוריון ז"ל, בחודש ספטמבר 1950; ובחודש פברואר 1951 — שר האוצר הראשון של מדינת ישראל, אליעזר קפלן ז"ל, הגיש לכנסת הצעת חוק מילווה העצמאות, תשי"א — 1951, שנתקבל בברכה ובאחיולי הצלחה על־ידי כל סיעות הבית.

בנאום הפתיחה להצעת החוק אמר אז שר האוצר: "החוק, שיש לי הכבוד להציע לכנסת, הוא רב־אחריות ועשוי להיות רב־תוצאות, ויש בו משום צעד נועז מאוד; במידת־מה בא חוק זה להגשים רעיון שחלמו עליו בתנועה הציונית במשך שנים רבות — מילווה לאומי עולמי. הוא פותח תקופה חדשה ביחסים בין הגולה ובין הארץ, בבניינה ובקיבוץ הגלויות."

ועם אישור החוק פה אחד על ידי הכנסת אמר היושב־ראש הראשון של הכנסת, יוסף שפרינצק ז"ל: "קיבלנו חוק זה מתוך אמונה רבה בעם ישראל שנענה עד כה בעזרה רבה לקרנות הבניין שלנו, ומתוך הכרה ובטחון שמדינת ישראל תחזיר בכבוד את חובה לעם."

נעים ומעודד לציין שהתקוות והציפיות שהיו לנו בימים ההם נתמלאו בשיעור מרשים, המעורר בנו גאווה והתפעלות. דובר אז על חצי מיליארד דולאר והאופטימיסטים דיברו על מיליארד וחצי. אבל ה"בונדס" כבר הגיע לשלושה מיליארד ועוד הדיד נטויה.

והנה בימים אלה מתכנסת בישראל ועידה בין־לאומית של מנהיגי מילווה העצמאות והפיתוח, על־פי הזמנתם של ראש הממשלה ושר האוצר, ויש לנו הכבוד והעונג לארח היום מאות ממשתתפי הוועידה במשכן הכנסת, בית־הנבחרים והמחוקקים של מדינת ישראל; הם יושבים עכשיו ביצע האורחים המכובדים של הכנסת, לא כלבד כאורחים חשובים אלא גם כאחים מסורים וכשותפים נאמנים בהגשמת המשימה ההיסטורית של פיתוח ארצנו ותחיית עמנו; כמונו כמוהם שמחים בהישגים הגדולים עד כה, ובלבם כמו בלבנו מפעמות הציפיות והתקוות להמשך המפעל, לביסוס ולחיווקו, בהיקף גדול יותר ובקצב מזורז יותר.

חברים יקרים בוועידת ה"בונדס", על דעת הכנסת ובשמה הנני מתכבד לקדם את פניכם בברכה ולהביע

— דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לצירי ועידת "ישראל בונדס" (ישעיהו); שאילתות ותשובות (ישעיהו, שמעוני, רבינוביץ) —

אנו מביטים אל עשרים-וחמש השנים הבאות של פעילות ופעולה של "ישראל בונדס" ברוח דברי הנביא: "איש את רעהו יעזור ולאחיו יאמר חזק".

אני תפילה שכאשר מנהיגי מילוה העצמאות וה-פיתוח יתכנסו בבית הזה לחוג את יובל החמישים של המילוה ימצאו את ישראל פורחת ומשגשגת פי שלו-שה וארבעה מכפי שהיא היום, והיא תהיה אז שרויה בשלום עם שכנותיה, ואזרחיה יעבדו, ייצרו וגם ית-רמו — בייחוד בתחום הרחנני, האידיאי והמוסרי — לקידום האנושות כולה ברוח חזונם של נביאי ישראל.

חזק, חזק ונתחזק.

(מחיאות כפיים ביצי האורחים)

אחינו באותן ארצות שבהן נרדפים יהודים הנושאים נפ-שם להצטרף אלינו ולקחת חלק במפעלנו. אין ספק שמפעל מילוה העצמאות והפיתוח תורם הרבה גם להגברת ליכודן וזקיפות קומתן של הקהילות היהודיות בתפוצות הגולה.

אחים יקרים, עתה, יותר מתמיד, אנו מקווים ומ-צפים שהשותפות בינינו וביניכם תצמח בעוצמתה ובהי-קפה יותר מכל מה שנעשה עד כה. מובטחני שגם אתם חשים בחשיבות ועידתכם זאת בירושלים, בשנת הכ"ה לייסוד המפעל, לא רק במונחים של הישגי הע-בר, אלא גם במונחים של מה שעוד צריך לעשות, בש-נה הקרובה ובעשרים-וחמש השנים הבאות, מול את-גרים כבדים.

ב. שאילתות ותשובות

שרי-האוצר י. רבינוביץ :
לשאלה 1: בהתאם להוראות הקיימות, היעדרות עובד מדינה לתפקידי שמירה בבתי-ספר היא על חש-בון העובד, כפי שמקובל בכל המשק.

לשאלה 2: לא, אלא אם כן יוחלט אחרת לגבי כל השירותים.

לשאלה 3: לא.

לשאלה 4: משרד האוצר פועל בנדון בהתאם להוראות.

לשאלה 5: על חשבון העובד.

לשאלה 6: יש להפנות את השאלה למשרד החי-גוך.

לשאלה 7: כן.

לשאלה 8: כן, כמוסבר בתשובה לשאלה 1.

לשאלה 9: ראה התשובה לשאלה 2.

1993. ארכה לנישומים שכירים המאחרים בהגשת דוחות על הכנסתם

חברי-הכנסת ח. שמעוני שאל את שר האוצר ביום י"ט בחשוון תשל"ה (4 בנובמבר 1974):

אגף מס הכנסה נוהג לשלוח תזכורות באוקטובר ולאיים בתשלום קנס על אי-הגשת הדו"ח לשנה הקו-דמת. לא כל המעבידים הגדולים (כגון, הסוכנות זה-דסה) מספקים לעובדיהם את האישור על הכנסתם לפני אוקטובר.

אבקש לדעת:

האם מוכן השר להורות לנציבי מס הכנסה שלא לשלוח התראות לשכירים אלא רק לאחר שהשתכנע כי כל המעבידים הגדולים סיפקו את האישור לעובדיהם? אם לא — מדוע?

שרי-האוצר י. רבינוביץ :

נישומים שכירים חייבים להגיש את הדיונים-וחש-בונות על הכנסתם עד 30 ביוני בכל שנה לגבי הכ-נסתם בשנת המס שחלפה.

מאחר שבמקרים רבים לא מספקים מעבידים לה-כין את האישורים על השכר עד למועד הנ"ל ניתנה הו-

היו"ר י. ישעיהו:

חברי הכנסת, אנו עוברים עכשיו לשמיעת תשו-רות השרים לשאילתות של חברי הכנסת.

1856. הוראות בעניין שמירה בכתיספר

חברי-הכנסת ח. שמעוני שאל את שר האוצר ביום ה' בחשוון תשל"ה (21 באוקטובר 1974):

על הורי התלמידים מוטל לשמש בתפקידי שמירה בבתי-הספר של בניהם. לכן קורה שעל ההורה להי-עדר מעבודתו במשך חלק ניכר מהיום.

אבקש לדעת:

1. כאשר מדובר בעובד מדינה, האם היעדרותו היא על חשבון העובד או על חשבון המדינה?

2. האם פירסם, או עומד לפרסם, נציב שירות המ-דינה הוראות לגבי היעדרות האמורה?

3. האם פירסם משרד האוצר הוראות פנימיות לגבי היעדרות הנ"ל וקבע שהיא על חשבון העובד?

4. האם ער השר לעובדה שההוראות מטעם משר-ד האוצר אינן מתיישבות עם ההוראות מטעם משרדי ממשלה אחרים?

5. האם היעדרות עקב שמירה במסגרת המשמר האזרחי היא על חשבון המדינה או העובד?

6. האם נכון כי החובה לשמור בבתי-הספר היא חובה על-פי חוק, בדומה לחובה להתייצב בהתייצבות תקופתית בצבא?

7. האם ידוע לשר שבבתי-ספר קטנים המצויים באזורים כפריים ובאזורי ספר עשוי הורה להיקרא כפעם בחודש או בחודשיים?

8. האם על עובד מדינה לקחת יום חופשה על חשבוננו כל אימת שהוא נקרא לשמור בבתי-הספר?

9. המוכן השר להורות באמצעות נציב שירות המדינה שהשמירה היא על חשבון המדינה החל מיום שבו החלו השמירות?

אם לא — מדוע?

חוברת ט"ו, ישיבה ק"מ

— שאלות ותשובות (רבינוביץ, ורדיגר, אלוני, ישעיהו, ארבלי-אלמוזלינו) —

שרי-האוצר י. רבינוביץ :

א—ב. חלק גדול מהמלצות ועדת אשר — לרבות מס ערך מוסף הנמצא בתהליך הכנה לקראת הביצוע — כבר יושם. אולם יש עניינים חשובים, כמו "העיי-ווחים" הקיימים, ששחקו את בסיס המס ולגביהם לא הגישה ועדת אשר המלצות. נוסף לכך, המצב הכלכלי-בטחוני מאז מלחמת יום הכיפורים אילץ אותנו להכיר ביד את נטל המסים — הכבדה שגרמה לניטרול ההוצאות בלתי הכנסה שניתנו בעקבות יישום המלצות הוועדה. כל אלה חייבו מינוי ועדה חדשה המורכבת מאנשי מקצוע, שתביא בחשבון את כל הגורמים המפעיעים על מערכת המסים וההכנסות.

היו"ר י. ישעיהו :

שאלה נוספת לחברת-הכנסת שולמית אלוני.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

ועדה שנייה זו, או למעשה ועדה שלישית זו, לתיקונים במסים — מתי תסיים את עבודתה ותגיש את מסקנותיה?

שרי-האוצר י. רבינוביץ :

הם חייבים להגיש לנו את המסקנות שלהם ב-1 במארכ.

2400. גביית חובות העצמאים למס הכנסה

חברת-הכנסת ש. ארבלי-אלמוזלינו שאלה את שר האוצר ביום כ"ז בכסלו תשל"ה (11 בדצמבר 1974) :

נוכח הפירסומים בעתונות על כך שחוב העצמאים למס הכנסה גדל מדי שנה בשנה, רצוני לשאול את כבודו :

1. בכמה הסתכם חוב הנישומים העצמאים עד 31 במארכ 1974 ?

2. מה שיעור הריבית המוטלת על החובות של הנישומים ?

3. בכמה מסתכמים החובות של העצמאים למס הכנסה הנושבים כחוב אבוד ?

4. בכמה הסתכמה הריבית ששולמה על פיגורים בתשלום מס הכנסה על-ידי העצמאים בשנת 1972/73 ובשנת 1973/74 ?

5. אילו אמצעים עומד שר האוצר לנקוט כדי לזרז את גביית החובות למס הכנסה ?

שרי-האוצר י. רבינוביץ :

1. חובות העצמאים משומות סופיות ליום 31 במארכ 1974 מסתכמים בסך 378.4 מיליון לירות.

2. שיעור הריבית המוטלת על חובות הנישומים שהצטברו עד כה הוא 15%.

3. אין סטאטיסטיקה לגבי חובות אבודים. החובות המסופקים של עצמאים מסתכמים ב-35 עד 40 מיליון לירות.

4. בשנת 1972/73 שילמו עצמאים קנסות וריבית על פיגורים בסך 27.1 מיליון לירות, ובשנת 1973/74 — 26.3 מיליון לירות. הירידה בסעיף זה בשנת 1973/74 חלה כיוון שבתקופת המלחמה לא הוטלו קנסות וריבית.

ראה לשלוח תזכורות לשכירים אלה רק בחודש אוקטובר, בהנחה שעד מועד זה כבר יהיו האישורים בידם.

שכיר שלא קיבל את האישור ממעבידו אף עד חודש אוקטובר תאושר לו ארכה נוספת להגשת הדין-החשבון לפי בקשתו.

2242. ידיעה על נסיון מצד אילי נפט ערביים

לרכוש מניות של בנק ישראל

חברת-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר האוצר ביום י"ב בכסלו תשל"ה (26 בנובמבר 1974) :

העתון "פיננשל טיימס" מוסר כי בעקבות התמורטטותה של חברת "טריומף אינווסטמנט" התברר כי חברה ערבית מנסיכויות המפרץ הפרסי כמעט שהצליחה להשיג אחיזה בבנק הבין-לאומי הראשון בישראל. פרטים על כך מוסר כתב "ידיעות אחרונות" בעתונות מיום 25 בנובמבר 1974.

לפי ידיעה זו ניהלה חברת "טריומף", המחזיקה ב-13% ממניות הבנק, משאומתן עם קבוצות שונות על רכישת מניותיה, וזאת כדי להצילה מפשיטת-רגל. בין אלה שהשתתפו במשאומתן היו גם אילי נפט ערביים. לו היתה העסקה מתממשת, היתה להם דריסת רגל בבנק ישראל.

אבקש לדעת :

1. האם ידוע לו על כך ?
2. נוכח התגברות ההשקעות של אילי הנפט הערביים בחברות גדולות בעולם, האם לא ייתכן כצב שהערבים יוכלו על-ידי רכישת מניות לשלוט במיש-רין או בעקיפין בחברות ישראליות ?
3. מה בדעת כבודו לפעול כדי למנוע מצב כזה ?

שרי-האוצר י. רבינוביץ :

1. הידיעה שעליה מתבסס השואל אינה נכונה בשלמותה.

2. אפשרות זו אינה נראית סבירה.

3. לגבי הנושא הספציפי של השאלה — משרד האוצר רכש את חלקה של חברת "טריומף" בבנק ובכוונתנו למכור חלק זה למשקיע שייראה לנו כמי-הימן.

2383. מינוי ועדה לשינוי מערכת המסים

חברת-הכנסת ש. אלוני שאלה את שר האוצר ביום כ"ו בכסלו תשל"ה (10 בדצמבר 1974) :

ועדת אשר הגישה לפני זמן רב את המלצותיה לרפורמה כללית בשיטת המסים הנהוגה בארץ. רפורמה זו תביא לתשלום שכר אמת ומס אמת, דבר החיוני לשם השלמת התכנית הכלכלית במשק הישראלי.

לאחרונה נמסר בעתונות כי השר מינה ועדה חדשה שתגיש המלצות אחרות באותו נושא.

שאלותי הן :

א. מדוע מונחה ועדה חדשה לדון באותו נושא שבו כבר דנה ועדת אשר בפרוטרוט ואף הגישה דו"ח מסכם והמלצות באותו נושא ?

ב. מה מתכוון השר לעשות כדי ליישם את המלצות ועדת אשר בהקדם נוכח המצב במשק ?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

לא הוריתי לבדוק מה חלקו של בנק הפועלים ולא נתבקשתי לבדוק. אינני יודע אם יש בכלל קשר בין אלה לאלה.

2453. תנאי מתן תמריצים ליצוא ערכי תרבות

חבר-הכנסת ז. שובל שאל את שר האוצר ביום ג' בטבת תשל"ה (17 בדצמבר 1974):

התזמורת הפילהרמונית הישראלית חתמה לאחרונה על הסכם רבי-שנתי עם חברת הקלטות גדולה בחוץ-לארץ. נושא הסכם זה הוא אמנותי וכניס למדינה סכומים לא-מבוטלים במטבע חוץ.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. באילו הטבות ותמריצי יצוא תזכה התזמורת הפילהרמונית במסגרת ההסכם הנ"ל?

2. אם לא תזכה בשום הטבות ותמריצים — מה הסיבה לכך?

3. המוכן כבוד השר לבדוק סוגיה זו מחדש כדי למנוע הפלייתו לרעה של יצוא רוחני ותרבותי שה-ערך המוסרי שלו, כידוע, הוא 100%?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. מדיניותנו הכלכלית אינה מקנה תמריצים ל-יצוא שירותים.

2. חלק מן התמריץ מכוון לכיסויי החזרי מסים על יבוא חמרי גלם לייצור הסחורות המיוצאות וחלק אחר מיועד לאפשר ליצואן להתחרות במחירי חוץ-לארץ. שני הגורמים האלה אינם מתייחסים ליצוא אמ-נותי. אין כאן החזר מסים ואין כאן תחרות מסחרית. מה שקובע הוא הטעם האמנותי.

3. אם ייתכן תמריץ הוא יביא אך ורק להוצאה נוספת מתקציב המדינה ולא יהיה בו לעודד הסכם הק-טה, כמצויין בשאילתה.

2454. ייעול המיכון כמוסדות הממשלה

חבר-הכנסת ז. שובל שאל את שר האוצר ביום ג' בטבת תשל"ה (17 בדצמבר 1974):

לפני שלוש שנים הוקמה ועדה בראשות רב אלוף (מיל.) חיים לסקוב לבדיקת נושא המיכון במוסדות הממשלה.

אבקש לדעת:

1. האם פורסמו ממצאי הוועדה הנ"ל?

2. אם לא — מה הסיבה?

3. מה היו המסקנות העיקריות של ועדת לסקוב?

4. האם יש אמנם צורך תיפקודי בכל יחידות המי-כון הקיימות היום במסגרת הממשלה?

5. היש ברשות המרכז למיכון משרדי, שנועד לרכז את כל עבודות המיכון הממשלתיות, מהשב מדגם 370/168 אי.בי.אם. המנוצל רק כדי 10%—20% מהס-פקו?

6. אם אכן הניצול של המחשב הנ"ל כה זעום הוא — מדוע עומד המרכז לרכוש עתה מחשב נוסף מאותו סוג?

5. בשנה האחרונה הורחבו פעולות האכיפה נגד סרבנים בכמה מישורים, והם: א. הופעלו התקנות החדשות של הוצאה לפועל ומספר פעולות העיקול גדל בצורה ניכרת; ב. הופעל מעקב מיוחד אחר המ-פגרים בהגשת דינים-יחשבונו; ג. גוייסו כ-200 עוב-דים למבצע מיוחד של סריקות, מודיעין ופעולות גבייה; ד. הורחבו פעולות החקירה אחר מעלימי מס והוחל במבצע רחב של בדיקות מלאי.

היו"ר י. ישעיהו:

שאלה נוספת לחברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו.

שוישנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

כבוד שר האוצר, לשאלה מס' 1 ענית שהחוב עד 31 במארס הסתכם ב-378 מיליון לירות. האם הכוונה רק לשנת 1974 או גם לחוב משנים קודמות? הכוונה בש-אילתה שלי היתה גם לגבי חוב משנים קודמות שלא נגבה על-ידי שלטונות המס.

שר-האוצר י. רבינוביץ:

אני מוכן לבדוק אם זה חוב מצטבר או חוב של שנה אחת.

2401. חקירה בעניין הפקדת שטרות של "סולל בונה" בבנק "אינטרנשיונאל קרדיט"

חבר-הכנסת ב. מואב שאל את שר האוצר ביום כ"ז בכסלו תשל"ה (11 בדצמבר 1974):

המנהל הכללי של החברה לעבודות-חוץ של "סולל בונה", מר אליגסון, נפגש עם ד"ר טיבור רוזנבאום בו'נבה לפני יומיים כדי "ליישר את ההדורים" בנוגע להלוואה ובעניין השטרות שהפקיד מר רכטר בידי "אינטרנשיונאל קרדיט" (כידוע לא הוחזר לרכטר שטר על סך מיליון לירות).

שאלותי הן:

א. האם השטרות שהפקיד רכטר אצל טיבור רוז-נבאום בבנק "אינטרנשיונאל קרדיט" הם שטרי בטחון או נמסרו לדיסקונט על חשבון הבנק?

ב. האם ניתן אישור של האוצר ל"סולל בונה" לנהל עיסקאות מסחריות או אחרות עם בנק "אינטר-נשיונאל קרדיט"?

ג. האם משרד האוצר בודק, או הורה לבדוק, עניין הפקדת השטרות של רכטר בבנק "אינטרנשיונאל קר-דיט" כדי לבחון את אופי העיסקה והשימוש בשטרות, ולהבטיח שלא היתה בכך עבירה על החוק?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

א. עניין זה נמצא בחקירת המשטרה.

ב. "סולל בונה" קיבלה היתר לקבל הלוואות במטבע-חוץ, וקיבלה הלוואות אלו מבנק "אינטר-נשיונאל קרדיט".

ג. כן.

היו"ר י. ישעיהו:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת בועז מואב.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):

האם הורה שר האוצר לבדוק מה חלקו של בנק הפועלים בעיסקה זו?

חברת ט"ו, ישיבה ק"מ

— שאילתות ותשובות (שובל, רבינוביץ, ישעיהו, בארי, פעיל) —

חברות ישראליות שמניותיהן רשומות בבורסה לנ-
יירות-ערך נוהגות לציין בהודעותיהן את שיעור הדי-
בידנד שהחליטו לחלק באחוזים, מבלי לפרש שאחז-
זים אלה מתייחסים אל הערך הנקוב של המניה. מצג
מעין זה עלול להטעות.

אבקש לדעת:

1. מה היא עמדת הרשות לניירות-ערך לגבי הנוסח
הרצוי של הודעה על חלוקת דיבידנד?

2. כלום ניתנה רשות לחברות הציבוריות שמני-
יותיהן רשומות בבורסה לניירות-ערך לציין בהודעותיהן
את שיעור הדיבידנד במונחים כספיים (כך וכך אגורות
לכל מניה בת כך וכך לירות)?

3. אם לאו — כלום נכונה הרשות לניירות-ערך
לשקול מתן הוראה כאמור?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. מקורו של נוסח ההודעה בדבר הכרוז על די-
בידנד, הנהוג אצל חברות שמניותיהן רשומות בבור-
סה, הוא בשיטה הנקוטה בפקודת החברות שלפיה לכל
מניה יש שווי נקוב. רשות ניירות-ערך לא קבעה עד
כה עמדה לגבי הנוסח הרצוי של ההודעה.

2. לא.

3. רשות ניירות-ערך תבדוק את הניסוחים השונים
הנהוגים בישראל ובארצות שונות ותשקול, בתיאום עם
הנהלת הבורסה לניירות-ערך, אם יש מקום לשנות
מהנוסח הקיים.

2463. שינוי שיעור הריבית כהלוואות פיתוח

חבריהכנסת מ. פעיל שאל את שר האוצר ביום ד'
בטבת תשל"ה (18 בדצמבר 1974):

בפרק "חלוקת הנטל" של תכנית החירום הכל-
כלית מ־9 נובמבר 1974 נכתב שאם מדד היוקר יעלה
יותר מ־20% לשנה תשונה בהתאם לכך הריבית של
הלוואות הפיתוח שתתנתנה עלידי הממשלה לתעשייה,
לחקלאות, לתחבורה ולתיירות במרכז הארץ.

ביום 16 בדצמבר 1974 התפרסם בעתון הכלכלי
"שער" כי שר האוצר התרשם מטענות ניציגי התעשייה
הפרטית וההסתדרותית "כי ההחלטה להרע את תנאי
הלוואות הפיתוח במרכז הארץ... אם המדד עולה
מעל ל־20% היא בגדר פגיעה חמורה".

רצוני לשאול:

א. נוכח עליית המדד בין דצמבר 1973 לדצמבר
1974 ב־58% ובין 9 בנובמבר ל־10 בנובמבר 1974
ב־22% — האם הופעל כבר סעיף הצמדת הלוואות הפי-
תוח למדד על-פי רעיון חלוקת הנטל של תכנית החי-
רום הכלכלית?

ב. האם מוכן כבוד שר האוצר להביא דוגמאות
של העלאת ריבית להלוואות פיתוח ולהסביר את שיי-
קולי העלאת הריבית במקרים הקונקרטיים?

ג. אם עדיין לא הופעל סעיף ההצמדה הנ"ל —
האם מוכן שר האוצר להסביר מה הם נימוקיו להשתיית
הפעלתו?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

א-ג. סעיף ההצמדה טרם הופעל כיוון שהת-
עוררו בעיות משפטיות הנובעות מחשש של סתירה

7. האם באמת מרכז המרכז למיכון משרדי את כל
עבודות המיכון הממשלתיות?

8. מה היא הסיבה שיש מחשבים נפרדים — שגם
הם אינם מנוצלים בצורה אופטימאלית — בגופים ממ-
שלתיים רבים הכוללים, בין היתר, את שע"ם (חברה
בשליטת האוצר), משרד החינוך והתרבות, המוסד
לביטוח לאומי, המשטרה, הלשכה המרכזית לסטאטיס-
טיקה, משרד התחבורה, משרד הסעד?

9. המסכים כבוד השר שיש בעבודות הנ"ל משום
ביזבוז רב, ומה מתכוון השר לעשות בנדון?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

לשאלות 1—3: המועצה להכוונת עיבוד נתונים
להליכי מינהל פועלת זה כשלוש שנים, ובשנתיים
האחרונות מכהן כיושב-ראש המועצה מר י. מידן. המור-
עצה לא התמנתה כגוף בדיקה ארי-הוק אלא פועלת באור-
פן שיטתי לקביעת המדיניות והנוהלים במכלול הת-
חומים של נושאי עיבוד הנתונים במשרד הממ-
שלה. בנובמבר 1974 פירסמה המועצה דין-וחשבון
התקדמות, המסכם פעולותיה בשטחים השונים, והוא
יובא בקרוב לדיון בוועדת השרים לענייני כלכלה.
כיוון שאין המדובר בממצאים של ועדת בדיקה, ממי-
לא אין בדין-וחשבון הזה מסקנות מובהקות.

לשאלות 4, 7, 8: המרכז למיכון משרדי הוא לש-
כת השירות המרכזית לעיבוד נתונים של משרדי הממ-
שלה, אך הוא לא נועד לרכז את עובדי המיכון בכל
משרדי הממשלה. ניצול פוטנציאל המידע מחייב,
לעתים, זיקה הדוקה בין המערכת הניהולית והתיפוע-
לית של המשרד לבין מערכות של מחשב — מצב המ-
חייב לא פעם הפעלת מערכות מחשב קטנות הפועלות
בתוך משרד ממשלתי יחיד. המועצה קבעה כללים של-
פיהם מתקבלת ההחלטה אם יופנה המשרד לגורם חיי-
צוני — המרכז למיכון משרדי או יחידת מחשב אחרת
— או שיפעיל מחשב עצמאי.

לשאלות 5—6: המחשב המופעל במרכז למיכון
משרדי מועסק בממוצע בשיעור של 60%—70%. גידול
עוצמת הציוד של המרכז למיכון משרדי יהיה מתונה
בביקוש לשירותיו. המרכז למיכון משרדי אינו עומד
להפעיל מחשב נוסף בשנה הקרובה.

לשאלה 9: אינני מסכים שקיים ביזבוז בתחום
המחשבים בממשלה, אף שיש לייעל דרכי ההפעלה
והשימוש בהם. פעולה זו עושים משרדי הממשלה
ומערכות ההדרכה וההכוונה באופן רצוף ושיטתי.

היו"ר י. ישעיהו:

שאלה נוספת לחבריהכנסת זלמן שובל.

זלמן שובל (הליכוד):

אדוני השר, האם נכון שקיימת תכנית או שאושרה
תכנית שהממשלה תייסד חברה שתמכור שירותי מחש-
בים לחוץ-לארץ?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

אני מוכן לבדוק אם קיים טיפול בעניין זה.

2459. נוסח ההודעה על חלוקת דיבידנד מטעם

חברות שמניותיהן רשומות כבורסה

חבריהכנסת י. בארי שאל את שר האוצר ביום ג'
בטבת תשל"ה (17 בדצמבר 1974):

שרי-האוצר י. רבינוביץ:

1. כן. העיסקה נעשתה בשותפות עם גורם מקור
מי בעל מכרות יהלומים.

2. לא.

3—6. על העיסקה המליץ גיאולוג בעל שם בין-
לאומי בנושא והיא נעשתה לאחר התייעצות עם גור-
מים שונים, לרבות בורסת היהלומים בתל-אביב. ההח-
לטה נתקבלה בדירקטוריון החברה ואושרה על-ידי
משרד האוצר.

7—10. העיסקה לא גרמה הפסד לחברת הנפט הל-
אומית. הזכיון נמכר בחוץ-לארץ יחד עם שאר נכסי
חברת הנפט הלאומית.

2577. נכיבות פיטורי מר יוסף טטיני מהכרת
"נתיבי נפט"

חברת-הכנסת י. בארי שאל את שר האוצר ביום ט"ז
בטבת תשל"ה (30 בדצמבר 1974):

עובד חברת "נתיבי נפט", מר יוסף טטיני, פוטר
מעבודתו בחברה עקב האשמות שווא בדבר גניבות והע-
למת ציוד, כביכול, שטפל עליה. אף-על-פי-כן שולמו
למר טטיני פיצויי פיטורין בסך 30,000 לירות.

אבקש להשיב לי:

1. האם נכון סיפור המעשה?
2. מדוע שולמו פיצויי פיטורין למפוטר חרף העי-
לה לפיטורין?

שרי-האוצר י. רבינוביץ:

1. כן.

2. הפסקת עבודתו של טטיני נעשתה לפי דרישת
הנהלה, והסכום בסך של 30,000 לירות בקירוב — מזה
נוכו מסים כחוק — ששולם למר טטיני מורכב מפיי-
צויי פיטורין לתקופת עבודתו בחברה, לפי הסכם העי-
בודה הקיבוצי הקיים בחברה והמחייב תשלום הפיצויים.

הנהלת החברה סבורה שהסדר זה עדיף ממשכית
העניין בכל שלבי הבוררות האפשרית לפי הסכם העי-
בודה — תהליך שהיה גורם לסחבת ולתשלום מש-
כורת לחודשים רבים שלפי הערכת החברה היה מסתכם
בעלות גבוהה בהרבה מהסיכום שהושג בפועל.

היו"ר י. ישעיהו:

שאלה נוספת לחברת-הכנסת ידידיה בארי.

ידידיה בארי (הליכוד):

אדוני השר, האם הסכם העבודה קובע גם במקרה
של פיטורין עקב מעשה כמו זה לשלם פיצויי פיטורין?

שרי-האוצר י. רבינוביץ:

אינני יכול לענות בבירור על דברים אלה, אבל
אני חושב שלא.

2593. תמריצים לחסכון

חברת-הכנסת ה. שמעוני שאל את שר האוצר ביום ט"ז
בטבת תשל"ה (30 בדצמבר 1974):

משרד האוצר מעניק פטור ממס הכנסה לאלה שהצי-
טרפו לתכנית חסכון שאושרו על-ידו במסגרת עידוד
חסכון בקרב בעלי הכנסות קטנות.

אפשרית הקיימת בינה לבין צו הריבית. כצו זה נקבע
שהלוואה צמודת-ערך לא תישא ריבית העולה על 9%
לשנה. אולם חלק מהלוואות הפיתוח האמורות כבר
נושאות ריבית בשיעור 12% ו-15% לשנה. עד לפתרון
הבעיה נחתמים החוזים על הלוואות פיתוח עם הלקוחות
הרלבנטיים באופן שיאפשר להחיל עליהם את ההחלטה
מיום אישור הלוואה שניתנה להם.

2486. שיעור החסכון בדלק לאחר הפיחות

חברת-הכנסת י. המיר שאל את שר האוצר ביום י'
בטבת תשל"ה (24 בדצמבר 1974):

אבקש להשיב לי:

מה הוא שיעור החסכון בדלק (בלירות ובאחוזים),
בתחומים השונים, כגון תעשייה, רכב, צריכה פרטית
וכו', בחודשים שלאחר הפיחות והתייקרות הדלק?

שרי-האוצר י. רבינוביץ:

במרבית התחומים חלה ירידה בצריכת הדלק ב-15%
עד 19% בחודש דצמבר 1974 לעומת חודש אוקטובר
1974. זהו שיעור ירידה משמעותי המצביע על מגמת
חסכון. אולם בגלל התקופה הקצרה וההשפעות הנוס-
פות הנובעות גם מעונתיות ומהרגלי הצריכה אין
לראות שיעור חסכון זה כקבוע לטוח הארוך.

2531. עיסקה של חברת הנפט הלאומית לחיפושי

יהלומים בדרום-אפריקה

חברת-הכנסת ע. נוף שאל את שר האוצר ביום י"א
בטבת תשל"ה (25 בדצמבר 1974):

הובא לידיעתי כי חברת הנפט הלאומית עשתה
עיסקה לחיפושי יהלומים בדרום-אפריקה. על-פי המידע
שנמסר לי נעשתה העיסקה עם גורמים ספקולאנטיים
שאינם מוכרים בענף היהלומים, ואמנם נסתיימה העיס-
קה בהתמוטטות ובהפסד של מאות אלפי דולאר לחברת
הנפט הלאומית.

ביום 4 בדצמבר 1974 מסר שר האוצר בתשובה
לשאילתה שלי כי 99% ממניותיה של הנ"ל שייכות
לממשלה והיא הממנה את כל חברי הדירקטוריון של
החברה.

אבקש לדעת:

1. האם עשתה חברת הנפט הלאומית עיסקה בדבר
זכיון לחיפושי יהלומים בדרום-אפריקה?

2. אם כן — האם אין בעיסקה כזו משום חריגה
ממטרותיה על-פי רישום של הנ"ל?

3. האם נבדקה ההתקשרות מראש על-ידי אגפים
מוסמכים באוצר או במשרד ממשלתי אחר?

4. אם כן — האם אישרו הבודקים מראש את
ההתקשרות?

5. עם איזה גורם לא-ישראלי היתה ההתקשרות?

6. האם מוכר גורם זה לחיוב בענף היהלומים?

7. מה היו תוצאות ההתקשרות?

8. באיזה מצב מצויה ההתקשרות כיום?

9. האם הפסידה הנ"ל כספים בהתקשרות זו?

10. אם כן — כמה?

אבקש לדעת:

1. מה גובה התקרה כיום, והאם זה עדיין מהווה תמריץ לחסכון?
  2. נוכח ההתייקרות — האין בדעת השר לשנות את התקרה כבר משנת המס השוטפת?
- אם לא — מה הנימוקים?

שרי-האוצר י. רבינוביץ:

1. התקרה הנוכחית היא 25,000 לירות. כדי להגיע לתקרה זו חייב בעל ההכנסה הממוצעת במשק לחסוך 10% מהכנסתו במשך עשר השנים. נראה לנו איפוא שהגובה הנוכחי של התקרה אמנם משמש תמריץ לחסכון.
2. במסלול הבלתי-צמוד של תכניות החסכון וזכה החוסך בתקרה הנוכחית בהכנסה מירבית פטורה ממס בסך 1,750 לירות לשנה. הפרשי ההצמדה מספקים שנים אלה הכנסה משמעותית נוספת. נראה לנו שיש בכך משום תמריץ סביר לתכניות החסכון. עם זאת שוקד משרד האוצר לחזור ולבדוק נושא זה מדי פעם בפעם נוכח ההתפתחויות במשק.

2594. תשלומי מקדמת יוקר

הכרה-הכנסת ב. מואב שאל את שר האוצר ביום ט"ז בטבת תשל"ה (30 בדצמבר 1974):

בחודש דצמבר 1974 שולמה לשכירים תוספת בסך 200 לירות שהוגדרה כ"מקדמת יוקר".

שאלותי הן:

- א. האם תוספת זו מעוגנת בחוק כ"הכנסה" או כ"תוספת לתוספת היוקר"?
- ב. מה גורל התשלומים הנלווים הקשורים ל"מקדמת היוקר"?
- ג. האם אין תשלום "מקדמת היוקר" עשוי לשמש תקדים ליצירת עיוותים חדשים בשיטת השכר והמיסוי?

שרי-האוצר י. רבינוביץ:

א. התשלום בוצע בהתאם להסכם בין המעסיק קים להסתדרות כתשלום מקדים על חשבון תוספת היוקר. צו הפטור על תוספת היוקר הורחב והוחל גם על התשלום המקדים.

ב. לא ניתנו תשלומים נלווים על-ידי המעבידים.

ג. אין תשלום זה עשוי לשמש תקדים כיוון שיהיה כלול בתוספת היוקר שתשלום החל משכר ינואר.

2595. מסירת מידע לנציבות מס הכנסה על תשלומי משרד הבטחון לקבלני עבודות עפר

הכרה-הכנסת ב. מואב שאל את שר האוצר ביום ט"ז בטבת תשל"ה (30 בדצמבר 1974):

אחד הגורמים החשובים לאינפלציה הוא ה"הון השחור" הנובע מהעלמות מס בקנה-מידה גדול. מאחר שחלק ניכר מן הפעילות במשק תלוי בהזרמת תקציבים במישרין ממשרדי הבטחון, השיכון ואחרים ומתחברות הממשלתיות לקבלנים, הרי היווצרותו של "הון שחור" נקבעת במידה לא מעטה על-ידי טיב הסי-

דורים שעושה משרד האוצר כדי להבטיח גביית מס אמת מהכספים שהוא עצמו משלם.

שאלותי הן:

א. האם העביר משרד הבטחון למשרד האוצר את הנתונים על הסכומים ששילם לקבלני עבודות עפר בשנת 1969/70 ואת זהות הקבלנים?

ב. האם העביר משרד הבטחון למשרד האוצר את הנתונים על הסכומים ששילם בקירוב ל-1,000 קבלני עבודות עפר ואת זהות הקבלנים שלא נגבה מהם מס במקור בשנת 1970/71 (לפי דו"ח מבקר המדינה 1973)?

ג. האם העבירה מע"צ למשרד האוצר את כל הפירוט על סכומים ששילמה לקבלני עבודות עפר בשנת 1969/70 ועל זהות הקבלנים?

ד. מה היו השומות השנתיות הסופיות הממוצעות לקבלני עבודות עפר ב-1969/70 וב-1970/71, והאם קיימת התאמה בין ההשקעות שהשקיעה המדינה בעבודות עפר בשנים אלו והשומות שנקבעו על-ידי משרד האוצר?

שרי-האוצר י. רבינוביץ:

א. משרד הבטחון העמיד לרשות נציבות מס ההכנסה את תיקי הספקים שלו בשנת 1969/70, וקבלני עבודות עפר בכלל זה. גם לגבי שנים קודמות הוענקו מידע מתיקי משרד הבטחון, במיוחד מאגף הבינוי, שם קיים מידע המתיחס גם לעבודות עפר.

ב. חומר על קבלני עבודות עפר, וגם על ספקים אחרים, מועבר מאז 1970/71 — כאשר הוטלה חובה ניכרית מס ההכנסה במקור מכל התשלומים של משרדי הממשלה, הרשויות המקומיות וגופים ציבוריים לספקי שירותים ושחורות. גם כשהספקים מקבלים אישור לפטור מניכוי במקור אין זה פטור את נותני התשלום שציינתי מהעברת מידע על התשלומים ששילמו.

ג. כל מה שאמרת לגבי משרד הבטחון נכון גם לגבי מע"צ.

ד. בעבודות עפר עסקו רבים, מקבלנים קטנים ועד לחברות גדולות בע"מ שקיבלו עבודות בהיקף רחב. אי לכך אין בהקשר זה משמעות "שומות ממוצעות".

2625. המשא-ומתן על הסכם כלכלי בין ארצות-הברית לישראל

הכרה-הכנסת ז. שובל שאל את שר האוצר ביום כ"ד בטבת תשל"ה (7 בינואר 1975):

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. מה האמת בידיעה שהשתרר קפאון במשא-ומתן הישראלי-אמריקני בעניין חתימת הסכם כלכלי בין ארצות-הברית לישראל?

2. אם כן — מה הסיבה להתפתחות זו?

3. הסבור כבודו שיש בגישתה של ממשלת ארצות-הברית משום הפעלת לחץ מדיני על מדינת ישראל?

שרי-האוצר י. רבינוביץ:

1-3. אין אמת בידיעה.

2. תיקון זה ישפר במידה רבה את מצבם הכלכלי של נכי הרדיפות.

הו"ר י. ישעיהו :
שאלה נוספת לחברת הכנסת זלמן שובל.

2689. ידיעות על הקמת בנק לפיתוח התחבורה
חברת הכנסת א. ורדיגר שאל את שר האוצר ביום ג'
בשבט תשל"ה (15 בינואר 1975) :

לאור הידיעות על האפשרות להקמת בנק לפיתוח
התחבורה אודה לכבודו אם ישיב לי :

א. מה הם לפי התכנית מקורות המימון של הבנק
החדש העומד לקום ?

ב. האם נבדקה מידת הפגיעה בבנקים אחרים עקב
הקמת בנק נוסף ?

ג. מה היא התרומה המיוחדת הצפויה לפיתוח ענף
התחבורה על-ידי הבנק החדש שעל הקמתו מדובר ?

שר האוצר י. רבינוביץ :

א—ג. עדיין לא הוחלט אם יש צורך בבנק מיוחד
לפיתוח התחבורה.

2690. מגמת תקציב המדינה

חברת הכנסת א. ורדיגר שאל את שר האוצר ביום ג'
בשבט תשל"ה (15 בינואר 1975) :

פקידים בכירים בצמרת הכלכלית של משרדי הממ"ש
שלה הנוגעים בדבר הביעו ביקורת חריפה על היקפו של
התקציב שעליו החליטה הממשלה בישיבתה ביום
ראשון השבוע. לפי דבריהם, אם יתבצע התקציב כפי
שהשתמע מהחלטת הממשלה יביא הדבר להורמת כספים
גדולה למשק שתגביר את הלחצים האינפלציוניים ות'
נטרל את ההשפעות החיוביות של הפיחות.

כן טוענים הכלכלנים כי תהיה זו אשליה להניח
שאפשר יהיה להעמיק את גביית המסים למעלה ממיל'
יארד לירות לעבר ממה שתוכנן. לפי דבריהם, החלטת
הממשלה היא בניגוד מוחלט להודעת שר האוצר
הקודמת כי כל הגדלה נוספת מעל ל-54.5 מיליארד
לירות תביא להגברת הלחצים האינפלציוניים.

אבקש להשיב לי :

א. האם הובאו בחשבון השיקולים אשר צוינו
על-ידי הכלכלנים הבכירים במשרדי הממשלה ?

ב. האם התקציב שאושר השבוע על ידי הממשלה,
לא יביא לידי גידול מהיר של הגרעון במאזן התש'
לומים ולדילדול יתרות מטבע-חוץ, והאם לא יגרום
לצימצום היבוא ולקיצוכם בתחומים שונים ?

שר האוצר י. רבינוביץ :

שר האוצר אינו נוהג לנתח בפומבי את תקציב
המדינה לפני שהניחו פורמאלית על שולחן הכנסת. אי
לכך אין באפשרותי לתאר את הפרטים העשויים לשמש
תשובה לתמיהות בציבור ולאלו של השואל הנכבד
בכללן. בתקציב המדינה שיוגש לכנסת בעוד ארבעה
שבועות יהיה משום מענה לבעיות הכלכליות של
המשק בשנת 1975.

מידת הזרמת הכספים שבתקציב לא תחרוג מן
המותר במסגרת מדיניותנו לרסן את הלחצים האינפלצ'
ציוניים במשק.

ולמן שובל (הליכוד) :
אם אין אמת בידעיה, אדוני השר, מדוע בכל זאת
המשא-ומתן אינו מתקדם ?

שר האוצר י. רבינוביץ :
יש כמה סעיפים שאנחנו צריכים לסיים אותם ואנו
מקווים שיסתיימו בחיוב.

2626. הנהגת רפורמה במסים

חברת הכנסת ז. שובל שאל את שר האוצר ביום כ"ד
בטבת תשל"ה (7 בינואר 1975) :

מר אפרים דברת, היועץ הכלכלי של שר האוצר,
אמר בימים אלה שהרפורמה המובטחת בשיטת המסים
לא תתבצע והיא תידחה לשנת 1976.

אודה לכבודו אם ישיב לי :

1. האם חוזר בו השר מהבטחתו לערוך רפורמה יסו'
דית בשיטת המסים עוד השנה ?

2. האם מודע כבודו לפגיעה באמינות הממשלה
בעיני הציבור אם תופר הבטחתו הנ"ל ?

שר האוצר י. רבינוביץ :

1—2. דברי היועץ הכלכלי על הרפורמה במסים
צוטטו בעתונות שלא כהלכה. כפי שכבר הבהרתי בת'
גובה לכך, אני איתן בדעתי להנהיג את הרפורמה
במסים בהקדם האפשרי.

הו"ר י. ישעיהו :

שאלה נוספת לחברת הכנסת זלמן שובל.

זלמן שובל (הליכוד) :

האם תכלול הרפורמה, שאתה עדיין אומר שתתבצע,
הורדה בשיעורי מס הכנסה, ובעיקר במס השולי ?

שר האוצר י. רבינוביץ :

הוועדה בודקת את הדברים, ואני מניח שכן.

2627. חקיקה לשיפור מצבם של נכי רדיפות
הנאצים

חברת הכנסת ל. דיציאן שאל את שר האוצר ביום כ"ד
בטבת תשל"ה (7 בינואר 1975) :

בעקבות פנייתו של אירגון נכי רדיפות הנאצים
המתריע על קיפוח וטיפול שטחי בציבור זה אבקש
להשיב לי :

1. האם בדעת כבוד השר להביא לכנסת הצעת
חוק אשר תרחיב ותשפר את זכויותיהם של נכי רדי'
פות הנאצים ?

2. האם שוקל כבוד השר דרכים נוספות לשיפור
מצבם הכלכלי והחברתי של אותו ציבור ?

שר האוצר י. רבינוביץ :

1. כן. משרד האוצר עומד להביא לכנסת הצעת
חוק הבאה להשוות את תגמוליהם של נכי רדיפות הנא'
צים לאלו של נכי צה"ל ושל נכי המלחמה בנאצים.

ב. האם חלה השנה עלייה במספר התאונות בבתי-הספר לגבי השנה החולפת?

ג. אילו דרכים מתכוון משרד החינוך והתרבות לנקוט כדי להקטין את מספר התאונות?

ש"רהחינוך-והתרבות א. ידליון:
א. כן.

ב. במספר התאונות לא חלה עלייה אלא מספר הדיווחים גדל.

ג. משרדנו פועל בכמה כיוונים: (1) הנחיות בטיחותיות בכל אחד מנושאי החינוך ובמסגרות החינוך השונות; (2) חינוך לבטיחות באמצעות מערכי שיעור רים ושילוב עקרונות בטיחות בהוראת המקצועות השונים; (3) הסברה ופירוטומים לפי רמות חינוך; (4) טיפוח פעולה חברתית עצמאית של ועדות תלמידים לבטיחות המביאות למעורבות אישית וליזומה בתיקון לייקויים ומחדלים בטיחותיים.

2614. הקמת אולמי ספורט מוגנים מפני מוג האוויר החרפי

חברת-הכנסת ע. נוף שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ג בטבת תשל"ה (6 בינואר 1975):

משחקי הליגה בכדורסל נערכים גם בעונת החורף. לרוב הקבוצות המשתתפות במשחקי הליגה מיתקני ספורט ללא גג.

רבים הם השחקנים הנפצעים במשחקים הנערכים על המגרש החלקי. כמו כן נגרמות הוצאות כספיים עצומות לקבוצות, נוכח העובדה שפעמים רבות מגיעה קבוצה ממקום מרוחק למשחק ליגה אשר מתבטל בגלל מצב המגרש. ידוע המקרה של קבוצת "הפועל" ירושלים אשר נסעה שלוש פעמים לקריית-חיים וחזרה כלעומת שבאה בגלל מוג האוויר החרפי.

אבקש להשיב לי:

1. מה הם התקציבים העומדים לרשות הקבוצות כדי לבנות אולמי ספורט מתאימים?

2. האם משתתפת המדינה בסיוע לבניין אולמים אלה?

3. האם נשקל האיסור על ההתאחדות לכדורסל לקיים משחקי ליגה בעונת החורף במיתקנים בלתי-מתאימים?

4. האם חייבת כל קבוצה (מבחינה תקנונית) לדאוג להימצאותו של רופא בזמן קיום התמודדות?

5. האם יש פיקוח על ביצוע הדבר?

ש"רהחינוך-והתרבות א. ידליון:

1. לרשות קבוצות ספורט לא עומד תקציב שיש בו כדי להעמיד על תילו אולם ספורט.

2. אולמי ספורט נבנים בדרך כלל על-ידי רשויות מקומיות בסיוע תקציבי של המדינה.

3. האיסור איננו על איגוד הכדורסל אלא של איגוד הכדורסל, שהוא הממונה על קיום משחקי הליגה בארץ. האיגוד כבר קיבל החלטה כי החל בעונת המשחקים הבאה יתקיימו משחקי הליגה הלאומית באולמים סגורים בלבד.

2599. הקדמת שעת פתיחתם של גני-ילדים

חברת-הכנסת מ. פרידמן שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ט"ז בטבת תשל"ה (30 בדצמבר 1974):

הגיעו אלי פניות מספר מאמהות עובדות ביחס לשעת פתיחת גני-הילדים (8.00). ילדים בגיל הגן עדיין קטנים מכדי להגיע לגן בעצמם וזקוקים להורה שילווח אותם. עובדה זו גורמת קשיים רבים להורים, שאינם מספיקים להגיע בזמן למקום עבודתם.

כן הגיעו פניות דומות בקשר לימי חופשה הניתנים לתלמידי בתי-ספר וגני-ילדים. המדובר בחגיגות המתקיימות בשעות הבוקר, שאחריהן משחררים את הילדים. ימים כאלו נוספים לימי החופשה הרגילים.

שאלותי הן:

א. האם השר אינו סבור שאחד מתפקידי משרדו הוא למנוע, עד כמה שאפשר, היעדרות מיותרת מעבודה של הורים לילדים הלומדים בגנים ובבתי-ספר, ובמיוחד לאור מצבנו הכלכלי הנוכחי?

ב. אי לכך, האם אין מקום להוראה מיוחדת שגני-הילדים יפתחו בשעה 7.30 לילדי הורים עובדים?

ג. האם אין מקום לקיים חגיגות בגני-ילדים ובבתי-ספר ללא השתתפות ההורים, וכחלק מיום לימודים שלם?

ש"רהחינוך-והתרבות א. ידליון:
א. כן. במידת האפשר.

ב. אין העניין פשוט, מה עוד שחלק ניכר מהגנות הן אמהות לילדים. לא נראית לנו עתה אפ-שרות להקדים פתיחת הגנים לפני שעה 8.00.

ג. משרדנו מצדד בחגיגות בשיתוף ההורים, שכן על-ידי כך גדלה מעורבותם של הורים בחיי הגן. הפגשת ההורים עם התכונה לקראת החג ועצם השתתפותם בחגיגה ממבירות את השמחה של הילדים, של ההורים ושל הגננת כאחת.

בחזור המנהל הכללי תש"ל/101 נאמר: "ביום הראשון של חנוכה וביום הלימודים שלפני פורים אפ-שר לקצר את יום הלימודים בגני-הילדים שבהם נערכים החגיגות ולקיימו משעה 9.00 עד שעה 11.00. אין לקצר את יום הלימודים יותר מן השיעור הזה, אולם על הגננות להימצא משעה 8.00 כרגיל ולקבל את ילדיהן של אמהות עובדות הבאים בכל זאת לגן בשעה זו. כן תודענה הגננות בעוד מועד להורים ככתב כי הילדים יישלחו בשעה 11.00."

2600. חינוך לבטיחות בבתי-הספר

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ט"ז בטבת תשל"ה (30 בדצמבר 1974):

בעתון "מעריב" מיום 29 בדצמבר 1974 התפרסמה כתבה ולפיה היו במשך החודשים הראשונים של שנת הלימודים הזאת 2,500 תאונות, מהן שלוש שנס-תימו במות, בבתי-הספר וזאת "אף-על-פי שתודעת הבטיחות בבית-הספר גברה".

בקשר לאותה כתבה אתכבד לשאול:

א. האם המספרים שנמסרו בה נכונים?

2672. ביטולו של חוק חינוך חובה לגבי כיתות 'א'

חברי-הכנסת מ. פעיל שאל את שר החינוך והתרבות ביום ב' בשבט תשל"ה (14 בינואר 1975):

אבקש את כבודו להשיב לשאלות הבאות:

א. האם נכון כי משרד החינוך והתרבות מתכוון לבטל את חוק חינוך החובה לכיתות 'א' החל משנת התקציב הבאה? אם כן — מה הסיבות לביטול זה?
ב. האם נכון שמשרד החינוך והתרבות מכין תכנית לביטול חוק חינוך החובה לכיתות ט' ? אם כן — האם מוכן כבוד השר להסביר בכנסת את פשר הנסיגה החינוכית הזאת?

שר-החינוך והתרבות א. ידליו:

א. משרד החינוך נאלץ ליוזם הצעת תיקון בחוק חינוך חובה במגמה לדחות או לבטל ביצוע החוק לגבי כיתות 'א' בשנים הקרובות. הרקע הוא המצוקה בתקציב המדינה והצורך לנקוט מדיניות קפדנית לגבי סולם העדיפויות בחינוך. חינוך חובב פירושו הקלה להורים מכל השכבות החברתיות, לרבות בעלי הכנסה בינונית וגבוהה.
ב. לא.

2694. הכוונת סטודנטים ללימוד מקצועות

התואמים את צרכי המשק

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ג' בשבט תשל"ה (15 בינואר 1975):

בהיות כבודו יושב-ראש המועצה להשכלה גבוהה אחכבד לשאול:

א. האם קיים תכנון בין-אוניברסיטאי לגבי קמתן של אוניברסיטאות ומתקנות חדשות, התואם את צרכיה החברתיים-כלכליים, מדעיים ובטהוניים של המדינה בע-שור הבא?

ב. אם כן — היכן ומה הוא הפורום ומי החברים בו?

ג. האם מוקדשת באוניברסיטאות מחשבה לע-תידם של הסטודנטים המתחילים בלימודיהם ולסיכור-ייהם להשתלב בעבודה שיוכלו לתרום בה מהשכלתם?

ד. אם כן — היכן ובאילו דרך?

ה. האם קיים באוניברסיטאות תפקיד יועץ מכוון לתלמידים הבאים להירשם ללימודים, העושה זאת תוך הכרת סדר עדיפויות המשק בשנים שבהן יסיים הסטודנט את לימודיו?

ו. אם כן — כמה ובאילו אוניברסיטאות?

שר-החינוך והתרבות א. ידליו:

א—ב. החל מחודש מארס 1974 פועלת הוועדה לתיכנון ותיקצוב של המועצה להשכלה גבוהה בשטח זה.

חברי הוועדה הם: פרופסור נתן רוטנשטרייך — יושב-ראש, פרופסור רחל שלון, פרופסור מיכאל סלע, פרופסור יצחק גילת ומר עודד מסר.

ג—ד. באופן ישיר לא קיימת הכוונת סטודנטים למקצועות מסויימים והסטודנטים פונים לתחומים שר-נים נוכח הסיכויים הנראים להם. עם זאת קיים עי-

4. לא, קבוצה מארחת חייבת לפי התקנון בהי-מצאות ציוד עזרה ראשונה.

5. כן.

2631. חובת השמירה על בתי-הספר

חברי-הכנסת פ. שינמן שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ד בטבת תשל"ה (7 בינואר 1975):

הורי התלמידים, שהוטלה עליהם חובת שמירה על בתי-הספר, מתלוננים וקובלים על העובדה כי על בתי-הספר, שיש בהם משום עניין מסחרי ורווחי, שומ"רים אנשי הג"א, ואילו על בתי-הספר חייבים לשמור הורי התלמידים עצמם.

רצוני לשאול:

1. האם כבוד השר מודע לעובדה זו?
2. אם כן — מדוע לא תוסר חובת השמירה מעל ההורים ותוטל על אנשי הג"א, כדוגמת בתי-הקולנוע הנשמרים על-ידי הג"א?

שר-החינוך והתרבות א. ידליו:

1. כן.

2. כוחות הבטחון אינם יכולים להקצות כוח-אדם לשמירה על מוסדות החינוך בשל מספרם הגדול.

2661. הבטחת סיוע כספי לסטודנטים נזקקים

חברת-הכנסת נ. קצב שאלה את שר החינוך והתרבות ביום א' בשבט תשל"ה (13 בינואר 1975):

נודע לי שאוניברסיטה ברא"ל הודיעה לתנועת "עודד" שאין ביכולתה לעמוד בהסכם עידוד סטודנטים ממשפחות מעוטות יכולת ומעיריות-פיתוח על-ידי מתן פטור משכר לימוד ודמי פנימיה והפנתה אותם לגור-מים ממלכתיים אשר יסייעו להם במצוקתם.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. מה בכוונתו של משרד החינוך והתרבות לע-שות כדי לאפשר לסטודנטים אלה, שהם כ-200 במספר, להמשיך בלימודיהם?

2. מה בכוונתו של המשרד לעשות כדי להמשיך ולעודד בעתיד מיבצע זה המיועד לסטודנטים מעי-רות-הפיתוח ומשכבות מעוטות יכולת?

שר-החינוך והתרבות א. ידליו:

1. העניין הקונקרטי בברא"ל בא על סידורו בשתי דרכים:

(א) נמצאה קרן שתעזור לסטודנטים אלה;

(ב) הוועדה לתיכנון ולתיקצוב של המועצה להש-כלה גבוהה דואגת שגם במסגרת הקיצוצים בתקציבים לא ייפגעו התמיכות לסטודנטים נזקקים.

2. לגבי העתיד יש דאגה לכך שבתקציבים יובטח הנושא בכל התנאים. נעשו סידורים מתאימים בקרן ההלוואות לסטודנטים ותהיה הקפדה יתירה על ביצוע מתאים של הצעדים שננקטו.

הוועדה לתיכנון ולתיקצוב עורכת סקר על קרנות המילגות לסטודנטים מתוך מגמה להסדיר את עניין מתן המילגות וקבלתן.

חוברת ט"ו, ישיבה ק"מ
— שאילחות ותשובות (ידליו, נמיר) —

לדים וגורמים לאי-נוחות ולחוסר יכולת לשמור על נקיונם.

בית-הספר, שהוקם והוגדר מראש כמבנה לאוכ" לוסייית ילדים טעוני טיפוח, נבנה ללא חדר אוכל וללא מטבח לתלמידים. לא נבנה בו חדר התעמלות, וחדרי הטבע והמלאכה — ללא ציוד.

לנוכח כל זאת אתכבד לשאול:

1. האם קיימות הנחיות בטיחות של משרד החינוך והתרבות, המחייבות בדיקה קפדנית לפני איכלוס בית-ספר, שבנייתו לא נסתיימה, בתלמידים? אם כן — האם מקפידים על קיומן, ומה קרה במקרה הנדון?

2. האם קיימים תקן ופרוגרמה אחידים של משרד החינוך והתרבות לגבי בנייתם של בתי-ספר יסודיים?

3. האם קיים תקן מיוחד לבתי-ספר הנבנים לילדים טעוני טיפוח? אם כן — במה הוא נבדל מהתקן לבתי-ספר רגילים?

4. האם כולל תקן זה מסעדה ומטבח לילדי בית-הספר?

5. אם כן — מדוע לא נבנו בבית-הספר הממ"ל כתי החדש בתל-אביב מסעדה וחדר-אוכל?

6. בבית-ספר "חב"ד" שנבנה באותה עת ובאותה שכונה על-ידי עיריית תל-אביב נבנו מסעדה ומטבח לתלמידים. מדוע הופלה בית-הספר הממלכתי לרעה?

7. האם קיימות הנחיות המשרד לגבי מבנה השי" רותים, מספרם והתאמתם לגיל הילדים, ובמיוחד בנוגע לגובה הכיורים לנטילת ידיים?

8. מה ההנחיות לגבי אולם התעמלות במבני בתי-ספר חדשים ועל מי מוטלת האחריות לציוד חדרי הטבע והמלאכה?

9. מה עושה משרד החינוך והתרבות כדי להקפיד על ביצוע הנחיותיו, ואילו כלים עומדים לרשותו לשם כך?

שר-החינוך והתרבות א. ידליו:

1. כן. ההנחיות פורסמו בחוזר מיוחד של המנהל הכללי מס' ו' (תש"ל) ובהן מצויינים האחראים לביצוע.

2-3. תקן הבנייה לבתי-הספר היסודיים הוא בדרך כלל סטנדרטרי, אבל בבתי-ספר שבהם יש רי" כזו ניכר של אוכלוסיות תלמידים טעוני טיפוח מר" ספים חדרי-ספח ומיתקנים אחרים, בדיקה לשיטות ההוראה במוסד ואירגונו הכללי בהוראה ובחינוך.

4-6. בבית-הספר בתל-כביר יפתח חדר-אוכל משני חדרי לימוד. האוכל יוספק מהמטבח המרכזי של עיריית תל-אביב.

7. כן. קיימות הנחיות לתקנים בבנייה ובריאות של בתי-ספר יסודיים. הן פורסמו בחוזר מיוחד של המנהל הכללי א' (תש"ל). חוזר זה מאוכר את תקני משרד הבריאות ו"הוראות למיתקני תברואה" שפור" סמו על-ידי משרד הבריאות. לגבי גובה הכיורים אין הוראות מחייבות; מקובל שחלקם מותקנים בגובה נמוך.

דוד מיוחד, באמצעות תמיכות מכוונות, לחוגי לימוד כגון הכשרת מורים וטכנולוגיה.

ה-1. בכל אוניברסיטה יש ייעוץ מכוון לתלמידים, אך אין ההכוונה נעשית מתוך האספקט של סדר העדי" פויות במשק.

2695. חלקו של החינוך הגבוה בהוצאה הלאומית לחינוך

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ג' בשבט תשל"ה (15 בינואר 1975):

בהיות כבודו יושב-ראש המועצה להשכלה גבוהה אתכבד לשאול:

1. מתוך תקציב משרד החינוך והתרבות בשנה הנוכחית המוקדש להשכלה הגבוהה כמה הוקדש לב" נייה, כמה הוקדש למחקר וכמה הוקדש להוראה שאי" נה נכללת במחקר?

2. האם יוכל השר להשוות את שיעור ההוצאה ש' המדינה לחינוך הגבוה מכלל ההוצאה לחינוך עם זה של מדינות כמו אנגליה, דנמארק, נורבגיה, שבדיה, הולנד, צרפת?

שר-החינוך והתרבות א. ידליו:

1. כ-165 מיליון לירות הוקדשו לפיתוח (בנייה); כ-285 מיליון לירות הוקדשו למחקר; כ-567 מיליון לירות הוקדשו להוראה.

2. הנתונים האחרונים שיש בידינו מאונסק"ו הם משנת 1970. אחוז ההוצאות השוטפות מסך כל ההוצאות לחינוך היה כדלהלן: דנמארק — 20.8; צרפת — 21.3; גרמניה — 17.7; הולנד — 21.8; נורבגיה — 12.2; שבדיה — 14.5; שווייץ — 17.5; אנגליה — 24.9; ישראל — 21.0.

בשנת 1972/73 — השנה האחרונה שיש לנו סי" כומים בישראל, סך-כל ההוצאה הלאומית לחינוך — 2,354 מיליון לירות; הוצאה שוטפת לחינוך — 1,877 מיליון לירות; סך-הכל הוצאה לחינוך גבוה — 648 מיליון לירות; הוצאה שוטפת לחינוך גבוה — 449 מיל- יון לירות.

אחוז ההוצאה לחינוך גבוה מסך כל ההוצאה הלאומית לחינוך — 19; אחוז החינוך הגבוה מההוצאה השוטפת לחינוך — 24.

2696. התקן לבניית בתי-ספר יסודיים

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ג' בשבט תשל"ה (15 בינואר 1975):

לפני ימים אחדים ביקרתי בבית-הספר הממשלתי החדש שנפתח בתחילת שנת הלימודים הנוכחית בש" כונת תל-כביר שבדרומה של תל-אביב.

עברו יותר מארבעה חודשים מאז פתיחתו ועדיין לא הושלם הבניין. פועלים עובדים בהשלמת החצר ובי" סיום ותיקון המקלט.

המקלט במצבו הנוכחי מהווה סכנה לילדים בשל הצפתו במי גשמים, קורת בטון נמוכה בכניסה אליו ובור פתוח ללא כיסוי בתחתיתו.

חדרי השירות שנבנו אינם תואמים את צרכי הי-

2698. ביטול מכס ומס קנייה על ספרים ותקליטים

הכרת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ג' בשבט תשל"ה (15 בינואר 1975):

בעקבות כתבה של נתן דובניץ, במוסף השבועי של "הארץ" מיום 10 בינואר 1975, על מס קנייה ומכס המשולמים על ספרים ותקליטים אתכבד לשאול:

1. האם קיימת הידברות בין משרד החינוך והתרבות לבין משרד האוצר על קריטריונים שלפיהם נקבעים מס קנייה ומכס על ספרים ותקליטים?

2. האם קיימת מדיניות של משרד החינוך והתרבות, על-פי סדר העדפה קבוע מראש, לגבי המסים השונים הנגבים מספרים, ומה היא המדיניות?

3. האם קיימת מדיניות במשרד החינוך והתרבות לגבי תקליטים, הן אלה המיובאים מחוץ-לארץ ואלה המיוצרים בארץ, והאם נתן משרד החינוך והתרבות דעתו על עידוד רכישת תקליטים ושימוש בהם להעשרת עולמו התרבותי, הספרותי והאמנותי של הילד, הנער והמבוגר?

4. האם נכונה הידיעה כי ירחוני עירום, רומאנים מצולמים, שבועוני נשים, חוברות רצח ו"אהבה", כתבי קולנוע ובידור קל, תשבצים בלועזית — כל אלה פטורים ממכס, מס קנייה וכל מס אחר?

5. אם כן — מי החליט על כך ומדוע?

6. האם מודע השר למציאות כי הנייר שעליו מודפסים ספרים בארץ טעון מס או/ו מכס, עובדה המייקרת את מחיר הספרים ומקשה את קנייתם?

7. אם מודע השר, מה בדעתו לעשות כדי להביא להוזלתם של הספרים ולהגדלת הפצתם?

8. האם לא כדאי היה לשקול קביעת רשימת ספרים ותקליטים מומלצים על-ידי משרד החינוך והתרבות, שיהיו פטורים ממכס וממס קנייה כדי לעודד ולהגביר קריאתם ושימעתם על-ידי קהל הילדים והמבוגרים בארץ?

שר-החינוך והתרבות א. ידלן:

1. ספרים אינם חייבים במס קנייה ובמכס. תקליטים חייבים במס קנייה ובמכס, למעט תקליטים לילדים מוזיים מובהקים שהם הקלטות מלל בלבד. לפיכך אין צורך בהידברות על קריטריונים.

2. לא מטל מס על ספרים אלא על נייר. ספרים לועזיים מיובאים פטורים ממס בהתאם לאמנת אונסק"ו. ספרים עבריים מיובאים, חל עליהם תשלום מכס כדי להגן על הספר העברי המודפס בארץ.

3. משרדנו אינו עוסק ביבוא תקליטים. המועצה לתרבות הקימה קרן תקליטים לייצור תקליטים של מוסיקה ישראלית רצינית וגם בעלת אופי עממי. כמו כן יש בחלק מן הספריות הציבוריות השאלת תקליטים.

4. כן.

5. משרד האוצר. לפי אמנת אונסק"ו אין להטיל מכס על ספרים או כתבי-עת מכל סוג שהוא, אך יש לזכור כי הפצת דברי תועבה אסורה לפי סעיף 179 לפקודת החוק הפלילי, 1936.

6—7. לפני כחודש פוטר ממס קנייה נייר גטול עין מייבא.

8. כן, נבדוק את האפשרויות.

8. ההנחיות מחייבות הקמת אולמי התעמלות בכל בתי-הספר החדשים. גם בבית-הספר הנדון נכלל אולם התעמלות בתכנית הבנייה והוא יוקם בשלב ב'. האחריות לציוד חדר המדעים, חדר הימלאכה ושאר המיתנים מוטלת על הרשות המקומית.

9. נקבעו, בין השאר, ההסדרים הבאים:

א) אדריכל מחווי של משרדנו מאשר את תכנית ההגשה של כל מבנה חינוכי. תכנית ההגשה היא בדרך כלל בקנה-מידה של 1:100 ובה ניתן לראות את עקרונות התיכנון של בית-הספר, התאמתו לפרוגרמה החינוכית ולתקני השטחים ואת החלוקה הפונקציונאלית. לא ניתן לראות בה את הפרטים של גמר הביצוע. האחריות לביצוע קפדני של העבודה היא בידי הרשות המקומית.

ב) ביקורים יומיים של מפקחים מטעם המוסד לבטיחות וגיהות, אנשי חינוך ואדריכלים של המשרד.

האמצעים העומדים לרשות המשרד הם מצומצמים ביותר ומשום כך מוטלת אחריות הביצוע על מהנדס העיריה המאשר, בחתימת ידו, כל פרק בתקופת הבנייה.

2697. הפיכת ביתו של שמעון רוקח בתל-אביב לאתר היסטורי

הכרת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ג' בשבט תשל"ה (15 בינואר 1975):

בעתון "מעריב" מיום 10 בינואר 1975 נתפרסמה ידיעה על ביתו של שמעון רוקח בנווה-הצדק, מראשוני הבתים בתל-אביב.

זה חודשים אחדים פרוץ הבית לכל רוה ורהיטיו יחלק גדול מספריו הנדירים, לרבות ספרי הילדים הראשונים שיצאו בשפה העברית, נגנו.

הבית, שנתרם על-ידי בעליו למסדר "בני-ברית", שימש כמקום מפגש תרבותי-חברתי לתושבי השכונה ונפתחו בו ספרייה וחדר קריאה לילדי השכונה. הוא נוהל על-ידי הגברת צפרוני, מוותיקות תל-אביב.

בקשר לאותה ידיעה אתכבד לשאול:

א. כיצד קרה הדבר שנכס תרבותי-היסטורי יחיד במינו לעיר תל-אביב נעשה הפקר למרות פניות חוזרות ונשנות לעיריית תל-אביב ולמסדר "בני-ברית"?

ב. מה בדעת השר לעשות כדי להציל את המבנה ואת מעט הציוד שנשאר בתוכו?

ג. האם בדעת השר לפנות לעיריית תל-אביב כדי להמליץ ולעזור בהפיכת ביתו של שמעון רוקח ו"ל לאתר תרבותי-היסטורי של ראשוני תל-אביב?

שר-החינוך והתרבות א. ידלן:

לכל השאלות: עיריית תל-אביב יפיו הודיעה למשרדנו כי היא פנתה ל"בני-ברית" והביעה את נכונותה ורצונה להציל את המבנה ולתרום את תרומתה לשיקומו הפיסי ובמידת הצורך להחזרתו לייעוד המוצהר.

"בני-ברית" ביקשו שהות לבדוק את העניין. הצעת העירייה תידון שנית לאחר הבדיקה.

חבורת ט"ו, ישיבה ק"מ
— שאילתות ותשובות (המר, ידליו, לויז) —

דו"ת הנ"ל. לדברי נציגי האגודה גרמו שתי סיבות להשבתת הלימודים, והן:

א. אי-מילוי תביעתם החוזרת ונשנית בדבר הש-
וואת מעמדם למעמד הסטודנטים באוניברסיטאות;

ב. אי-הכרה בלימודיהם כלימודים אקדמיים המ-
זכים בתואר, אם כי לדעתם רמת הלימודים במוסדות
להכשרת מורים שווה לרמה המקובלת באוניברסיטאות.

הריני מתכבד לשאול כלהלן:

א. האם נכונה טענתם של התלמידים המשרתים
במילואים, שאינם זוכים בתגמולים מקרן ההשוואה
אם כי סטודנטים אחרים זוכים בכך?

ב. האם נכונה טענתם שהבטחות בדבר הנחות
כדמי נסיעה, ביטוח לאומי מוול, פתיחת לשכות תע-
סוקה וכדומה לא קוימו? אם כן — מדוע לא?

ג. האם נכונה הטענה שבסמינארים אחדים נג-
בים מהתלמידים 2,000 לירות שכר לימוד ודמי שירות-
תים בשעה שלפי ההוראות של משרד החינוך והתרבות
אינן לגבות יותר מ-300 לירות?

ד. מה עשתה המועצה להשכלה גבוהה כדי לקדם
את האקדמיזציה של הסטודנטים במוסדות להכשרת
מורים?

ש-החינוך והתרבות א. ידליו:

א. אין המוסד לביטוח לאומי מאפשר ביטוח אי-נ-
דיבידואלי רק למשרתים במילואים. המשרתים במי-
לואים נהנים מתגמולי קרן ההשוואה אם המוסד שבו
לומדים מעביר לקרן ההשוואה את תשלומי הביטוח בעד
כל התלמידים במוסד.

ב. לא. הבטחנו לסמינאריסטים שמשרדנו יפנה אל
הגורמים הקובעים בעניינים אלה כדי להשוות את
מעמדם עם מעמדם של הסטודנט במוסד להשכלה גבו-
הה. פניות אלה נעשו בכל התחומים הנזכרים.

הנחות בדמי נסיעה בתחבורה הקואופראטיבית —
הובטח לנו שהסמינאריסטים יזכו בהנחה זו החל משנת
התקציב הבאה. הנהלת הרכבת מקיימת דיון בנושא.

ביטוח לאומי — למרות האמור בתשובה לשאלה
א' המוסד לביטוח לאומי דן בפנייתנו וטרם השיב
לנו סופית.

פתיחת לשכת תעסוקה — קיבלנו תשובה שלשכות
תעסוקה רגילות תעסוקנה גם בסמינאריסטים.

ג. סמינארים אחדים גובים שכר לימוד גבוה מהמו-
תר בטענה שהם מספקים שירותים נוספים. מבקר
המדינה העיר על פגם זה. משרדנו מעבד עתה תכנית
של "תקציב מוסדי למוסדות השונים", עם אפשרות
של קביעת שכר לימוד שונה במקרים מסויימים שאוש-
רו על-ידי המשרד. יש להניח שהדבר יבוא לידי בי-
צוע לקראת שנת הלימודים תשל"ו.

ד. המועצה נקטה צעדים אלה:

(א) ועדת-משנה של המועצה מטפלת בקידום הא-
קדמיזציה של הסמינארים.

(ב) מתקיים דיון על תואר אקדמי מיוחד שיוענק
על-ידי מכללות אקדמיות להכשרת מורים.

2700. האיחוד במסירת תוצאות של בחינות הבגרות
חבריה-הנכנסת ז. המר שאל את שר החינוך והתרבות
ביום ג' בשבט תשל"ה (15 בינואר 1975):

בעקבות פנייתם של הורים ותלמידים אלי נודע
לי שרוב בוגרי מחזור תשל"ד—1974, מסיימי בתי-הספר
התיכוניים, טרם קיבלו את תוצאות בחינות הבגרות,
וזאת אף-על-פי שבדיקת העבודות והערכתן נסתיי-
מה כבר בסוף יולי.

כמו כן נמסר שבוגרי מחזור תשל"ג—1973, של-
גביהם נתעוררו ספקות בדבר כשירות בחינותיהם, לא
קיבלו עדיין תשובות סופיות על מעמדם, אף-על-פי
שעברו מאז שמונה-עשר חודש.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם נכונים הפרטים שהוזכרו לעיל, והאם
ידועים הם לכבוד השר?

2. אם כן — מדוע משתהים כל כך במשרד החי-
נוך והתרבות במתן תוצאות הבחינות?

3. מה יעשה השר כדי שמקרים מעין אלו לא
יישנו בעתיד?

ש-החינוך והתרבות א. ידליו:

לכל השאלות: עד היום נשלחו תוצאות בחינות
בגרות ליותר ממחצית מספוי התלמידים שניגשו לב-
חינות בגרות בקיץ תשל"ד. לשאר התלמידים יישלחו
התוצאות עד סוף חודש זה או בחודש הבא. שלב
ההערכה של הבחינות הסתיים במחצית השנייה של
חודש אוגוסט והחל במועד זה נעשה העיבוד בשני
שלבים:

(א) מתן ציונים לתלמידים שהיו זקוקים להם
לצורך המשך לימודיהם בארץ ובחוץ-לארץ (לרבות הע-
תודה האקדמית). תלמידים אלה קיבלו ציוניהם עד
1 באוקטובר 1974.

(ב) עיבוד התוצאות לשאר התלמידים.

יש לציין כי כל תלמיד שביקש לקבל את ציוניו
בהקדם קיבלם לאחר מאמץ מיוחד. מתן התוצאות לכל
התלמידים התעכב בשל השיבושים שחלו ביחידת
המחשב של משרדנו. השיבושים הנ"ל אותרו ותוקנו.

לגבי תוצאות הבחינות של בוגרי תשל"ג—1974,
הטיפול בהם הסתיים, לרבות הטיפול בפסילת בחינות
בגלל חשדות של העתקה.

במקרים בודדים, כאשר מוגשים למשרדנו עיר-
עורים על ההחלטות, בודק משרדנו כל מקרה לגופו
כדי למצוא את כל האפשרויות לברור העניין עד תומו.

המדובר במקרים בודדים בלבד, שהטיפול בהם
כבר הסתיים או מסתיים בימים אלה.

2720. מילוי הדרישות של הלומדים במוסדות
להכשרת מורים

חבריה-הנכנסת ש. לויז שאל את שר החינוך והתרבות
ביום ג' בשבט תשל"ה (15 בינואר 1975):

בעתונות מיום ג', ב' בשבט תשל"ה (14 בינואר
1975), נתפרסמה ידיעה בדבר השבתת הלימודים במוס-
דות להכשרת מורים על-ידי אגודת הסטודנטים במוס-

ב. מה בדעת כבודו לפעול, בתור מי שעומד בראש משרד אשר מטרתו לחנך ולכוון את הנוער לאפיקים נכונים ולערכים, כדי שבטלוויזיה הישראלית תהיה ביקורת קפדנית על תכניות של מתח אשר ברובן מש" פיעות לרעה על הנוער הישראלי וחינוכו?

חברי-הכנסת י. מ. אברמוביץ שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט' בשבט תשל"ה (21 בינואר 1975):

בידיעה שפורסמה ב"המודיע" מיום ו' בשבט תשל"ה על דברים שאמר ניצב אריה שור, ראש אגף החקירות במטה הארצי של המשטרה, נאמר:

"ניצב שור ציין את השפעת סרטי טלוויזיה מסו- ימים על הפושעים, וכראיה סיפר כי לפני כחודש ימים הוצג סרט בטלוויזיה הישראלית על חבורה שעס- קה בחטיפת ארנקים מנשים ברחובות ניו-יורק... ואכן במשך שבועות מספר בוצעו חטיפות ארנקים בכל רחבי הארץ, כשהחוטפים השתמשו בדיוק באותן השיטות שבסרט".

ניצב שור הביע את הודעותיו מהקרנת הסרט ואף הוסיף: "עשרות מקרים של חטיפת ארנקים אני זוקף לחובתה של הטלוויזיה".

רצוני לשאול:

1. לנוכח דבריו של ניצב שור, האם נתנו כבוד השר והנהלת משרדו את דעתם להשפעתה השלילית של הטלוויזיה על חינוך הנוער בישראל?

2. האם אין השפעה שלילית זו מהווה אבן-נגף לכל המאמצים לכלל האמצעים המרובים שמשקיעה המדינה לחינוך הדור הצעיר?

3. מה בדעת כבוד השר לפעול כדי למנוע הק- רנת סרטים מהסוג שעליו מתריע ניצב שור?

שר-החינוך-והתרבות א. ידליו:

יש דעות שונות על מידת ההשפעה של הטלוויז- יה על התנהגות האדם. עם זאת, לדעתי, מוטב לשמור גם עשה טוב וגם על סור מרע.

גם הטלוויזיה הכללית צריכה לפעול על-פי שי- קולים חינוכיים קפדניים וזאת אף בתחומי תכניות הבידור שלה.

על-פי החוק אין לממשלה סמכות של הכוונה כלפי הטלוויזיה ושר החינוך אינו ממונה כיום על שירות השידור. מה יהיה עכשיו, אינני יודע.

עם זאת אשתדל להשפיע בדרכי שיכנוע על מדי- ניתה העקרונות של הטלוויזיה הכללית.

2779. מעמרו של מר סבו, מנהל בית-הספר "שבח" כתל-אביב

חברי-הכנסת ג. כהן שאלה את שר החינוך והתרבות ביום י' בשבט תשל"ה (22 בינואר 1975):

ב-12 לדצמבר כינסת אסיפה מורים בחדר המורים של בית-הספר "שבח" בתל-אביב.

אודך אם תשיב לי:

1. מדוע לא הוזמן המנהל, מר זאב סבו, לאסיפה

זו?

2. מה המלצותיך בקשר לחיקון המצב הקיים בבית-הספר המקצועי "שבח"?

ג) אוניברסיטאות מספר פיתחו קשרים עם סמינא- רים המאפשרים לתלמיד סמינאר לסיים לימודיו באו- ניברסיטה ולקבל תואר אקדמי.

ד) משימתה הראשונה של האוניברסיטה הפתוחה היא להעביר תכנית לימודים המכוונת לאקדמיזציה של מורים. התכנית נמצאת בשלבי הכנה ויש להניח שיתחילו בכיועה בעוד כשנה.

2746. חלוקה צודקת של עול השמירה על כתי- הספר

חברי-הכנסת מ. בן-פורת שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט' בשבט תשל"ה (21 בינואר 1975):

ראשי מוסדות חינוך (בתי-ספר וגני-ילדים) מגי- יים את הורי התלמידים לשמירה. הורים שיש להם תלמיד או שניים מתארגנים לשמירה בקלות, אך הורים לחמישה או שישה תלמידים מצבים קשה ביותר.

אבקש את השר להודיעני:

אם נשקלה האפשרות לחלק את עול השמירה בק- רב ההורים לא על בסיס מספר התלמידים שיש להו- רה, אלא כחלק מהעומס הכללי המוטל על המוסד החי- נוכי, וזאת בכדי להשיג צדק מירבי בחלוקת העול?

שר-החינוך-והתרבות א. ידליו:

בחוק אבטחת מוסדות החינוך נקבע עקרון של- פיו זוג הורים, ללא הבדל מהו מספר ילדיהם, חייב לשמור עד 10 שעות בחודש לכל היותר.

היו"ר פ. שיגמן:

שאלה נוספת לחברי-הכנסת בן-פורת.

מרדכי בן-פורת (המערך):

אני מבקש לדעת אם הוראות אלו כבר יצאו או יוצאות לציבור.

שר-החינוך-והתרבות א. ידליו:

בהחלט. ניתנו הוראות ברורות בנידון. פירסמנו גם מודעות בעתונים כדי שההורים יידעו זאת. פירסמנו את פרטי החוק.

2749, 2769. שאלת השפעתם השלילית של הסרטים המוקרנים בטלוויזיה

חברי-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט' בשבט תשל"ה (21 בינואר 1975):

ראש אגף החקירות במטה הארצי, הניצב שור, סיפר בראיון ב"שדורי ישראל" כי הוא מוועזע מהש- פעת סרטי טלוויזיה על הפושעים והפשיעה בישראל. מר שור סיפר כי לפני כחודש צפה בסרט, שהוצג בט- לוויזיה הישראלית, על חבורת צעירים שעסקה בחטיפת ארנקים מנשים ברחובות ניו-יורק. הסרט הוקרן לפר- טי פרטים, והיה לו ברור מיד שתהיה השפעה שלילית על סוג מסויים של צעירים אשר צפו בתכנית זו. ואכן במשך שבועות מספר בוצעו חטיפות של ארנקים על-ידי צעירים בכל רחבי הארץ, והחוטפים השתמשו בדיוק באותן שיטות שהוצגו בפני הצופים בטלוויזיה הישראלית בדייקנות רבה.

אבקש להשיב לי:

א. האם הובאה הביקורת הזאת, מפי אישיות מוסמכת כמו ניצב שור, לידיעתו?

על השימוש בבית-הלוויות שלידי "שערי צדק", על אף ליקויי הרבים.

2491. הקצאת מגרשים לבניית בתי-כנסת ומיקוואות בשכונות חדשות

חברת-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר הדתות ביום י' בטבת תשל"ה (24 בדצמבר 1974):

חבר המועצות הדתיות, באחת הכנסים האחרונים, דן בנושא הקצאת מגרשים להקמת מבנים לבתי-כנסת, למיקוואות ולמרכזים קהילתיים תורניים בשיכונים ובשכונות החדשות המאוכלסות בעיקר על-ידי עולים חדשים, זאת בעת תכנון של הערים והשכונות, כפי שמתכננים הקמת בתי חינוך ומוסדות ציבור שונים.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

א. האם מודע משרדו לבעיה זו?

ב. האם קיים הסכם בין משרדו לבין המשרדים הנוגעים בדבר וכן מינהל מקרקעי ישראל על הקצאת מגרשים למטרות המוזכרות לעיל?

ג. באילו מקומות ישוב ושכונות חדשות המאוכלסות על-ידי עולים הביאו זאת בחשבון בעת התכנון והקציבו את המגרשים הדרושים לכך?

ד. מה בדעתו לפעול כדי שהבעיה הזאת תמצא את פתרונה בדרך כבוד וראשי המועצות הדתיות והמקומיות לא יצטרכו לפעול בשיטות של לחצים, ריצות ודרכים ביורוקראטיות להשגת מטרתן?

שר-הדתות י. רפאל:

לצערי הרב לא היה בעבר תיאום מחייב בין משרד הדתות לבין משרד השיכון בדבר הקצאת שטחים והקמת מבנים לבתי-כנסת ומיקוואות. שכונות חדשות רבות נבנו ללא תשומת-לב לצרכים דתיים חיוניים אלה של תושביהן. לרוב אולתרו פתרונות זמניים ובלתי-מספיקים. בהרבה מקומות נוצר מחסור משווע במיקוואות ובבתי-כנסת מתאימים ויידרשו סכומים גדולים וזמן רב לשם תיקון יסודי במצב.

באחרונה הגעתי לידי הבנה עקרונית עם שר השיכון על דבר בניית בתי-כנסת בכל השכונות החדשות, לפי סטאנדארטים קבועים, שפרטיהם נמצאים עדיין בבירור בין שני המשרדים.

משרדי מבקש דרכים לתיקון המצב גם בשכונות הקיימות.

2630. כניית פירסום שמותייהם של הנרשמים לנישואין

חברת-הכנסת ב. מואב שאל את שר הדתות ביום כ"ד בטבת תשל"ה (7 בינואר 1975):

בתשובה מיום 9 בדצמבר 1974 לשאלתה מס' 2153 השיב השר כי פירסום הנרשמים לנישואין נעשה בתוקף החלטת מועצת הרבנות הראשית בשני עתונים — אחד דתי ואחד חילוני.

הואיל ובהתאם לחוק רק לכנסת מותר להטיל תשלום מס ותשלומי חובה, הרי שהטלת חובה זו על-פי החלטת הרבנות, ללא אישור הכנסת, היא בלתי-חוקית. שאלותי הן:

א. האם מתכוון השר לאסור פירסום מודעות אלה כל עוד אין הדבר מעוגן בחוק?

3. האם נכון שלחצת על המנהל, מר סבו, שיתפטר מתפקידו?

שר-החינוך והתרבות א. ידליון:

1. היתה לי פגישה ממושכת עם המנהל ולמדתי על עמדתו, בלא נוכחות המורים. נעניתי להזמנת המורים לשמוע את עמדתם בלא נוכחות המנהל.

2. מונחות לפני המלצות ועדה בראשות מר אבי-גד, הממונה על החינוך הטכנולוגי, שלא נחתמו על-ידי באי-כוח אירגון המורים התיכוניים. שם נאמר בין היתר: "הוועדה ממליצה שמר ז. סבו יעבור בשנת הלימודים תשל"ה מבית-הספר 'שבח' לניהול בית-ספר עירוני אחר, או לכל תפקיד אחר שהעירייה תציע. נציג אירגון המורים מציע שיאפשר למר סבו לצאת לתקופה של שנתיים לסיור השתלמות ולימודים. יחד עם זאת הגיעה הוועדה למסקנה כי בבית-הספר 'שבח' קיימת קבוצה של מורים ומדריכים אשר גורמת לתסיסה מתמדת, שהביאה מאז ומתמיד לסיכוסכים ומתיחות בין המנהלים של המוסד, בעבר ובהווה, לבין העובדים".

עדיין לא גיבשתי את כנסנותי הסופיות.

3. עדיין אפילו לא התייעצתי, על אחת-כמה וכמה שלא לחצתי. ביררתי אפשרויות של השתלמות.

2228. מצבו של בית-הלוויות שלידי "שערי צדק" בירושלים

חברת-הכנסת ג. פת שאל את שר הדתות ביום ה' בכסלו תשל"ה (19 בנובמבר 1974):

מחדר הלוויות בבית-החולים "שערי צדק" יוצאות מדי יום ביומו מספר לא קטן של לוויית. אין מלים לתאר את המצב האומלל של המקום, הצורה הבלתי-אסתטית שבה משפחים בגופות הנפטרים, הליכוד והצפיפויות השוררים בו. הפגיעה היא לא רק בכבודו של המת אלא גם במשפחות השכולות ובקהל המשתתף בלוויות.

אבקש לדעת:

1. איזה פיקוח עירוני קיים במקומות כגון אלה?
2. אם אין פיקוח מתאים, מה עושה כבוד השר על-מנת להבטיח פיקוח יעיל וקביעת תקנות מתאימות אשר תפרטנה את המתחייב במקום שכזה?
3. מדוע לא יורה כבוד השר לעיריית ירושלים לסגור מיד את חדר הלוויות בבית-החולים "שערי-צדק"?

שר-הדתות י. רפאל:

בירושלים קיים בית-לוויות תקין ומסודר אחד, ליד בית-הקברות שבסנהדריה, שאיננו תואם את צרכי העיר. יתר בתי-הלוויות, ובתוכם זה הקיים ליד בית-החולים "שערי צדק", הם מיתקנים רועים ומיושנים, שאינם לכבוד המתים ומלוויהם. תוך ידיעת המצב מקרוב כאיש ירושלים נטלתי מיד עם כניסתי לתפקידי יומה להקים בירושלים בית-לוויות ראוי לתפקידו, תוך שיתוף עם עיריית ירושלים וחברות-קדישא הפועלות בעיר. כבר אותר מגרש מתאים ובקרוב יושלמו התכניות לקראת הביצוע.

עד לפתרון רצוי זה אין, לצערי, אפשרות לותר

שר-הדתות י. רפאל :

המסגד חסן-בק ביפו אינו ניתן עוד לשיפוץ. מהגן-דסים המליצו על הריסתו מחמת סכנת מפולת. המסגד נמצא בהחזקת ועד הנאמנים ביפו. כפי שנמסר לי, התקשר ועד הנאמנים עם חברה קבלנית כדי לבנות את המסגד מחדש, לרדתו כראוי למען יועמד לרשות המוסלמים במקום.

לפי התכנית נמצאו מקורות המימון ועד עתה לא נתבקש משרדי להושיט עזרה.

2693. בחירת רב אשכנזי בטבריה

חבר-הכנסת א. אולמרט שאל את שר הדתות ביום ג' בשבת תשל"ה (15 בינואר 1975) :

הובא לידיעתי כי בימים אלה נעשות הכנות לבחירת רב ראשי אשכנזי חדש בטבריה. נודע לי כי המועמד הוא הרב אברהם ד. אירבך.

בעבר, כאשר הועלתה מועמדותו של הרב שמחה הכהן קוק כרב ראשי אשכנזי של טבריה, נטען כי בעיר שבה יותר מ-80% מהתושבים אינם אשכנזים אין מקום לבחירת רב ראשי אשכנזי.

אבקש להשיב לי :

1. האם ניתן לבחור רב אשכנזי במקום ישוב שאין בו לפחות 1/3 מהתושבים אשכנזים ?

2. אם כן — מה הסיבה שנמנעה בעבר האפשרות מהרב שמחה הכהן קוק לכהן כרב ראשי אשכנזי בטבריה ?

3. האם נערכות הכנות לבחירת רב ראשי אשכנזי בטבריה ?

שר-הדתות י. רפאל :

בטבריה פנויה משרת הרב העירוני האשכנזי מאז עבר רבה האחרון הרב שמחה הכהן קוק לשמש ברבנות רחובות.

רק לאחר שהמוסדות המקומיים בטבריה יוצאו מכרו כחוק נוכל לדעת מי הם המועמדים למשרה זו.

בטבריה קיימת מסורת של דורות ולפיה שימשו כצוותא שני רבני עיר, אשכנזי וספרדי, ואין לדעת לבטל מסורת זו.

2719. שיקום בית-הקברות העתיק בצפת

חבר-הכנסת פ. שינמן שאל את שר הדתות ביום ג' בשבת תשל"ה (15 בינואר 1975) :

בצפת מונח בצורה קשה בית-הקברות העתיק, שבו טמונים גדולי האומה ואנשי-שם כמו הארי"י, הבית יוסף ושאר חכמי צפת. בית-הקברות זה הוא מן הגדולים והמקודשים בארץ והוא גם אתר היסטורי.

הריני שואל :

1. האם כבוד השר מודע למצב המזעזע שבו מצוי בית-הקברות העתיק בצפת ?

2. האם ומה יעשה השר לשיקומו של בית-העלמין הזה ?

3. אם יעשה, מתי יתחילו לטפח את בית-הקברות הנ"ל כדי לגולל את החרפה מכולנו ?

ב. לאיזה צורך מתפרסמים ב"הצופה" מודעות על נישואיהם של אנשים כגון חברי הקיבוץ הארצי והקיבוץ המאוחד ואחרים, שהם, קרוביהם ומכריהם אינם רואים עתון זה ואינם קוראים אותו ?

ג. באיזה עתון חילוני מתפרסמות המודעות, והאם הפירסום נעשה לפי בחירת הזוג הנישא ?

ד. מה היא התדירות של הפירסום בעתונות הדתית לעומת העתונות החילונית ?

שר-הדתות י. רפאל :

פירסום המודעות בעתונות והתשלום הנגבה בעדו מעוגנים בחוק. עצם הפירסום נעשה מכוח סעיף 2 לחוק שיפוט בתי-דין רבניים (נישואין וגירושין) תשי"ג-1953, המחייב כי "נישואין וגירושין של יהודים בישראל ייערכו על-פי דין תורה" ומכוח חוק לתיקון דיני העונשין (ריבוי נישואין), תשי"ט-1959, האוסר ריבוי נישואין בישראל.

לפי סעיף 26 לפקודת הפרשנות (נוסח חדש) "אדם שניתנה לו על-פי חיקוק הסמכות לעשות דבר או לכפות עשייתו, נתונות לו ממילא גם כל הסמכויות הדרושות, במידה מתקבלת על הדעת, כדי לאפשר לו את העשייה או את כפיית העשייה".

הפירסומים בעתונות דרושים לביצוע החוקים הנוגעים לענייני עריכת נישואין.

באשר לתשלומים, הם נגבים על-ידי המועצה הדתית במסגרת אגרות השירותים בעד רישום הנישואין שאושרו על-ידי שר הדתות בהתאם לתקנות שירותי הדת היהודיים (אגרות שירותים), תשל"ד-1974, שהותקנו מכוח סעיף 13(ב) לחוק שירותי הדת היהודית (נוסח משולב), תשל"א-1971. חלק מאגרות אלה משמש גם למימון הפירסומים החוקיים בעתונים.

הפירסום המרוכז בעתון אחד בא כדי לאפשר לשר לרוצים לערער לבדוק את הפרטים, בלי שיצטרכו לחפש בעתונים רבים. הפירסום בעתונים נוספים נעשה על-פי החלטת המועצה הדתית במקום.

2660. מוצבו של המסגד חסן-בק שביפו

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הדתות ביום א' בשבת תשל"ה (13 בינואר 1975) :

בניין המסגד חסן-בק, באזור מנשיה ביפו, הולך ונהרס מעוובה וחוסר הטיפול בו. מי שעובר ליד המסגד גד ורואה את התקרה המתפוררת, העוובה וההרס מסביב לבניין מקבל את הרושם שהבניין עומד בפני הריסה וחיסול גמור.

מסגד חסן-בק היה מן המסגדים המפוראים של יפו והוא אתר דתי שמן החובה לשמור עליו.

על כן הנני שואל :

1. מדוע המסגד חסן-בק ביפו, שהינו מקום מקודש למוסלמים, עובד ללא כל טיפול ואחזקה ?

2. מה עושה משרד הדתות כדי לשמור על אתר דתי חשוב זה ?

3. מה בדעת משרד הדתות לעשות על-מנת לשמר על מסגד חסן-בק שביפו ולמנוע את הריסתו ?

7. אם לא — האם בדת כבוד השר להורות כי תיערך חקירה?

ש"המשפטים ח. י. צדוק :

1. כפי שנאמר בדו"ח, ההסבר של החברה הוא שהיא לא פירסמה ברבים את דבר ההרשמה כדי למנוע את הצורך לטפל בבקשות של גורמים שאינם באים בחשבון ליישוב הרובע היהודי.

2. לצערי, אין עתה בידי אפשרות לברר את הדבר.

3-7. מבקר המדינה הביא לידיעת היועץ המשפטי לממשלה דברי ביקורת בדו"ח המבקר, המעלים חשש למעשה פלילי, והנושא נמסר לחקירת המשטרה.

בעקבות דו"ח מבקר המדינה מיניתי צוות בראשותו של עורך-דין יצחק ננר, שתבדוק כל מקרה של מסירת מבנה ל"שיפוץ עצמי" ותדווח על אותם מקרים שייראו בעיני הוועדה חגיגים מבחינת בחירת המועמד או תנאי ההתקשרות עמו.

על-פי המלצת הצוות מיניתי ועדה, בראשותו של עורך-דין יצחק ננר, שתבדוק כל מקרה של מסירת מבנה ל"שיפוץ עצמי" ותדווח על אותם מקרים שייראו בעיני הוועדה חגיגים מבחינת בחירת המועמד או תנאי ההתקשרות עמו.

בנסיבות אלה אינני רואה לנכון לפרסם שמועות של אנשים הקשורים בממצאי הביקורת אשר מבקר המדינה לא ראה לנכון לפרסמם.

2727. משך הזמן הנדרש לרישום הגדלת הון

הכריהכנסת י. מודעי שאל את שר המשפטים ביום ג' בשבת תשל"ה (15 בינואר 1975) :

על-פי החוק נקבע רישום הגדלת הון של חברה כל שהיא ליום שבו חתם עליה רשם החברות.

אבקש להשיב לי :

1. כמה זמן בממוצע נמשך הטיפול האדמיניסטרטיבי של רישום הגדלת הון מיום הגשת הבקשה ועד לחתימתה על-ידי רשם החברות ?

2. האם קיימות הוראות אדמיניסטרטיביות המגבילות את משך הזמן בשאלה 1 לעיל ?

3. האם מכין משרד המשפטים תיקון להצעת חוק אשר יבטיח כי החברות המבקשות ו/או הציבור הנזקק לאינפורמציה לא ייפגעו מסחבת, רשלנות או חליה, וזון במשרד רשם החברות ?

ש"המשפטים ח. י. צדוק :

1. כאשר המסמכים המוגשים לרשם החברות לרישום הגדלת הון הם שלמים והאגרות שולמו במלואן אין משך הטיפול הממוצע עולה על שבוע ימים. כאשר יש צורך בהתכתבות להשלמת המסמכים או להשלמת האגרות מתמשך הטיפול לפי הנסיבות.

2. קיימות הוראות המחייבות מתן עדיפות ראשונית לטיפול ברישום הגדלות הון, וזאת בשים לב למצב המשפטי שלפיו תוקף הגדלת ההון הוא מיום הרישום.

שרי-הרתות י. רפאל :

בהודמנות ביקורי בצפת כאורח העיריה והמועצה הדתית לפני שבועיים סיירתי בבית-הקברות ההיסטורי בעיר. נודעתי עד עומק נפשי מההזנחה המביישה של אתר מקודש זה.

בית-הקברות העתיק, שבו טמונים גזולי ישראל וקדושו, וביניהם רבי יוסף קארו, בעל ה"שולחן ערוך", האר"י הקדוש, רבי שלמה אלקבץ, האלשי"ך הקדוש, רבי משה מטראני ורבים רבים אחרים, צדיקים וגאונים, מופקר לחלוטין זה שנים רבות ללא שומר ודואג.

שיגרתי למקום את היועץ האדריכלי של משרדנו ואת הממונה על המקומות הקדושים להכנת הצעה ותכנית לשיקום בית-הקברות וגידורו. כאשר תושלם התכנית נתחיל, בעזרת-השם, בעבודת השיקום, תוך תיאום עם העיריה והמועצה הדתית במקום.

2707. איסורים כאיכלום הרובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים

הכריהכנסת ש. תמיר שאל את שר המשפטים ביום ג' בשבת תשל"ה (15 בינואר 1975) :

דו"ח מבקר המדינה בהתייחסו לחברה לשיקום הרור בעיר היהודי בעיר העתיקה קובע, כי עובדי החברה לפי תוח הרובע היהודי הועדפו בקבלת דירות בעיר העתיקה. הוא קובע כי עם הקמת החברה בשנת 1969 לא פורסמו מנהליה ברבים דבר הרשמתם של מועמדים לדירור, ואלה שהסוד הגיע לאזניהם זכו לעדיפות.

מספר הנרשמים שאושרו (850) עלה בהרבה על מספר הדירות שתיכננה החברה להקים או לשבץ (630). נוסף על אלה אישרה ועדת האיכלום, בלי הנמקה, 90 מועמדים שפנו אחרי סגירת הרישום.

לעומתם, מועמדים רבים שהגישו בקשותיהם לפני סגירת ההרשמה לא נכללו ברשימות המועמדים. בין אלה שאושרו היו רבים שלא התאימו להנחיות שקיבל הדיקטוריון : הם לא גרו בעבר ברובע הי-הודי, לא היתה להם כל זיקה לרובע ולא היה להם גם מה לתרום לפיתוחו. שלושה מעובדי החברה ועובד אחד קיבלו דירות לפני מועמדים שנרשמו קודם כלן.

יש אשר לא נכללו כלל ברשימת המבקשים וקיבלו דירות לפני מועמדים שבקשותיהם אושרו.

אבקש להשיב לי :

1. מדוע לא פורסם ברבים דבר ההרשמה לדירור בעיר העתיקה ?

2. כיצד קרה של-90 איש שפנו אחרי סגירת ההרשמה אושרו דירור ברובע היהודי, בעוד רבים שהגישו בקשתם לפני סגירת ההרשמה לא נכללו כלל ברישימת המועמדים ?

3. מי היו שלושה עובדי החברה שביקשו דירות לפני מועמדים שנרשמו לפנייהם ?

4. מי היו האנשים שקיבלו דירות בלי שהיו כלל ברישימת המבקשים ?

5. האם נערכה חקירה לשם בדיקה אם החלטות אלו לא נעשו כתוצאה מפגיעה בטוהר המידות ?

6. אם כן — מה ממצאי החקירה ?

למלחמה, איננה מתיישבת עם הרגשת הרבים ועם נסיבות הזמן.

2750. אייחוקיותם של הפירסומים בפרשת רצח החיילת רחל הלר

הכריזה הנסת' י. בארי שאל את שר המשפטים ביום ט' בשבט תשל"ה (21 בינואר 1975):

היועץ המשפטי לממשלה הורה לפרקליט המדינה לבדוק אם היה בפירסומים בעתונות בפרשת הרצח של החיילת רחל הלר משום בזיון של בית-המשפט, בשים לב לכך שהופר צו של בית-משפט השלום בחי"פה שאסר פירסום שמו של יורם ביכונסקי כשהורה לעצרו כחשוד ברצח.

אבקש לדעת:

מה הן מסקנות פרקליט המדינה בעקבות המקרה?

שר-המשפטים ה. י. צדוק:

פרקליט המדינה הגיע לכלל מסקנה כי יש לכאורה בפירסומים הנדונים משום עבירה לפי סעיף 40(ה) לחוק בתי-המשפט, תשי"ז—1957, והוא ביקש מהמשטרה לפתוח בחקירה בגדון.

2751. הטיפול בממצאי מבקר המדינה כביקורת האיגודים

הכריזה הנסת' י. בארי שאל את שר המשפטים ביום ט' בשבט תשל"ה (21 בינואר 1975):

היועץ המשפטי לממשלה בדק את הממצאים הכלולים ב"דוחות של מבקר המדינה על הביקורת באיגודים, תשל"ה—1974.

אבקש לדעת:

1. באילו תאגידים, מאלה שבהם דן הדו"ח, גילה היועץ המשפטי מעשים או מחללים בעלי אופי פלילי?

2. אילו עבירות נעברו לכאורה?

3. נגד מי עומד היועץ המשפטי לממשלה להגיש כתב-אישום ובאילו האשמות?

שר-המשפטים ה. י. צדוק:

יחסי הגומלין בין מבקר המדינה לבין היועץ המשפטי לממשלה מוגדרים בחוק מבקר המדינה, תשי"ח—1958 (נוסח משולב).

סעיף 14(ג) לחוק האמור קובע בקשר לדרך פעולתו של מבקר המדינה:

"העלתה הביקורת שגוף מבוקר נהג בצורה המעלה חשש למעשה פלילי, יביא המבקר את העניין לידיעת היועץ המשפטי לממשלה".

נוהל הפעולה שמצא ביטוי בסעיף 14(ג) שצוטט לעיל חל, כמובן, גם על הביקורת באיגודים שסוכמה ב"דו"ח שפורסם לאחרונה. בקשר לדו"ח זה העביר מבקר המדינה ליועץ המשפטי לממשלה חומר בשני נושאים: אחד הקשור לחברת "אלתא", והשני הקשור לחברה לשיקום ולפיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה. שני הנושאים נמסרו לחקירת המשטרה.

3. אינני רואה צורך בחקיקה בנושא הנדון. אם יובא לתשומת לבי מקרה קונקרטי של "סחבת, רשלנות או חלילה, זדון" — כדברי השאלתה — ייבדק המקרה ויוסקו המסקנות המתחייבות.

2728. עבירות על חוק שעות עבודה ומנוחה בחברת "אלתא"

הכריזה הנסת' י. מ. אברמוביץ שאל את שר המשפטים ביום ג' בשבט תשל"ה (15 בינואר 1975):

דו"ח מבקר המדינה מגלה שחברת "אלתא" העסיקה עשרות עובדים בשבת בניגוד לחוק. כן מציין המבקר שהוא העביר את הממצאים הנ"ל ליועץ המשפטי לממשלה כדי שהעוברים על החוק יועמדו לדין, אך היועץ הממשלתי השיב לו שאין מטפלים בעבירות מסוג זה שנעברו לפני מלחמת יום הכיפורים.

אבקש לדעת:

1. האם הוחלט להעניק חנינה על עבירות נגד חוק שעות עבודה ומנוחה שנעשו לפני מלחמת יום הכיפורים?

2. אם כן — האם נתקבלה החלטה כזו גם על עבירות נגד חוקים אחרים?

3. לנוכח העובדה כי עבירות נגד חוק שעות עבודה ומנוחה כרוכות לרוב בחילולי שבת פומביים, הפוגעים קשה בקדושת השבת ובציון שומרי שבת במדינה, האם מוכן כבוד השר לשקול מחדש את ההחלטה להעניק חנינה על עבירות נגד חוק זה?

4. אם התשובה לשאלה 1 שלילית האם מוכן כבוד דו לנקוט את הצעדים הדרושים כדי שהעוברים על חוק שעות עבודה ומנוחה יועמדו לדין, ללא יוצא מן הכלל, כפי שמובאים לדין כל העבריינים האחרים?

שר-המשפטים ה. י. צדוק:

הממצאים של מבקר המדינה בעניין העבדת עובדי דים בחברת "אלתא" בניגוד לחוק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א—1951, מתייחסים לתקופה שלפני מלחמת יום-הכיפורים.

אחרי מלחמת יום-הכיפורים קבעה משטרת ישראל, באישור היועץ המשפטי לממשלה, נוהל מפורט שכלל בין היתר הוראות בדבר דרכי הטיפול בתיקי חטאים, שהתייחסו לאירועים שקדמו למלחמת יום-הכיפורים. נוהל זה חל, בין היתר, גם על עבירות על סעיף 9 לחוק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א—1951, כי הללו הן בגדר "חטא", כמשמעות מונח זה בחוק, דהיינו, עבירות שדינן "מאסר של לא יותר מחודש. ואם דינה קנס בלבד — קנס של לא יותר ממאתים לירות".

בנוהל נקבע כי דינים יוחשבונו או תיקים הדנים בעבירות מסוג "חטא" נעברו לפני המלחמה ואשר לא הגיעו לשלב שבו נדרש הנאשם להודות או לכפור באשמה, ייגנוזו ללא טיפול נוסף.

דעתם של המשטרה ושל היועץ המשפטי לממשלה אחרי המלחמה היתה כי העסקתם של בתי-המשפט ושל נאשמים ועדים במעשי עבירה, שמעמדם על-פי חוק הוא בגדר "חטא" בלבד ושהתייחסו לאירועים שקדמו

ג. הצעות לסדר-היום

1. מניעת השתתפותה של נבחרת ישראל באליפות העולם בטניס שולחן העומדת להתקיים בהודו

לאום או מין. עקרון זה חרוט בתקנון של כל אירגון ספורט בין-לאומי ומשמש כנר לכל מפעל ספורטיבי. מדאליית הזהב צריכה להינתן לספורטאי שרץ מהר יותר, קופץ רחוק יותר או מנתר גבוה יותר. הדגל המונף על החרוץ צריך להיות דגלה של הנבחרת שצב"ר את מספר הנקודות הגדול ביותר באליפות ענף זה או זה.

אך אם נמנעת בצורה מלאכותית ולא בלתי-צבועה השתתפות ספורטאי או נבחרת באליפות עולם — מה ערכה הספורטיבי של אליפות זו?

כדאי לציין מדינות שאינן מקיימות עם ישראל יחסים דיפלומטיים, כפולין, למשל, אך מחזיקות בעק"רונות הספורט הבין-לאומי ומזמינות את נבחרות ישראל לאירועי ספורט בין-לאומיים המתקיימים בגבולן. הצעדים המונעים השתתפות נבחרת ישראל באליפות העולם של טניס-שולחן בהודו עלולים להיות תקדים מסוכן לגבי ענפי ספורט אחרים במדינות אחרות. יח"ר זה מוזאת, היום נופלת ישראל קרבן לשיקול מעוות, מחר תהא זאת מדינה אחרת. אולי יהודי? זאת הבין שחקן הנבחרת הלאומית בטניס-שולחן של דנמארק, קלאוס פדרסן, עת הודיע השבוע שאינו מוכן ליטול חלק במשחקי כאלכאתה בשל החרם, למעשה, שהוטל על נבחרתנו.

אדוני היושב-ראש, אני קורא מעל במה נכבדה זו להתאחדות הבין-לאומית לטניס-שולחן להסיר חסותה ממשחקי אליפות העולם בכאלכאתה. ייזכר תקדים מש"ק חקי אסיה באינדונזיה, גם כאן, כשזו סירבה להכ"ניס לגבולה את נבחרת ישראל, הוסרה החסות של גופי הספורט הבין-לאומיים מעל משחקים אלה. ב"פ לפרוואר יפתחו משחקי כאלכאתה, בהעדר משלחתנו במצעד המשלחות ייעדר גם הערך הספורטיבי של משחקים אלה. לא מעט סכנות אורבות לספורט הבין-לאומי ולמעמדנו, בל תיתוסף אלאה סכנת האפליה הפוליטית והחרמת נבחרות.

התאחדות הספורט בישראל והממשלה עשו כמיטב יכולתן על-מנת להבטיח השתתפות נבחרתנו במשחקי כאלכאתה. נצרך את קולה של הכנסת המאוחדת לתובעים פתיחת אליפות העולם בטניס-שולחן לכל ארצות תבל ללא כל יוצא דופן וחריג.

היו"ר מ. שינמן :

רשות הדיבור לשר החינוך והתרבות, לתשובה.

שר-החינוך והתרבות א. ידליון :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברי ועדת הספורט של הכנסת, העושים מלאכה נאמנה בליווי הספורט הישראלי, נזעקו, בצדק, להעלות בעיה חמורה בנושא מעמדה הבין-לאומי של ישראל בתחום הספורט.

העובדות שמסר חבר-הכנסת כץ בנדון הן נכונות. ב"פ בפרוואר אמורה להיפתח אליפות העולם בטניס-שולחן בכאלכאתה שבהודו. עד ראשית החודש הזה נערכו ללא קשיים כל ההכנות להשתתפות נבחרת

היו"ר פ. שינמן :

אנו עוברים לסעיף ב' בסדר-היום, והוא: הצעות לסדר-היום והצעות חוק. הצעה ראשונה לסדר-היום, שוועדת הכנסת הכריעה בדבר דחיפתה, מציעיה הם חברי-הכנסת אברהם כץ, אהוד אולמרט, דוד קורן, יוסי שריד. הצעה היא: מניעת השתתפותה של נבחרת ישראל באליפות העולם בטניס-שולחן העומדת להתקיים בהודו. מביא את ההצעה חבר-הכנסת אברהם כץ.

אברהם כץ (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, חברי הבית, הצעה דחופה זו לסדר-היום של הכנסת מוגשת עליידי כל חברי ועדת הספורט — חברי-הכנסת דוד קורן, זבולון המר, יוסי שריד, אהוד אולמרט ועבדכם. ואלו העובדות:

ביולי 1974 נתקבלה בישראל הזמנה רשמית לקחת חלק באליפות העולם במשחקי טניס-שולחן, שתי-ערך בהודו. ההזמנה נשלחה עליידי הוועדה המארגנת בהודו. באוגוסט הודיעה ישראל להתאחדות הבין-לאומית ולוועדה המארגנת שנבחרתה נרשמה כחוק. על הודעה זו לא נתקבלה תשובת-אישור. ב"פ באוק"טובר נשלח מברק-חיכורת להודו לגבי הודעת הרישום מאוגוסט, וזאת כאשר ההרשמה אמורה היתה להסתיים בדצמבר 1974. ב"פ 30 לדצמבר הגיע מכתב ממזכיר ההתאחדות הבין-לאומית לטניס ובו הוא מודיע שההודים אישרו לו קבלת טפסי הרישום של נבחרת ישראל, והוא סובר שהכל יהיה בסדר.

התאחדות הספורט בישראל התקשרה לאחר מכן, פעמים מספר, עם ההתאחדות הבין-לאומית והביעה דאגתה בעקבות אי-קבלת האישור מן הוועדה המארגנת מהאליפות. במשך החודש החולף הודיעונו מבקרים מן ההתאחדות הבין-לאומית שהם מופתעים מן המהלך ההודי ומנסים לשנות החלטתם. במקביל פורסם בע"תונות העולמית מידע על דבר שיבוץ הקבוצות במשחקי האליפות. שיבוץ זה כלל את נבחרתנו. האישור להשתתפות באליפות ואשרות הכניסה הנלוות לא הגיעו עד רגע זה. נציגי ההתאחדות הבין-לאומית יצאו להודו במטרה לעשות מאמץ של הרגע האחרון בנושא חמור זה. עד כאן העובדות.

ועובדות אלה עלולות ליצור תקדים מסוכן: מצב שבו שיקולים פוליטיים וקשרים דיפלומטיים יקבעו הישגים ספורטיביים. במניעת כניסתם של חברי נבחרת ישראל באליפות העולם בכאלכאתה מעמידה הודו את עצמה בקבוצות הארצות "הנאורות" שבהן כללי מוסר, הגינות וספורט מוכתבים מלמעלה ומשתנים חדשים לבקרים. הודו עם 600 מיליון תושביה מתגאה בתואר "הדמוקרטיה הגדולה בעולם", ודמוקראטיה גדולה זו — פרי רוחו של מאהטמה גאנדי, שעוצ"בה עליידי ג'אוהארלאל נהרו ובראשה עומדת היום בתו של נהרו הגברת אינדירה גאנדי — עומדת לסלף ולעוות עקרונות המוסר הספורטיבי. מפעלי הספורט הבין-לאומי מושחתים על עקרון אי-האפליה. הם חייבים להיות פתוחים לכל, ללא הבדל של דת, גזע,

לות מדינה חברה באירגון הספורטיבי הבינ־לאומי וכל זה כאשר המדינה המארחת של המפעל התחייבה מפני רשות לאפשר השתתפות של ספורטאי כל המדינות. העובדה שממשלות מכניסות שיקולים פוליטיים לאי־רועי ספורט רשמיים ומפירות התחייבות חותרת חמור־רות תחת אשיות הספורט ומטרותיו, שמה ללעג כל נוהג ספורטיבי ומערערת יחסים בין־לאומיים תקינים.

ישראל מגנה יחס מפלה בספורט מטעם כל ממשלה שהיא. ישראל מביעה את מחאתה החריפה כלפי כל התאחדות בין־לאומית שאיננה נוקטת אמצעים ואי־ננה נחלצת להגן על התאחדות לאומית החברה בה, ישראל קוראת ברגע האחרון לממשלת הודו ולהתאחדות טניס־השולחן הבינ־לאומית לשקול פעם נוספת את עמדותיהן ואת צעדיהן בקשר להשתתפות נבחרת ישראל באליפות. ואני רוצה לקוות, אדוני היושב־ראש, כי התבונה תגבר ותתאפשר השתתפותם של ספורטאי ישראל באירוע.

כך או כך, ראוי המקרה הזה שישימש אות אזהקה לכל המדינות החפשות מפני הסכנות הטמונות בעיי־רוב שיקולים פוליטיים בספורט. אני מייעץ שהנושא הזה יועבר לדיון לוועדת החינוך והתרבות או לוועדת הספורט, כדי שנוכל להסיק מסקנות לנוכח ההתפתחויות שתהיינה בימים הקרובים.

היו"ר פ. שינמן:

חבר־הכנסת כץ, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדת החינוך והתרבות?

אברהם פין (הליכוד):
כן.

היו"ר פ. שינמן:

לפנינו הצעה אחת — להעביר את הצעתו של חבר־הכנסת אברהם כץ לדיון בוועדת החינוך והתרבות, ואני מעמיד אותה להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

2. מצבם של הסטודנטים הערביים באוניברסיטאות

המושגים לא על "יהוד" רוחני והשפלה לאומית אלא על אמת מדעית וגאווה הומאנית פאטריוטית.

כנסת נכבדה, מצבו של החינוך הערבי בכלל וב־אוניברסיטאות בפרט הוא חמור ומביך. הוא מהווה כתב־אישום נגד המדיניות הרשמית, ובמיוחד נגד משרד החינוך, ומהווה הוכחה שמדיניות האפליה נכשלה ופשטה את הרגל, ויש לשנותה מיד אם רוצים להציל את ההבנה היהודית־ערבית ולמנוע נזקים חמורים עוד יותר בקשרי שני העמים החיים בארץ ובעתידם המשותף.

להלן אני מביא כמה עובדות־יסוד המאפיינות את מצבם של סטודנטים אלה. המספרים הם מתוך מסמכים ישראליים רשמיים ומתייחסים לשנת הלימודים 1974: 1) אחוז התלמידים הערבים הוא 14.2%

ישראל, לרבות השיבוץ של ספורטאי ישראל במשחקים שבמסגרת האליפות. והנה בראשית חודש ינואר קיבלה ההתאחדות לספורט בישראל ידיעות שממ־שלת הודו תמנע מנבחרת ישראל את ההשתתפות באליפות, ובעקבות בירור בהתאחדות הבינ־לאומית לטניס־שולחן נתקבל אישור לידיעות אלה.

אני רוצה לציין שמרגע קבלת האישור למגמות הנפסדות של ממשלת הודו נעשים מאמצים בלתי־פוס־קים, ליידי כל הגורמים בארץ, שמטרתם לאפשר את השתתפות הנבחרת שלנו באליפות זו ואני חושב שזו צריכה להיות המגמה שלנו, ואם לאו — למנוע את קיומה של האליפות. ההתאחדות לספורט בישראל תביעה החלטה כזאת מן ההתאחדות הבינ־לאומית לטניס־שולחן והיא הביאה את העמדה הזאת לפני התאחדויות טניס־שולחן בארצות ידידותיות. הוועד האולימפי בישראל פנה לגופי ספורט בין־לאומיים ולאיש ספורט בעולם כולו ובהודו. משרד החוץ עשה פעולה דומה בצינורות שלו, ואינני רוצה לעמוד על פרטיה.

אני שמח שוועדת־המשנה לספורט בכנסת פנתה לוועדת ספורט בפארלאמנטים במדינות ידידותיות וגם יושב־ראש הכנסת פנה לעמיתו בהודו.

יש לנו כבר מידע מפורט על תגובות נועמות מצד גורמי ספורט בעולם כנגד הפלייתם של ישראל, ולידיעת מי שרוצה להתנחם — התפרסם בהודו מאמר באחד העיתונים, אשר מוחה כנגד צעדה של הממשלה; אולם עד כה לא נתקבלה שום ידיעה על שינוי עמדתה של ממשלת הודו.

היים קורפו (הליכוד):

כמה עתונים יוצאים בהודו?

שר־החינוך־והתרבות א. ירליו:
אין לי אינפורמציה.

אני רוצה לומר לחברי הכנסת הנכבדים, שהמקרה הזה הוא מקרה ראשון מסוגו. לפנינו מפעל ספורטיבי רשמי בקנה־מידה בין־לאומי, המארגן מטעם התאחדות הבינ־לאומית בענף ספורט מסויים, וכשמונעים השתתפות ספורטאי ישראל בו נוקטת ההתאחדות הבינ־לאומית אפס מעשה. יתר על כן, היא למעשה מאשרת או אפילו נותנת יד להחלטה פוליטית של ממשלה להפ-

היו"ר פ. שינמן:

אנו עוברים להצעה לסדר־היום של חבר־הכנסת זיאד: מצבם של הסטודנטים הערבים באוניברסיטאות. רשות הדיבור לחבר־הכנסת זיאד.

תופיק זיאד (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, בימים אלה מגיע מסע ההסתה נגד הסטודנטים באוניברסיטאות בארץ לפיסגה חדשה שלא ראינו כמוה מקודם. במסע זה פועלים יד ביד אישים רשמיים — אנשי משרד החינוך, המשטרה, העתונות ואלמנטים פאשיסטיים שונים, וזאת במטרה לסלק את האמת על מצבם החמור ועל מדיניות האפליה הנקוטה כלפיהם. כמו כן רוצים להפחידם ולהכתים את מאבקם הצודק למען שוויון מלא בשטח אפשרויות הלימודים וסיכויי קבלת עבודתה מתאימה ובעד חינוך הומאני ובעל רמה ותוכן,

כנסת נכבדה, השלטונות משתמשים בכל אמצעי הלחץ האפשריים נגד הסטודנטים, לרבות התערבות הש"ב בחייהם ובלמודיהם, ובעיקר בעת קבלתם לאוניברסיטה. באסיפת הסטודנטים היהודים והערבים בטכניון בחיפה ביום 13 בינואר 1975 עמד סטודנט ערבי מכפר אל-פרדיס וסיפר לקהל הסטודנטים בהתרגשות רבה על הזמנתו לשיחה בש"ב לאחר שהגיש בקשה להתקבל לאוניברסיטה לפני כשנה וחצי, ובה ביקשו ממנו לשתף פעולה כתנאי לקבלתו. הוא סירב, ולא נתקבל לכן באותה השנה.

לפני כחודשיים פוטרה מעבודתה כמורה בכפר ירקא מזכירת ועד הסטודנטים הערבים באוניברסיטת ירדן, תג'יר אבר'ר'חמה. מנהל בית-הספר של הכפר אמר לה במפורש שצעד זה יובע מהתערבות הש"ב וכי עליה לשתף פעולה עם הש"ב כדי שתוכל להמשיך לעבוד כמורה. באותו הזמן גורשו מעבודת ההוראה גם מזכיר ועד הסטודנטים הערבים באוניברסיטה העב"רית בירושלים, וכן מזכיר ועד הסטודנטים הערבים באוניברסיטת באר-שבע. לחץ זה של אנשי ש"ב, המכוון לשבור רוחם של הסטודנטים, נכשל בעבר ויכשל גם בעתיד.

המזור ביותר הוא, שכאשר נשאל שר-החינוך מר ידליו, מה דעתו על התערבות הש"ב בענייני הסטודנטים, בעת הופעתו באסיפת הסטודנטים היהודים והערבים באוניברסיטת חיפה בחודש שעבר, עמד והגן על התערבות זו. וכאשר קמו סטודנטים ערבים וימחו ברגליהם נגד עמדה רשמית זו, התחיל נגדם מסע הסתה חסר תקדים —

חיים קורפו (הליכוד):
האם המשמעות של דברייך שכל הסטודנטים שלומים דים באוניברסיטאות משתפים פעולה עם הש"ב?

תופיק זיאד (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אף-על-פי שהש"ב מבקש מהם לשתף פעולה הם מסרבים וממשיכים ללמוד.

— — —
ההסתה מלווה בשנאה לאומית שקשה לתאר, ועומדים בראשה עתונים, אישים רשמיים ואל-מנטים פאשיסטיים בין הסטודנטים היהודים.

רק ביום ראשון שעבר התנפלו אלמנטים אלה על סטודנטים שנאספו באוניברסיטת תל-אביב לאסיפה שאורגנה על-ידי ועד הסטודנטים הערבים, ובה הופיעו, בין היתר, חברה-הכנסת זכין וחברה-הכנסת פעיל וחבר הוועד הפועל של ההסתדרות גונן. אסיפה זו התקיימה על מדשאת האוניברסיטה, מאחר שבקשת הוועד להעמיד לרשותו אולם לאסיפה זו נדחתה על הסף. מעשה נפסד זה מהווה הוכחה חותכת, המפריכה את כל הטענות בדבר יחס של שוויון לגבי הסטודנטים הערבים. כנסת נכבדה, כתוצאה טבעית מניהול מסע זה מג'יריים אנשי המשטרה מאז תחילת חודש נובמבר האחרון את הטרדת הסטודנטים הערבים וההתעללות בהם. במיוחד חמור הדבר בתל-אביב וסביבותיה. ברחוב ז'בוטינסקי ברמת-גן מתגוררים כ-16 סטודנטים ערבים בבית-מלון המושכר על-ידי האוניברסיטה. הם זכו במשך חודש וחצי לארבעה ביקורים של המשטרה בשעות המאוחרות של הלילה. העילה: "זיהוי" השוטרים הרעישו את הסביבה בדפיקותיהם הפראיות על הדלתות, ולאחר שהתעוררו הסטודנטים המבוהלים,

מכלל התלמידים בארץ. אבל מכאן ואילך מתגלית הטראגדיה המתבטאת באופן שבו מתחלק אחוז זה בין הרמות השונות של הלימוד. התלמידים הערבים בבתי-הספר היסודיים ובחטיבות-הביניים מהווים 20% — 110,967 מתוך 548,407 תלמידים. אחוז זה מצטמק בצורה חדה במסודות החינוך העל-יסודי ומגיע ל-7.7% בחטיבות-הביניים, ול-2% — 587 מתוך 29,243 תלמידים — במערכת החינוך העל-תיכוני הלא-אקדמי, ול-1.5% עד 1.8% באוניברסיטאות — פחות מ-1,000 מתוך 52,000 סטודנטים.

ועוד מספרים מתוך אותם מסמכים המתייחסים ל-1970. אחוז הסטודנטים היהודים מתוך כלל ציבור הלומדים היהודים בארץ מגיע ל-9.6%. האחוז המקביל אצל הסטודנטים הערבים הינו רק 0.9%, בו בזמן שאותו האחוז בכל הארצות הערביות ביחד היה באותה שנה 2.7%; כלומר, גדול פי שלושה מאשר בארץ.

חיים קורפו (הליכוד):
כמה סטודנטים יהודים יש?

תופיק זיאד (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
שמע את שאר המספרים.

(2) העזרה הכספית הניתנת לסטודנטים — גם כאן המספרים המתייחסים לשנת הלימודים 1974 — עזרה זו מגיעה לסכום של 200,000 לירות. הסטודנטים הערבים מקבלים מסכום זה בסך-הכל 65,000 לירות — 0.33%. מספר הנהגים מתמיכה זו — 260 ערבים מתוך 113,520 סטודנטים, שהם 0.22%.

(3) רוב הפאקולטות בעלות מגמות מדעיות סגורות לחלוטין בפני הסטודנטים הערבים. בשנים האחרונות נסגרו הפאקולטות לרפואה ולמשפטים כמעט לחלוטין בפני הסטודנטים הערבים. מרוב ה"הומאניות" של קברניטי משרד החינוך רוכזו רובם של הסטודנטים הערבים בפאקולטות בעלות מגמות הומאניות. האין זו מדיניות של אפליה לאומית?

(4) הגישה המשפילה לגבי לימוד השפה הערבית — השפה הערבית נלמדת בשפה העברית ובהעדר כל תוכן חי, כאילו כל העניין שייך לעבר.

(5) סיכויי קליטתם של בוגרי התיכון והמוסדות האקדמיים בעבודה המתאימה להם קלושים ביותר. אני מכיר בוגרים שעבדו בבניין ואחרים שהחלו ללמוד מקצוע אחר כיוון שלא מצאו עבודה מתאימה במקצועם הראשון. יותר מ-50% מבוגרי האוניברסיטאות נקלטים בעבודות הוראה ובתפקידים מינהליים כיוון שלא מאפשרים להם לעסוק במקצועם.

(6) היחס כלפיהם, הנובע מהאווירה השוביניסטית הקיימת באוניברסיטאות, הוא גרוע ביותר. השלטונות הנוגעים בדבר, לרבות שלטונות האוניברסיטאות ומשרד החינוך, אינם מכירים בוועדים של הסטודנטים הערבים ומתייחסים בזילזול מזורז לבעיית סידורם בעבודה ולבעיית הדיור, שהיא החמורה ביותר. באוניברסיטת תל-אביב, למשל, לומדים כ-300 סטודנטים ערבים. כמעט מחציתם מתגוררים בתל-אביב — מי עוטים במעונות הסטודנטים ורובם בחדרים שכורים; המצויה השנייה, כ-150, נוסעים לכפרים מדי יום ביומו. במצב כזה רק הרצון העל-אנושי מסייע להם להמשיך בלימודיהם.

(קריאות מספסלי הליכוד, המפלגה הליברלית העצמאית והרשימה הקומוניסטית החדשה)

שרי-החינוך והתרבות א. ידליון:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביום ה-4 בדצמבר 1974 העלה סגן שר התקשורת חבר-הכנסת מועדי את הבעיות הקשורות בחינוך במגזר הערבי בישראל ובמיוחד את הבעיות של הסטודנטים הערבים באוניברסיטאות בארץ. הנושא הועלה מתוך גישה אחראית וקונסטרוקטיבית; והיא נתנה לי אפשרות, כשר החינוך והתרבות, להבהיר לכנסת כמה סוגיות יסוד לגבי החינוך נזכר במגזר הערבי בישראל, לעמוד על הבעיות, לציין הישגים ולסמן תכניות הקיימות עמנו לטיפול בנושא זה.

לכן הפעם אחיחש בקיצור נמרץ לדברים. חבר-הכנסת זיאר, החינוך הערבי במדינת ישראל הוא ממש יצירת יש מאין ומותר למדינת ישראל להתגאות בה. החינוך הערבי במדינת ישראל גדל מאז קום המדינה פי 14, בעוד שהחינוך היהודי במדינה גדל פי 8. יש כיום 140,000 תלמידים ערבים במדינת ישראל גט בחינוך לגיל הרך, גם בחינוך היסודי, גם בחטיבת-הביניים וגם בחינוך העל-יסודי. מובן מאליה שעצם ביצועו של חוק חינוך חובה במגזר הערבי, שיקף גם בנים וגם בנות, היה דבר קשה מנושא בנגוד את המנהגים הפאטריארכליים המסורתיים בחברה הערבית.

אנו יכולים לומר שעמדנו במבחן והצלחנו בו, הן בשטח החינוך היסודי והן בשטח החינוך העל-יסודי. אנו נמצאים עכשיו בשלב של עידוד הלימודים האקדמיים של סטודנטים ערבים, אבל לא בשיטה של הורדת רמת האוניברסיטאות בישראל. בשנת תשכ"ח היו בישראל 700 סטודנטים ערבים באוניברסיטאות וכיום יש 1,700. ברור שבלי הבסיס הרחב בחינוך היסודי ולאחר מכן בחינוך העל-יסודי אין סיכוי לקייטת באוניברסיטאות, כי לא נוריד את הסטנדרטים. אבל אנו מסייעים לקליטת בוגרים גם במסלולים העל-תיכוניים שאינם אקדמיים והם חשובים לחברה הערבית לא פחות. אין שום ספק שאחד הדברים החשובים ביותר הם הסמינארים למורים, כי אין מערכת חינוך ללא מורים. עובדה היא שבתחילה היתה מערכת החינוך במגזר הערבי רק ללא ספרי לימוד ותנאים נאותים, אלא גם בלי מורים; לא נשארה אינטליגנציה.

אולם, כאמור, אינני רוצה להרחיב את הדיבור בנושא זה. הוא עוד יתברר ארוכות בוועדה. אנו עושים מאמצים כדי להקל על סטודנטים ערבים להיקלט באוניברסיטאות. למשל, באוניברסיטת חיפה, הקורס לטת מספר גדול של סטודנטים ערבים מכיוון שהם גרים בקרבת מקום, קיימים קורסים מיוחדים של שיעור כדי להקיין את התלמידים ליכולת של שליטה מעולה בשפה העברית — לא רק קריאה וכתובה אלא אימון גם בהמשגה, בהעלאת רעיונות מופשטים על הכתב וכדומה. אוניברסיטה זו עושה מאמץ לכלול סטודנטים ערבים גם במסגרת המשתלמים בחוץ-לארץ כדי שיהיו זרז ויהיו חלק מן הסגל. מקבלים סטודנטים ערבים על תנאי, לפנים משורת הדין, בלי שסיימו את בחינות הבגרות ומאפשרים להם להשלים אותן. מקציבים מקורות בחוגים מסויימים — חינוך מצד אחד ובית-ספר

כיוונו השוטרים לעברם נספים חוקים ותבעו מהם להזדהות. כשנשאלו על-ידי הסטודנטים אם יש בסיס חוקי למעשיהם, השיבו השוטרים: "החוק אינו מיועד להגן עליכם, הכוח היא השפה היחידה שאתם מבינים".

ברחוב פנקס בצפון תל-אביב מתגוררים כמה סטודנטים ערבים. גם הם "זכו" בשעה 3 לפנות בוקר לביקור דומה של השוטרים, אשר ערכו במקום חיפוש מבלי שהיה ברשותם צו מתאים. לביקור דומה "זכו" גם ביום 13 בינואר 1975 18 סטודנטים ערבים הגרים ברחוב פרישמן. ביום 16 בינואר 1975 עצרו בלשי המשטרה, אחרי מעקב, את שלושת הסטודנטים: ריאד אל-קודסי, עאדל עסלי וסוהיל עומרי. המעצר וחיפוש על גופם בוצעו באמצע הרחוב, ובצורה הפגנתית. לא-חר הסטודנטים הודהו כבקשת הבלשים, התחילו אלה לדחוף אותם, תוך קללות וגידופים, לתוך ניידת המשטרה, אשר הביאה את הסטודנטים במהירות מסחררת לבניין אפולו. שם התייעצו השוטרים ביניהם ולעיני הסטודנטים החליטו לחקור אותם על-אודות "הכאת בנות על ישבנים וגניבה מפציהן על שפת הים". השוטרים הכניסו כל אחד מהסטודנטים לחדר חשוך בנפרד. לאחר שהתעללו בהם כשעתים הכריזו השוטרים באזני הסטודנטים כי הם עוקבים אחריהם ולא "יירדו מהם". כמו כן צעקו לעברם: "מוטב לכם לחזור לכפרים שלכם. מה לכם ולאניברסיטאות".

חברי הכנסת, חשוב לציין שהסטודנטים והתיכונים שים הערבים כולם גולדו וגדלו בארץ. עם זאת נכש-לו תכניות הלימודים, הלחץ וההטרדות מצד המשטרה והש"ב ברכישת לבם לצד המדיניות הרשמית. תשאלו את עצמכם: למה? הפגם הוא במדיניות קצרת ראות, מדיניות של דיכוי, הפליה ואיבה אנטי-ערבית שהיא חלק מהמדיניות הרשמית הכללית. אם מדיניות זו נכשלה ביצירת הבנה עם ציבור הסטודנטים הערבים שגולדו וגדלו במדינה ועם כלל אזרחי המדינה הערבית, איך אפשר שמדיניות זו תצליח ליצור הבנה עם העמים הערבים באזור?

הסטודנטים הערבים גאמנים לעמם. הם לא ישפילו את ראשם וקומתם תישאר זקופה, כי הם מגינים על זכויותיהם כסטודנטים וכבני עם שיש לו זכויות לאומיות צודקות שיש להכיר בהן ולכבדן. רק כך אפשר לשרת את עניין ההבנה היהודית-ערבית בתוך המדינה וזאת. רק כך אפשר לשרת את עניין השלום ועתיד העמים.

לא רק אנו, אלא גם כל כוחות השלום והדמוקרטיה היהודים והערבים בארץ רואים שהגיעה העת לתחילת שינוי שרשי במדיניות הרשמית, הכושלת והמזיקה, ורואים שמדיניות של הבנה ושלוש המבוסס על כיבוד זכויות העמים הם אינטרס לאומי עליון. ההבנה והשלום תמיד מתחילים מהבית.

מטעמים אלה אנו מציעים שהבית יחליט לדון בנושא זה.

חיים קורפו (הליכוד):

לא ענית על שאלתי כמה סטודנטים יהודים לומדים באוניברסיטה בדמשק.

היו"ר פ. שינמן:

שרי-החינוך והתרבות ישיב להצעות לסדר-היום של חבר-הכנסת זיאר.

סטודנטים ערבים נפרדים מן האגודות הכלליות. על בסיס של שוויון הם צריכים להיות חלק מאגודות הסטודנטים הכלליות. אני גם מאמין שהסטודנטים הערבים עצמם יבחינו בין דאגה עניינית לבעיותיהם ובין דיבורי-סרק, שאין בהם אפילו מלה טובה אחת על ישראל, כמו דבריו של חבר-הכנסת זיאד.

אינני מציע לדון בנושא זה בכנסת, אבל גם לא אציע שלא לטפל בו בכלל. אני מציע להעביר את הנושא לוועדה. למעשה, הוא כבר נדון בוועדה ביזמתו של חבר-הכנסת ג'יבר מועדי ואיני מתנגד שהוא יועבר לוועדה.

היו"ר פ. שינמן :

אני שואל את חבר-הכנסת זיאד האם הוא מסכים להעברת הנושא לוועדת החינוך והתרבות.

ידידיה בארי (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, יש הצעה נוספת.

היו"ר פ. שינמן :

רשות להצעה נוספת לחבר-הכנסת בארי.

ידידיה בארי (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשים לב לדברי ההנמקה של ההצעה ובשים לב לטענות שהועלו מעל במה זו על-ידי שר החינוך והתרבות אני מציע לא לכלול את הנושא שהעלה חבר-הכנסת תופיק זיאד בסדר-היום של הכנסת.

אברהם שכטרמן (הליכוד) :

יש הצעה דומה בדיוק שנדונה בוועדת החינוך.

תופיק זיאד (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :

פה מדובר על סטודנטים.

אברהם שכטרמן (הליכוד) :

גם שם מדובר על סטודנטים.

היו"ר פ. שינמן :

אנו ניגשים להצבעה. תחילה נצביע אם לכלול או לא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת.

חיים לנדאו (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, כבר אין הצעה כזאת. יש הצעה להעביר לוועדה והצעה להסיר את הנושא מעל סדר-היום.

היו"ר פ. שינמן :

אם כך, נצביע על שתי ההצעות זו מול זו — הצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת והצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות.

הצבעה

בעד ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת — מיעות

בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה — רוב

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

לרפואה מצד שני — לאותם סטודנטים העומדים בתנאים, שהם בהחלט לא קלים ואפילו קשים.

אנו עושים היום מאמץ לסייע בדיור ובתעסוקה לסטודנטים הערבי. אנו יודעים שמקומות מגוריהם הם בדרך כלל רחוקים מהקמפוסים, הם בעיקר בגליל ובמשולש, ועל כן יש היום שיתוף פעולה של האוניברסיטאות, של ההסתדרות ושל הממשלה וכן נעזרים בלשכת היועץ. נוסף על הדיור המאורגן הקיים באוניברסיטאות והניתן גם לסטודנטים ערבים, נוסף על מאמצי הסטודנט בעצמו מחפשים אנו בתי-מגורים מתאימים כדי לאפשר לסטודנטים אלה לשכור דירות, וזאת כאשר הם חייבים לשלם 90 לירות כמו סטודנט הגר במעונות ויתרת ההוצאות תשולם על-ידי הממשלה, ההסתדרות והאוניברסיטאות.

הצטערתו מאוד על כך שבדבריו של חבר-הכנסת זיאד לא היתה אף מלה טובה אחת על ישראל, אבל זה אופייני. אני רוצה לומר לך, חבר-הכנסת זיאד, שאין שום שחר לטענותיך על הסתה כנגד סטודנטים ערבים בתור שכאלה ואין שום שחר לטענותיך על התערבות הש"ב. אולם כל מי שיתדרדר וינסה לפעול פעולה עוינת נגד המדינה — צריך לפקוח עליו עין. אני הייתי באסיפת סטודנטים בחיפה והכחשתי מה שראוי היה להכחיש, אבל הסטודנטים הערבים יצאו מהאסיפה כאשר אני דיברתי נגד אש"פ ונגד רצונו לחסל את מדינת ישראל.

תופיק זיאד (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :
האם ראית את גילויי-הדעת שלהם ?

שר-החינוך והתרבות א. ירליו :

אני אומר לך מה היה באסיפה. אני מקווה שהם מתחרטים על התנהגותם.

אין פסול בכך שמביעים השקפה לגבי כינון או אי-כינון מדינה פלשתינאית. זה נושא לגיטימי לוויכוח בדמוקרטיה הישראלית. אבל אני רואה בחומרה יתירה — וזאת גם אמרתי לסטודנטים — הזדהות של אזרח ערבי כלשהו עם אש"פ, אשר מטרתו חיסול מדינת ישראל.

אני מצטער שיש מתח באוניברסיטאות. האוניברסיטאות שלנו פתוחות לסטודנטים ללא הבדלי דת ולאום ויש מאמץ מיוחד לעזור לסטודנטים ממגזר המיעוטים. אנו יודעים שאחד המבחנים של מדינת ישראל הוא יחסה למיעוט.

בגלל ההנמקה של חבר-הכנסת זיאד הייתי מציע להסיר את הנושא מעל סדר-היום — — —

מנחם בגין (הליכוד) :

אז תציע זאת.

שר-החינוך והתרבות א. ירליו :

לא. לא אעשה זאת, מכיוון שלסטודנטים הערבים יש הרבה בעיות אמיתיות; הסטודנטים הערבים הם אזרחים במדינת ישראל; אני מאמינים שערבי יש-ראל יכולים להיות קשורים ללאומיותם ועם זאת להיות אזרחים נאמנים למדינה: אנו מצפים שהם יהיו גשר להבנה בינינו לבין שכנינו, גשר לשלום.

אני מתכוון אישית להיפגש עם הסטודנטים הערבים ואני מקווה שאשכנע אותם כי אין צורך בוועדי

3. פגישת מזכיר מפ"ם עם נציגי האירגונים המרצחים

באטר, שבו מוסר מר פדר את דברי איש שיחו, ה"פתח'ניק", לאמור: "הפלשתינאים מקווים, כי יום אחד יוכלו לשכנע את ישראל לקבל את התיוה שלהם". הכוונה שישראל תסכים להיעלם מרצונה. אני ממשיך לצטט: "קונקרטי, אש"פ מעוניין היום להגיע להסכם עם ישראל לאחר משא-ומתן בז'נבה. החשוב הוא להיכנס למשא-ומתן. כאשר יישבו יחד פנים אל פנים, תהיה זו הכרה דה-פאקטו — מצד אל פתח — בישראל".

דב זכין (המערך):
חבל על הזמן.

חיים לנדאו (הליכוד):

חבר-הכנסת זכין, סבלנות. תשמע פנינים נוספות. ומר פדר מסכם את רשמיו שיחתו עם ה"פתח'ניק" לאמור — חבר-הכנסת זכין, האויזה יפה. מר פדר, מזכירך המדיני, אומר כהאי לישנא: "אני מוכרח להודות כי הופתעתי ממתינותו ומחושו המציאותי העמוק". מדובר בנציגם של המרצחים.

(חברת-הכנסת ח. גרוסמן קוראת קריאת-ביניים)

מנחה בגין (הליכוד):
אינכם רוצים לשמוע את דברי חברכם?

דב זכין (המערך):
אינך מקריא מה שצריך להקריא.

חיים לנדאו (הליכוד):
אני קורא את מה שאמר מר פדר ב"נובל אוברסר-באטר". לא הוספתי ולא גרעתי אף מלה אחת.

(חברת-הכנסת מ. תלמי קוראת קריאת-ביניים)

חברת-הכנסת תלמי, עוד אתן לך הזדמנויות רבות לתגובות. סבלנות וקור רוח.

מאיר תלמי (המערך):
אינני צריך את הסבלנות שלך.

חיים לנדאו (הליכוד):
אבל אני צריך את הסבלנות שלך.

עד כאן מר פדר, המעשה שלו והרשמים שלו.

חברי הכנסת, כידוע, מלחמה לנו עד חורמה עם המרצחים מ"אל פתח". מלחמה לנו באלה שחרטו על גגלם, באמנתם הפלשתינאית, את חיסולה של מדינת ישראל, גם אם בתוך אריזה נאה של "פלסטיין דמו-קראטית וחילונית". מלחמה לנו, כידוע, ברוצחי אבות ואמהות, בנים וילדים, ברוצחי קריית-שמונה, נהריה, שמיר, מעלות ובית-שאן.

מאיר תלמי (המערך):

אתה חושב שאתה חסביר את זה לאנשי קיבוץ שמיר? אתה תגיד לנו איך להילחם בפתח? כבוד לתנועה הזאת. איך אתה מעז לעשות זאת?

היו"ר פ. שינמן:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום בנושא: פגישת מזכיר מפ"ם עם נציגי האירגונים המרצחים. רשות הדיבור לחבר-הכנסת לנדאו.

חיים לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בסוף דצמבר נכנס המזכיר המדיני של מפ"ם, מר פדר, לפראג בשליחות למען היערכות מחנה השלום בעולם, ובניגוד לסיון קודם גם יצא משם בשלום. כך נכנס, קשר קשרים, הכיר נציגים ערבים שוחרי שלום המשתוקקים להיכנס לדו-שיח עמנו — דווקא בפראג. זאת למעשה תמצית הסיפור שלו, כפי שפורסם ב"על המשמר" ב-3 בינואר.

המראיין שאל אותו באותו ראיון: "מסקנת יותר היא הפגישה עם נציג אש"פ. הנפגשתם?". התשובה: "נציג אש"פ השתתף בכנס, נוכח בדיונים השונים ואף התבטא. בכך הסתפקתי". לא עברו אלא שלושה ימים ועתו "הארץ" פירסם ידיעה שהובאה בשבועון הפריסאי "נובל אוברסר" ושלפיה נפגש מר פדר, בהיותו בפראג, עם נציג "אל פתח". מר פדר לא הכחיש אחר כך את הפגישה, אלא טען בפני סופר "הארץ" כי הפגישה היתה מקרית ולא מחייבת; כאילו ניגש איש "אל פתח" אל השולחן שלידי סעד עם נציגו של רק"ח, מר זהבי. נציג "אל פתח" התיישב לידי וכך התגלגלה השיחה ביניהם.

שוב לא האיר המזל פנים למר פדר, כי למחרת היום פירסם בציריך מזכיר מועצת השלום השווייצית, מר פטר רוג, כי הוא, מר רוג, היה האיש שאירגן את הפגישה בין מר פדר לבין נציג "אל פתח". מקריות מתוכננת שכזו.

פה בארץ ניסו מר פדר ומפ"ם להסתיר את עצם קיומה של הפגישה. לא כן בפאריס, בעולם המתקדם.

(קריאה באולם)

מפ"ם ומר פדר התכחשו לקיומה של הפגישה עד אשר נתגלה העניין ב"נובל אוברסר" ובציריך. מר פדר הכחיש את דבר הפגישה בראיונו ב"על המש"מר" ב-3 בינואר 1975.

חייקה גרוסמן (המערך):
מה זה שייך?

חיים לנדאו (הליכוד):
תיכף תשמעו מה זה שייך.

(חברת-הכנסת מ. תלמי קוראת קריאת-ביניים)

בפאריס ניסו דווקא מפ"ם ומר פדר —

(חברת-הכנסת מ. בגין ומ. תלמי קוראים קריאת-ביניים)

חברת-הכנסת תלמי, קצת סבלנות. תשמע את הסיפור כולו על מסקנותי.

— בפאריס ניסו דווקא להתפאר בקיומו של מגע זה, ומר פדר נתן ראיון מפורט לסופר של "נובל אוברסר"

חברת ט"ו, ישיבה ק"מ
— הצעות לסדר-היום (גרוסמן, תלמי, לנדאו, ידיד, שינמן, אולמרט, שובל) —

חות על עצם הופעתו של ראש המרצחים בעירם; יהודי פאריס ולונדון יוצאים בהמוניהם לרחובות להפ" גין נגד ההכרה ברוצחים; יהודי אוסטרליה הודיעו בימים אלה, כי יפגינו אם תגיע לשם משלחת של "אל-פתח" לצרכי הסברה. הממשלה הודיעה, כי לא תנהל כל משא-ומתן עם "אל-פתח"; הכנסת החליטה על כך גם בקולותיהם של אנשי מפ"ם. והנה בא מזכירה המדיני של מפ"ם ומה הוא עושה? הוא תוקע סכין בגבה של המדינה, כדברי חברת-הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו.

(קריאות: מה זה ענייך?)

מה אתם רוצים ממני? אני רק מצטט מדברי חברת-הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו.

(חברת-הכנסת דב זכין קורא קריאת-ביניים)

מנהג ידיד (הליכוד):

חברת-הכנסת זכין, מה העצבנות הזאת?

היו"ר פ. שינמן:

חברת-הכנסת ידיד, למה תפריע לחברת-הכנסת לנדאו?

אהוד אולמרט (הליכוד):

מה אתם רוצים? הנושא הוא הפגישה עם אש"פ.

חיים לנדאו (הליכוד):

חברת-הכנסת זכין, עכשיו אני רוצה לומר לך משהו, תאזין.

(קריאות)

חברת-הכנסת חייקה גרוסמן, יש לי משהו לומר לך.

מאיר תלמי (המערך):

כל הכבוד, כל הכבוד.

חיים לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, נכון שיש אצל ראשי מפ"ם חריגים מפעם בפעם. מאז סטאלין "שמש העמים" ועד היום היו חריגים —

מאיר תלמי (המערך):

יופי.

חיים לנדאו (הליכוד):

— שמקורם בתיסכול עמוק, בנדנדה בין ציונות לסוציאליזם אורתודוקסי.

מאיר תלמי (המערך):

יופי.

זלמן שובל (הליכוד):

את אהרן כהן נזכיר לך, את הרומאן של אהרן כהן עם נ.ק.ו.ד.

חיים לנדאו (הליכוד):

יש אצלכם נדנדה בין גאווה יהודית לבין התבטות בלתי פני כל שמאלן, בפני כל ליבראל מזויף, גם אם הוא שונא ישראל; יש נדנדה — —

מאיר תלמי (המערך):

הנדנדה הזאת הקימה בארץ יותר ישובים ממש, הנדנדה הזאת הגנה על גבולות הארץ. דבר בכבוד.

חייקה גרוסמן (המערך):
כנסת זה לא משפט שדה.

מאיר תלמי (המערך):
חרפה.

חיים לנדאו (הליכוד):

חברת-הכנסת תלמי, אני בא להזכיר כי מלחמה לנו עם הנאצים הערבים שקמו עלינו ומטרתם אינה שיח"ר ורור אלא חיסול מדינה והשמדת עם.

חייקה גרוסמן (המערך):

תודה רבה.

חיים לנדאו (הליכוד):

עליכם לדעת זאת. כל יהודי וכל ציוני, פרט לשונאי ישראל או נבוכי תיסכול בתוכנו, מצאו ומוציאים את החובה לדבר עם איש "אל פתח" בשפה אחת ובמטרה אחת.

חייקה גרוסמן (המערך):

מה זה פה, משפט יעקוביני?

מאיר תלמי (המערך):

לא ממך נלמד ציונות.

חיים לנדאו (הליכוד):

איני אומר שדווקא ממני. אבל גם ממני.

(קריאות באולם)

(קריאה: מה ההיסטריה כאן? מדוע אתם

כל כך היסטריים?)

יש לנו רק מטרה אחת ושפה אחת ב"שיחה" עם נציגי מרצחים, חברת-הכנסת תלמי הנכבד, לשתקם ול-הדברים, למען לא יוכלו להרים את ידם הפושעת עלינו.

נכון כי מתוך חשבון של כדאיות מדינית, נפטית, כלכלית או אחרת, יש כיום גורמים מדיניים בעולם, מהם גם ירדנים, שניסו להשפיע עלינו כי נקיים מגעים עם "אל פתח", בהתחלה מתחת לשולחן, ושנתחיל לנהל משא-ומתן איתם. אבל כמעט כולנו כאן — והכנסת בהחלטותיה — דחינו שידול צבוע זה וגזרנו, כי לא יהיה כל מגע עם נאצים ערבים אלה. עד עתה הצלחנו לשכנע את מרבית ירדינו בעולם, והם הבינו למה סירבנו לטמון במו ידינו פצצת זמן בתוך ביתנו.

אולם אם יבואו מזכירים מדיניים של מפלגות קואליציוניות, חברת-הכנסת תלמי הנכבד, והם יקיימו מגעים עם נציגי "אל פתח" ולאחר זה עוד יקבעו כי הופתעו מהמתנתו ומהחוש המציאותי שלהם — מה נשיב ללא-ירידיים ולירדיים, אשר מפעם בפעם ממליצים על קיום מגעים כאלה ומשתמשים באותו תירוץ כשל המזכיר המפ"מי המתוסכל?

(קריאה)

חברי הכנסת, נציגי "אל פתח" למדו את תורת הטאקטיקה וההסוואה. הם רומזים, כי יהיו מוכנים, קונקרטיים היום, לקבל בינתיים את יהודה ושומרון ועזה — בינתיים — כבסיס נוח שממנו יוכלו, כדברי האורח מפרגא, "לשכנע את ישראל לקבל את התיזה שלהם" ולהיעלם. יהודי ניריורק נזעקו ברבבותיהם למי

בלת, כי אין הן מבוצעות. אין ועדות שרים, אין ועדת שרים לענייני בטחון; אימפרוביזאציות ואגרא-כיה בתוכה. השר יריב הגיע למסקנה, כי אין ממשלה זו מסוגלת לשאת על כתפיה את נטל הבעיות של ימינו. נזולמצוא להן פתרון. זה, כמובן, מדאיג מאוד. במצב כזה תיחכן גם התופעה המסוכנת של פגישות של מר פדר עם נציגי "אל-פתח" ואין מגיב ואין מסתייג.

אדוני היושב-ראש, הנושא שהעליתי, כהגדרת חב-רת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, הוא תקיעת סכין בבנה של המדינה. ולכן יש לשים קץ בטרם יהיה מאוחר.

מאיר תלמי (המערך):
אתה בעצמך אינך מאמין במה שאתה אומר.

חיים לנדאו (הליכוד):
אני מציע לבית לדון בבעיה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
עמוד תלייה ברחבת-הכותל.

היו"ר פ. שינמן:
רשות הדיבור לשר החוץ, לתשובה.

שר-החוזין י. אלון:
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת שעשכשו הגיע תור התשובה ואין סיבה לאף אחת מן הסיעות להפריע לי.

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, חוששני כי הפגישה המקרית שנפגש מר פדר עם איש אש"פ בפראג נופחה בדברי חבר-הכנסת לנדאו — ולא רק בדבריו — הרבה מעבר לערכה ולחשיבותה. העובדות כפי שוטן, כפי שנמסרו לנו עליידי מר פדר — וגאמנה עלי עדותו — הן אלה: בהיותו בפראג במפגש שזומן עליידי תנועת השלום, בעוד הוא סועד עם נציג ר"ח, מר זהבי, ניגש לשולחן פרופסור עבדאללה חורני, נציג אש"פ במפגש, וביקש להצטרף לשולחן. מר פדר לא סירב לו. בשיחה חטופה שנתפתחה סביב השולחן הסביר מר פדר לאיש שיחו, כי לדעת מפ"ם מן הנכון לדבר עם כל גורם פלשתיני שמכיר ביש-ראל ואיננו משתמש באמצעי טרור. הואיל ואש"פ איננו עומד בקריטריונים אלה, הוא פסול להידברות. עד כאן עיקרן של עובדות.

בן-ציון קשת (הליכוד):
ציובת יפה מאוד.

חיים לנדאו (הליכוד):
ראה מה כתוב ב"נובל אובסרבאטר", אדוני השר, בראיונו של מר פדר שם.

שר-החוזין י. אלון:
אני מודה לך על ההפסקה שאיפשרה לי לשתות קצת מים.

מנחם בגין (הליכוד):
נראה שאתה זקוק להתחזק קצת.

שר-החוזין י. אלון:
לדעתי היה זה משגה מצד מר פדר, שנכנס לשי-

חיים לנדאו (הליכוד):
תשמע מהי הגדרת הזאת.

מאיר תלמי (המערך):
אתה יודע שאתה מנפח באלון לשווא.

חיים קורפו (הליכוד):
בשביל זה אתם מקבלים ארבעה מאנדאטים בבי-חירות?

חיים לנדאו (הליכוד):
החריגים האלה הם פרי נדנדה בין גאוה יהודית לבין התבטלות בפני כל שמאלן, בפני כל ליבראל מזויף, גם אם הוא שונא ישראל. על כן לא הפגישה אותי עמדתה של הנהגת מפ"ם, שהתייצבה בגי-לוי מאחורי המעשה המחפיר של מזכירה המדיני.

מאיר תלמי (המערך):
נכון, בהחלט התייצבנו. מה אתה חושב שאם אתם צועקים, גיבהל מזה?

מנחם בגין (הליכוד):
אתה צועק כל הזמן.

חיים לנדאו (הליכוד):
אתם מתוסכלים, נבוכים, מבולבלים.

(חברת-הכנסת ש. אלוני קוראת קריאת-א-ת-ביניים)

מאיר תלמי (המערך):
הוא יודע לומר דברים ריקים וחסרי-טעם.

(קריאת)

חיים לנדאו (הליכוד):
מה שתמוה, אדוני היושב-ראש, הוא כי הממשלה אשר מר פדר נמנה עם אחד ממרכיביה, לא גינתה את הצעד ולא הסתייגה ממנו ובכך יש סכנה מדינית. וסכנה זו בולטת גם לאור הידיעה שהתפרסמה אתמול ב"גירוסלם פוסט" ואשר לפיה אמר שר בממשלה בפגישה עם פעילים יהודים מחוץ-לארץ: "ניסינו לקיים שיחות סודיות עם עראפאת, אבל פנינו-חינו נדחו. הם אינם מסכימים לשיחות, אפילו לא בחסות צד שלישי".

מוטה נסים (הליכוד):
פדר הסכים.

חיים לנדאו (הליכוד):

מיד תוקן מטעמו של אותו שר לאמור: היו נסיגות מגע עם פלשתינאים מחוץ-לארץ. ניחא, עם נציגי "אל-פתח" ולא עם הראש. על כך ודאי שאין לעבור לסדר-היום. מה נאמר עתה ליהודים, אם ימליצו כי ניפגש עם נציגי המרצחים ויציעו לנו קיום הפגישה בחסותם וידאגו לסדרה? מה נאמר להם עתה?

חברי הממשלה, הרי אתם כורתים במו ידיכם את הענף שעליו אנו יושבים. הרי אתם כמו ידיכם שמים פצצה בחצרנו. הממשלה אמנם במצב של התפרקות; שר ההסברה הגיש הבוקר את התפטרותו לממשלה. לדעתו אין הממשלה מתפקדת כדרוש, אין היא פועלת בצורה תקינה, אין ערך להחלטות שהיא מק-

חוברת ט"ו, ישיבה ק"מ

— הצעות לסדר-היום (אלון, לנדאו, בגין, מודעי, ידיד, תלמי, שובל, שינמן, לורינץ, קורפו, אלוני, רונן) —

זלמן שובל (הליכוד):
אין מה שיתפורר שם.

שר-החוזין י. אלון:
חברי הכנסת, אני מציע להסיר את ההצעה מעל סדר-היום.

הו"ר פ. שינמן:
רשות הדיבור לחברי-הכנסת לורינץ, להצעה.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשם סיעתי אני מציע להעביר את הנושא לוועדה. ברצוני להסביר בכ" מה משפטים — לא אנצל אפילו 5 דקות — למה לדעתנו מוצדק ונכון להעביר את ההצעה לוועדה.

חיים קורפו (הליכוד):
איזו ועדה — ועדת החוקה, חוק ומשפט?

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):
כבר נמצא את הוועדה, ואם לא — ועדת הכנסת תקבע.

חיים קורפו (הליכוד):
ועדת החוזין והבטחון.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):
ידועה עמדתנו בכנסת — אנחנו בדרך כלל, באופן עקרוני בכל נושא רציני ללא יוצא מן הכלל, מחייבים עקרונות שכל נושא שיש בו לכאורה איזה נימוק לברור, יבוא לידי ברור. אין דבר בריא יותר בכנסת, בפארלאמנט דמוקרטי, מאשר לברר עניינים. אין ספק שהנושא שהועלה כאן הוא נושא רציני, נושא נכבד, ולדעתנו ברור זה מוצדק משתי בחינות:

ראשית, המקרה הקונקרטי. יש כאן שתי גירסאות ואינני יודע למי יזיק אם העניין הזה ברוח טובה, לא מעל בימת הכנסת ולא לאור הזרקורים, יתברר לגופו של דבר באחת מוועדות הכנסת.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אתה מציע להזמין את מר פדר לחקירה בפני הכנסת?

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):
נדמה לי שדווקא חברי מפ"ם צריכים היו להיות מעוניינים לאמת את גירסתם ולהוכיח שלא היו דברים מעולם. אין כל ספק שבירור כזה ומסקנה של ועדה יועילו, ויש להניח שגם אותם חברים אשר יש להם עכשיו איזו עמדה שהיא, כאשר יידעו מה היה בדיוק, יקבלו את הגירסה האמיתית. ואני פונה לחברי מפ"ם שצריכים להיות מעוניינים לא סתם בהסרת הנושא, כי כזה הוויכוח לא ייגמר, אלא בהעברת הנושא לוועדה כדי שהעניין יתברר בה. מותר להם להיות משוכנעים שיתברר שהגירסה שלהם היא הנכונה.

אליעזר רונן (המערך):
איזו ועדה? אולי לוועדת המזון?

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):
מה זה חשוב עכשיו, ועדת הכנסת תקבע את הוועדה,

חה עם איש אש"פ. העובדה כי השיחה האמורה היתה מקרית —

(קריאה: מקרית?)

— חטופה ויזומה כולה עליידי הצד השני, יש בה כדי להקל את הבנת הנסיבות שהביאו לקיומה, אם כי מובן מאליו שאסור לה שתשמש תקדים לגבי העתיד. אני מאמין שהיא לא תשמש כך.

חיים לנדאו (הליכוד):
חברי-הכנסת תלמי, מדוע אינך קורא קריאות-ביניים?

מנחם בגין (הליכוד):
מה דעתך, חברי-הכנסת תלמי?

שר-החוזין י. אלון:
אני מבקש שהרומאן בין מפד"ל ור"צ ייפסק לרגע, אם אפשר, ואני אסיים דברי.

חיים לנדאו (הליכוד):
למה זה מפ"ם מחרישה?

שר-החוזין י. אלון:
היא סומכת עליך שאתה תצעק.

אבל זהו משגה חמור בהרבה, אם אמנם זה רק משגה, לנסות לעשות פגישה זו תירון להתגוללות רבתי על מר פדר ועל מפלגתו. מפ"ם ושליחיה אינם זקוקים להגנתי.

חיים לנדאו (הליכוד):
נכון.

שר-החוזין י. אלון:
מעשיהם ומעשי חבריהם, בכל תחומי היצירה והבטחון בארץ, הם מופת לחלוציות אמיתית, החזקה אלף מונים מכל דבר משטמה.

יצחק מורעי (הליכוד):
מעשי משטמה.

מנחם ידיד (הליכוד):
האם על זה הוויכוח?

שר-החוזין י. אלון:

נראה היה לי שהיה זה נכון מצד חברי-הכנסת לנדאו אילו הסתפק בתיקון שפירסם שר ההסברה בעתונות של אתמול אחרי-הצהריים, ולא היה נטפל גם אליו באותה הודעה אשר השר יריב טען לגביה שלא היתה מדוייקת כלל ועיקר, ואל ייאחו בהתפטרותו המצערת של שר בממשלה כדי להציג את אחת הממשלות היציבות שאני זוכר כממשלה מתפוררת, כביכול, כאשר כל החדשות על ההתפוררות הן בשורות הליכוד יותר מאשר בכל גורם אחר בכנסת.

מנחם ידיד (הליכוד):
הימים הקרובים יוכיחו איזה ליכוד יש בממשלה.

מאיר תלמי (המערך):
מה יוכיחו הימים הקרובים? מכינים הפתעות נורספות?

היו"ר פ. שינמן :
אני שואל את חברי-הכנסת לנדאו אם הוא מסכים להעברת הצעתו לוועדה.

היים לנדאו (הליכוד) :
כן.

היו"ר פ. שינמן :
לפנינו שתי הצעות : האחת — של שר החוץ, לא לכלול את הנושא בסדר-היום; והשנייה — להעביר את הנושא לוועדה.

ה צ ב ע

בעד ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום — רוב
בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה — מינוט
נמנעים — 1
ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום נתקבלה.

בן-ציון קשת (הליכוד) :
חברי-הכנסת רונן, בוועדת השירותים הציבוריים מטפלים בדברים דומים.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית) :
שנית, המדובר לא בקשר לעניין מסויים, לא דווקא בקשר למר פדר. הבעיה היא עם מי מותר לקיים קשר, עם מי מותר ועם מי אסור לדבר לאיש מדיני, לחבר הכנסת, למישהו שמייצג מפלגה בישראל. אני חושב שזאת הבעיה והנושא מכובד. כיוון שנושא זה עלה בכל חריפותו במה שנוגע למר פדר, אנחנו רואים שיש שהוועדה תקבע מסמרות וכללים כיצד עלינו להתנהג בעניינים כאלה.

ולבסוף, חברי הכנסת ממפ"ם : אתם יודעים למה באה כל הצעה הזאת? כי מר פדר לא חיפש מסעדה כשרה. במסעדה כשרה הוא לא היה פוגש את נציג אש"פ. תחפשו שולחן טהור, תחזרו למקורות ותיפטרו מכל הצרות האלה.

מאיר פעיל (מוקד) :
גם ערבי יכול לאכול במסעדה כשרה.

4. תביעתו האולטימטיבית של סאדאת לנסיגת ישראל משדות אבו-רודיס ומעברי המיתלה והג'ידי, מרמת הגולן והירדן

לציבור את עמדתה של הממשלה — כי היא לא מתפקדת כהלכה. משום כך אין תימה שבכל הבמות שומעים את קולו של ראש הממשלה, זולת בבית זה.

סאדאת השמיע באוזנינו אולטימטום. הוא אמר כך : על ישראל לסגת במשך שלושה חודשים בכל הגזרות; שנית, נסיגתנו המינימאלית בסיני צריכה להיות משדות הנפט באבו-רודיס וממעברי המיתלה והג'ידי. הוא מצדו לא מוכן לשום תמורה. מהי תשובתנו לאולטימטום זה? לפי שעה קיימת רק תשובה אחת : הודעה חוזרת ונשנית שאנו מוכנים לסגת 30—50 ק"מ. איוו קלות-דעת בנוסח : 30—50 ק"מ. אם כך אומרים, אי-אפשר כבר לצפות לפשרה של "רק 40 ק"מ". 30—50 ק"מ. כל מי שרואה את המפה לנגד עיניו יודע שנסוגה בסיני ל-50 ק"מ היא מעבר למעבר רים. אומרים לנו : לא, נסיגה לא תכלול את המעבר רים. אבל אם יש נכונות לכך, איך נשמור על המעברים? עד כאן.

סאדאת דורש שאנו ניסוג גם מאבו-רודיס וגם מהמעברים. שר החוץ שמע בווישינגטון שההודעה שלו או הצעות שלו הן בלתי-ניתנות להשגה. לפי טבע הדברים עומדים להציע לנו פשרה. והרי ההצעות של שר החוץ על 30—50 ק"מ כבר אינן מתקבלות על הדעת. הדרישה האולטימטיבית של סאדאת עומדת בתקפה. מישהו יכול להתנדב ולומר : אם כן, אולי תי-סוגו או מאבו-רודיס או מהמעברים, ואם אתם תסרבו — אתם מונעים את ההסדר. זוהי הדיפלומאטיה.

אני מבקש היום מאת שר החוץ שיעלה על הבמה ויאמר לכנסת, ועל-ידי לציבור, לאן באמת הממשלה מוליכה. אחת משתי אלה : אתם מוכנים להכליל בנסיגה או שדות הנפט של אבו-רודיס ואת המעברים של המיתלה והג'ידי או לא? אם אינכם מוכנים, תו-

היו"ר פ. שינמן :

אנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום שאושרה כד-חופה על-ידי יושב-ראש הכנסת והסגנים : תביעת האולטימטיבית של סאדאת לנסיגת ישראל משדות אבו-רודיס ומעברי המיתלה והג'ידי, מרמת-הגולן והירדן. רשות הדיבור למציע, חברי-הכנסת בגין.

מנחם בגין (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אילו היתה לנו ממשלה ראויה לשמה ואילו ראש הממשלה היה מבין בהלכי פארלאמנטאריסם, לא היתה הצעה זו באה היום לדיון, אלא ראש הממשלה היה מזמן, ולכל המאוחר היום, מוסר הודעה על המצב המדיני ומבקש דיון פארלאמנטארי. הדיון המדיני האחרון נתקיים בכנסת ב-5 בנובמבר 1974, כלומר יותר מעשרה שבועות חלפו מאז ועד היום. בינתיים התרחשו מאורעות מדיניים החלים בעקפיין ואף במישירין על המזרח התיכון ועל מצבנו הלאומי.

היה מפגש בוולאדיבוסטוק; היה ביקור של פאחמי וגאמסי במוסקבה, שם נחתמה עיסקת נשק סובייטית-מצרית חדשה; נדחה ביקורו של ברוז'נייב בקהיר; היו שני ביקורים של שר החוץ בווישינגטון; הובטח ביקורו של מזכיר המדינה של ארצות-הברית במזרח התיכון; הושמעו איומים מצד מדינות ערב; נמסרו הודעות של נשיאים וראשי ממשלות על המזרח התיכון. והיכן התגובה? היכן ההודעה מטעם הממשלה מעל במה זו? מר רבין הולך לבמות שונות, כולן מוכר-בדות. ואני שואל : היכן מקומו מבחינת הודעה מוסמכת בשם הממשלה על ההתפתחויות המדיניות? מדוע הוא איננו מופיע על במה זו, כחובתו של ראש ממשלה במשטר פארלאמנטארי? אבל היום קיבלנו עדות מפי שר ההסברה — שתפקידו הוא להסביר

לה והג'ידי, הרי הצבא של האויב יזון קדימה. ואפילו ייקבע בהסכם שהוא יישאר במקומותיו, מבחינת הטכ"נולוגיה הצבאית החדשה לא ייתוסף לו אלא זמן, אולי פחות משעה נוספת של התקדמות של טאנק, לא"חר כל ההכנות שהוא עושה. אבל ההבדל יהיה שלא יהיה לנו שום קו הגנה בתוך סיני. אותם מעברים, שע"ליהם כולם אמרו כי הם יכולים לשמור שמירה קפ"דנית על בטחון האומה ועל חיי חייליה במקרה של התקפת אויב, כבר לא יהיו בידינו. אנחנו נהיה מעבר להם, חשופים לא בצריח אלא בחול, לאורך חזית של 350 עד 400 קילומטר.

כל זה במצב מלחמה שנשאר בתקפו, כי הרי אין שלום ואין התחייבות לסיום הלוחמה בין מצרים ובין ישראל.

מאיר פעיל (מוקד):

איך אפשר להשיג שלא תהיה מלחמה?

יגאל הורביץ (הליכוד):

אמרת שצריך לסגת רק אם יהיה שלום. מה אתה מדבר עכשיו?

אהוד אולמרט (הליכוד):

אתה יודע — — —

מאיר פעיל (מוקד):

אני לא יודע מה אתם יודעים. אתם יודעים דבר אחד: לאיים במלחמה, לא להסכים לנסיגה ואז תי"משך המלחמה ותוכלו להמשיך לדבר על מלחמה.

מנחם בגין (הליכוד):

חבר-הכנסת פעיל, אמרתי כבר פעם, אתה לא בר"פלוגתא שלי, אבל אם כבר צעקת את קריאת-הביניים שלך, אומר לך שהחששות שאנו מביע צריכים להיות גם שלך ושל כל יהודי. אם, חלילה, יתממשו החששות, הרי תהיה מלחמת דמים בתנאים החמורים ביותר מב"חינת ישראל. הרי זה הגיון ושכל ישר.

עוד לפני זמן-מה כל הבית היה מלוכד ומאוחד בדעה, מלבד רק"ח, שבלי שלום לא נסוגים.

מאיר פעיל (מוקד):

אבל אם לא ניסוג לא יהיה שלום.

מנחם בגין (הליכוד):

יושב פה חבר-הכנסת אליאב, והוא יאשר כי כך כתב בספרו.

(חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו קוראת קריאת-ביניים)

מאיר פעיל (מוקד):

תעברי לצד השני.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

לפי עונות השנה?

מאיר פעיל (מוקד):

לא לפי העונות, לפי משאלות לבך.

מנחם בגין (הליכוד):

שר האוצר לשעבר אמר לפני שבועיים ב"שידורי

אילו בבקשה לומר — לא לגבי העובדה שעד עכשיו לא אמרתם זאת; שמענו גם שמענו: הנסיגה של 30—50 ק"מ לא כללה את המעברים ואת שדות הנפט. עד כאן. אני מבקש לדעת מה יהיה מחר. האם דובר הממשלה מוכן לומר באזני העם שלנו, באזני המצרים, באזני וושינגטון, באזני כל העמים: שום נסיגה בסי"ני בשלב הבא, כפי שאתם מנהלים את המדיניות, לא תכלול את אבו-רודיס ואת המעברים? כי הרי לכל הד"עות אתם לא מדברים על שלום. אתם כבר לא דור"שים הצהרת אי-לוחמה. אתם מדברים על מה שנק"רא: הסדר חלקי או זמני בלי שלום ובלי הפסקת לוחמה. מצב המלחמה יישאר בתקפו, גם על"פי הודעת האויב וגם על"פי הסכמתכם. זוהי שאלה מן החיוניות ביותר לבטחוננו לכל הדעות. הכנסת רשאית לדעת, העם חייב להבין: אתם תנהלו משא"ומתן על נסיגה הכ"ר ללת את שדות הנפט ואת המיתלה והג'ידי או לא? אם תאמרו היום: לאו — נדע; אם לא תאמרו את הלאו, פירוש הדבר שאתם מכינים את האפשרות של הסכמה לנסיגה גם באזורים אלה. עליכם ללכת לעם ולשאול את דעתו. לא קיבלתם לכך מאנדאט מהעם. לא העלייתם אפילו על הדעת לפני מלחמת יום-הכיפורים או לאחריה בשתי מערכות בחירות לומר לציבור: אנו מוכנים לעזוב את המקומות האלה בלי שלום. ומה הם? אדרבה, נתבונן בשדות הנפט באבו-רודיס, המספקים כ"ר מיליון טון של נפט. אתם אנשים מעשיים, לא רומאנטיים. תבדקו את המעשיות של הדבר הזה. למעשה זו מחצית הצריכה השנתית שלנו. המחצית השנייה מסופקת לנו משני מקורות, שאחד מהם תמיד יכול לעמוד בסימן שאלה בגלל הדרך הארוכה, בגלל התק"פות אויב, ויש לנו כבר אפילו נסיון בכך. אני מבקש ל"שאול, חלילה במצב מלחמה, אילו ישראל היתה עוזבת את שדות הנפט הרי היתה מסכנת לא רק את בטחונה אלא גם את עתידה, לא רק בשטח האזרחי, התעשייתי; גם בשטח הצבאי. אנחנו שמענו פה הודעות רשמיות כי במלחמת יום-הכיפורים היה לנו לעתים מחסור בתחמושת. הרי עלולים אנו לעמוד בפני מחסור בבלק, זה נכון שטאנק בלי תחמושת אינו שווה, גם טאנק בלי דלק אין לו משמעות צבאית בת"נאים מסויימים.

במצב מלחמה, שאתם מלכתחילה משלימים עמו, אהם מוכנים או אינכם מוכנים לעזוב את המקור הזה של אנרגיה ישראלית על-ידי הבית?

המעברים של המיתלה והג'ידי — אדוני היושב-ראש, חובתי למסור לכנסת מידע שקיבלתיו ממקור רות מהימנים ביותר על מה שעושים המצרים, בייחוד בשבועות האחרונים, בקשר לאותו אולטימאטום שה"גישו לנו. אין זה נכון שהפרותיהם לגבי הסכם ההפ"דה הן בלתי-משמעותיות. הן משמעותיות מאוד. הם בעצם השתלטו על חלק גדול של אותו אזור שמאפשר להם בשעת הצורך להעביר כוחות מן הגדה המערבית של תעלת סואץ לעברה המזרחי במשך שעות ספורות. ומדובר לא בגדודים ואף לא בחטיבות אלא בדיביות שלמות, 5 או 6 דיביות. הם עושים את ההכנות, בלי להפר את ההסכם, את האות הכתובה שלו, מהעבר המזרחי של תעלת סואץ לקבל כל גדוד וכל חטיבה על כל ציודה ועל כל נשקה תוך שעות ספורות. זהו המצב היום בחזית הדרומית.

נשער בנפשותינו שאנחנו עוזבים את מעברי המית-

בפתיחתה, אם מדרום ואם מבירות אחרות: אם לא תהיה כניעה — תבוא ועידת ז'נבה.

מתי ביקשתם וקיבלתם מאנדאט לנסיגות כאלה, בלי שלום, נסיגות המסכנות את צבאנו, את בטחוננו, את חיינו? מתי?

אם אתם מוכנים איפוא על כך לנהל משא-ומתן, בהשאירכם את מצב המלחמה המוכרז והקיים על כנו, חובתכם לשאול את העם ולהסכים לבחירות חדשות.

אדוני היושב-ראש, אנחנו דנים היום באהת הסו-גיות המדיניות, הלאומיות והבטחוניות הרציניות ביותר. אני מקווה שהכנסת תקיים דיון בה. אני גם מבקש שבקרוב בקרוב יואיל ראש הממשלה לעלות על הבימה הפארלאמנטארית ולמסור בשם הממשלה הודעה על מדיניות, ולא עוד להחרים אותה בלכתה לכל בימה אחרת כדי למסור הודעות מדיניות חשובות. כך לא מכבדים פארלאמנט במדינה דמוקרטית. אבל בשעה זו עלינו לדון באופן מיוחד בסוגיה כפי שהוצגה על-ידי האולטימטום של השליט המצרי.

היו"ר פ. שינמן:

שר החוץ ישיב להצעתו של חבר-הכנסת בגין.

שר-החוץ י. אלון:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, האמת מחייבת לומר כי שורת ההתבטאויות הקיצוניות שהתבטא לאח-רונה נשיא מצרים איננה מקדמת — אם נדבר בלשון המעטה — את המגמה של חידוש הפעילות המדינית למציאת הסדר מצרי-ישראלי. ניתוח קפדני של התבט-אויות אלו, לרבות הראיון ב"לה מונדי", מגלה אמנם שיש בדבריו הפומביים של הנשיא סאדאת גם פיסקאות לכאן ולכאן, וקטעים שניתנים ליותר מפירוש אחד, שלא לדבר על קטעים המצלצלים לגמרי אחרת בהת-בטאויות אחרות שלו בעת האחרונה. אבל בסיכום כולל, אף שלא הייתי רואה בדבריו האחרונים של נשיא מצרים משום דרישות אולטימטיביות — הרי הם ללא ספק דברים נוקשים, המקשיחים את האווירה המ-דינית תחת שיפשירו אותה.

אינני מזלזל ואינני מציע לזלזל במשקלן של התבטאויות מדיניות, אפילו אפשר למצוא בהן סתירות פנימיות ומגמות שאינן מתיישבות לכאורה זו עם זו. אבל, חברי הכנסת, באותה מידה איני מציע לכוון את מדיניות החוץ שלנו לפי התגובות להתבטאויות אלו. אין שום תועלת בהיגררות להסלמה טרורית שאיננה מסוגלת לקדם שום עניין חיובי. יש אולי חוגים וציבורים הזקוקים להתנצחות מעין זו. דעת-הקהל בארץ, הבוגרת והנבונה, איננה זקוקה לכך.

כבוד היושב-ראש, אנו מצויים בשעה זו בפרק הסיום של שלב הברורים הפרלמנטריים שנועדו לב-חון את עצם האפשרות להיכנס למשא-ומתן משמעותי עם מצרים על הסכם ביניים. בשלב זה דיברנו בלשון של קאטגוריות, ומשגים ותפיסות, מבלי שזנקנו ומב-לי שנדרשנו להיוקק ללשון של קווים, תנאים ומקומות קונקרטיים. לא התווינו, ואיש לא היסמך להתוות בש-מנו, קו מוגדר כלשהו, בוודאי לא קו המוותר על המע-רים ואבו-רודיס, ועמדה זו של הממשלה בעינה עומדת. הבהרנו את העקרון המדריך את גישתנו, לא-מור: כי שיקולינו לגבי עומק הנסיגה יושפעו במידה

ישראל" שבלי שלום אסור לזוז. פה מדברים על נסיגה המסכנת את צבאנו ואת בטחוננו, בלי שלום, גם בלי מה שמכונה הסכם אי-לוחמה. אתה, חבר-הכנסת פעיל, כמפקד לשעבר, אחה אינך תופס את הסכנה? אני תמה עליך.

אני רואה ששר האוצר לשעבר, חבר-הכנסת ספיר, נמצא באולם. הוא בוודאי יואיל לאשר דברי, שהוא טען שבלי שלום אסור לזוז.

פנחס ספיר (המעריך):

נשוחח ונדבר על זה.

מנחם בגין (הליכוד):

אני שמעתי שאמרת שאסור אפילו לזוז מילימטר אחד בלי שלום. כמה מילימטרים יש בשלושים קילו-מטרים? אתה יודע חשבון, תפתח את הפנסק ותעשה את החשבון.

נסיב אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):

אם תקבלו את תורתו המדינית של חבר-הכנסת ספיר — — —

מנחם בגין (הליכוד):

אם שר החוץ איננו מוכן בשם הממשלה, שהוא קורא לה "היציבה ביותר בישראל", להודיע שישראל לא תסכים לנסיגה משדות הנפט באבו-רודיס ומן המע-רים במיתלה ובג'די, הוא צריך להסכים לכך שיש לבקש מאנדאט מהעם לעשות את ההיפך.

בשם מה פניתם לעם עד מלחמת יום-הכיפורים ואחריה? מה שאתם קוראים מאנדאט, איך קיבלתם אותו? אני מביא לתשומת-לבה של הכנסת הודעה מטעם המערך. הכותרת "קו בר-לב". אני מקצר: "על שפת הסואץ שורר שקט. גם במדבר סיני, ברצועת-עזה, בגדה המערבית וברמת-הגולן הקווים בטוחים. זו תוצאה של מדיניות שקולה, נועזת ומרחיקה ראות". מתי נתפרסם הכרוז הזה? ב-19 בספטמבר 1973, כשי-בויעים ימים לפני מלחמת יום-הכיפורים.

כך אתם פניתם אז אל העם. ואחרי מלחמת יום-הכיפורים — — —

אברהם גיבלבר (המעריך):

הבחירות היו אחרי כן.

בועז מאב (תנועה לזכויות האזרח):

זאת תוצאת המדיניות שלכם, שאתם ישבתם אז בממשלה.

מנחם בגין (הליכוד):

אני הרי ממשך. לא סיימתי. מי כמוד יודע מה נא-מר על חצי-מלאכה. לא סיימתי.

— — — כך הלכתם בשלב הראשון של מערכת הבחירות אל העם. אחרי מלחמת יום-הכיפורים הלכתם לוועידת ז'נבה, ואמרתם שוועידה זו היא הדרך לש-לום. וחבר-הכנסת ספיר אמר שוועידת ז'נבה תננה למערך 4 עד 6 מאנדאטים נוספים. היום אומר ראש הממשלה ומנהיג המערך החדש שוועידת ז'נבה תפתח את האופציה למלחמה. סליחה: את "האופציה הצב-אית". פירוש הדבר — היא דרך למלחמה. ועידת ז'נבה נעשתה בעיניכם כל כך נוראה עד שמאיימים עליך

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני קורא את נושא הצעתו של חבר-הכנסת מנחם בגין והיא "תבי" עתו האולטימטיבית של סאדאת לנסיגת ישראל משדות אבו-רודיס ומעברי המיתלה והג'ידי, מרמת-הגולן וה"ירדן".

הנושא הזה מעסיק כל אזרח בישראל וכל יהודי באשר הוא שם. עובדה היא שכל אחד מאתנו, החל מראש הממשלה, שרי הממשלה, חברי הכנסת מכל הסיעות, יש לו דעה בנדון והוא מביע את דעתו בכל יום שני וחמישי; אולי שרי הממשלה יותר מזי מביעים את דעתם בכל הזדמנות.

אם כן, נשאלה השאלה: אם הנושא מעסיק כל אזרח בישראל, אם שרי הממשלה מגיבים בנושא זה ויגיבו עליו יום יום, איך אפשר להציע שלא לדון בנושא זה ולהסיר אותו מסדר-היום?

אדוני שר החוץ, הייתי מבין אם ההצעה שלך היתה אומרת: אנחנו לא מוכנים להעביר את הנושא על יסוד תפיסתו של המציע, אז הייתי יכול להבין את הצעתך, אבל בוודאי ידוע לך, לא פחות משידוע לי — — —

שר-החץ י. אלון :

אתה עלית להציע הצעה אחרת מזו של חבר-הכנסת מנחם בגין.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית) :

לכן מותר להציע להצביע על ההצעה שלי. אם זו הצעה אחרת אז מותר להצביע בעד הצעתה.

אתה, שר החוץ, יודע לא פחות ממני שכאשר מעבירים נושא לדיון בוועדה אין פירושו שמעבירים לדיון את תפיסתו ואת האסכולה של המציע לוועדה אלא מעבירים את הנושא. קשה לי להבין איך אפשר להגיד שלא לדון בנושא כזה.

שר-החץ י. אלון :

לא כך אמרתי. הנושא נמצא בדיון רצוף בוועדה וחבר-הכנסת בגין שותף פעיל בה.

(קריאה: מכאן בוודאי אין טעם לא לכלול את הנושא בסדר-היום).

מנחם בגין (הליכוד) :

גם שר החוץ שותף לעניין הזה.

(קריאות באולם)

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית) :

אדוני שר החוץ, אולי תואיל בטובך להקשיב גם לי.

שר-החץ י. אלון :

בעונג.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית) :

שמעתי את ההנמקה הזאת. אתה בתור חבר פאר-לאמנט ותיק יודע לא פחות ממני שיש חשיבות מיוחדת ויש הבדל רב אם המליאה מעבירה איוה נושא שהוא לוועדה או שהנושא נדון בוועדה באופן פרמא-נגטי.

רבה עליידי היקפה וטיבה של התמורה שתוצע עלי ידי מצרים ועליידי צרכי הבטחון של ישראל. בינתיים אין לנו מושג מוסמך מה תהיה הצעת התמורה המ"מסית של קהיר.

חברי הכנסת, אין איש היודע כיום בוודאות מוחלטת אם נגיע למשא-ומתן משמעותי עם מצרים. אני מקווה מאוד שכן. עוד פחות מכך אפשר להינבא לגבי תוצאות המשא-ומתן אם וכאשר נגיע עליו. מכל מקום, רק במהלך השיחות המעשיות על הסכם-הביניים יתברר באורח מוסמך ומדוייק מה הן ההצעות המעשיות של מצרים, כשם שיתברר למצרים מה הן ההצעות הקונ-קרטיבות שלנו.

יגאל הורביץ (הליכוד) :

אולי גם לנו יתברר, לא רק למצרים. גם אנחנו רוצים לדעת.

שר-החץ י. אלון :

הכל יתברר. עם כל הכבוד הראוי להכרזות הפומ"ביות, שיכולים להיות להן מניעים ממניעים שונים, זה יהיה המבחן האמיתי לכוונותיה של קהיר, ולפי מבחן זה נכלכל את צעדינו.

עם זאת, כדי למנוע צל צילה של אי-הבנה, אני חוזר ומדגיש: אנו רוצים בשלום, מוכנים לשאת ולתת עליו ללא תנאים מוקדמים, ונעשה הרבה, ככל שרק ניתן, למען השלום. אבל לא נוותר על החינוכי לבט"חוננו. איומים במלחמה אפשרית לא יזיזו אותנו מעמדתנו. מדיניותה של ישראל לא תהיה מושפעת מיצח-זוחי חרבות, ואפילו לא משליפתן. על מה שנהיה מוכנים להתפשר במסגרת של הסדר נאות — נהיה מוכנים להתפשר ללא כל איומים. על מה שלא נוכל לוותר — לא יטלו מאתנו לא באיומים ואף לא במלחמה.

הוא הדין לגבי האיום, כביכול, בזימון ועידת ז'נבה. איננו פוסלים את ועידת ז'נבה ואיננו מתיראים מפניה. אם יתפתחו הדברים בצורה חיובית, מקומה עוד שמור לה בהליך ההידברות הערבי-ישראלי. אם מדינות ערב, וביתר דיוק מצרים, ירצו אך ורק בוועידת ז'נבה — בבקשה. אבל הרוצים לאיים, כביכול, עלינו בכינוס אלתר של ועידה זו, ראוי להם שיידע: מה שאי-אפשר יהיה להשיג בהידברות הדדית לפני ועידת ז'נבה, בוודאי שלא יוכל להיות מושג בעימות רב-צדדי במהלכה.

אנחנו רוצים לקוות כי בסופו של דבר נגיע להסכם ביניים הוגן עם מצרים, אשר ישרת את האינטרסים של שני הצדדים, וכי הסכם זה לא רק שיכשיר את הקרקע לקראת שלום מלא עם שכנתנו הדרומית אלא שהוא גם יסלול את הדרך למשא-ומתן על שלום עם כל יתר שכנותינו. בזאת אנו רוצים. אולם בד בבד אנו מוכנים להתמודד גם עם כל אפשרות אחרת, אם ניאליץ לכך עליידי וזולתנו.

כבוד היושב-ראש, מאחר שהנושא נמצא ממילא בדיונים השוטפים של ועדת החוץ והבטחון אינני רואה מקום ליידח לו סעיף נפרד ואני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר פ. שינמן :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת לורינץ, המציע להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

יגאל הורביץ (הליכוד) :

היו"ר פ. שינמן :
רשות הדיבור לחבר-הכנסת וילנר, להנמקת הי-
מנעות טיעונו.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, דבריו של חבר-
הכנסת בגין הם לא רק לאומניים-קיצוניים אלא גם
לא מציאותיים. חבר-הכנסת בגין מופיע כאן כבר
הרבה שנים. הקונצפציות שלו מזמן התמוטטו, אבל
הוא איננו מסוגל להבין מה מתרחש בעולם ומה מתי-
רחש באזור. מבחינה זו, חבר-הכנסת בגין הוא
אדם אומלל, אך אסור שיייע לאמלל את העם, כי
הקונצפציות האלה של חבר-הכנסת בגין סיעו להביא
למלחמת אוקטובר ולאסור שפקד הרבה הרבה משפחות
ישראליות וערביות. כאשר קונצפציות מתמוטטות וממי-
שיכים להיאחזו בהן, הרי זה לא רק חוסר תבונה פו-
ליטית אלא גם חוסר אחריות.

חבר-הכנסת בגין מתווכח על סיני. סיני זהו שטח
מצרי וצריך להחזיר את כל סיני, כפי שצריך להחזיר
את כל רמת-הגולן ואת כל השטחים שנכבשו בשנת
1967. יש כמו כן להכיר בזכויות של העם הערבי הפ-
לשתינאי, ואז יהיה שלום.

אנו לא הצבענו לא בעד ההצעה של חבר-הכנסת
בגין ולא בעד ההצעה של שר-החוץ אלון. אנו אי-
ננו מסכימים לא עם בגין ולא עם שר החוץ. כי גם
בגישה של שר החוץ, של הממשלה, יש קונצפציה
שפשטה את הרגל. הממשלה משלה את עצמה שאם
היא תסחב את הפתרון ואם היא תלך לתכסיסים של
קיסנינג'ר, כ־אז היא תרוויח זמן, ובסופו של דבר
תצליח לספח שטחים ערביים ולשלול את הזכויות
של העם הערבי הפלשתינאי. הקונצפציה הזאת של
הממשלה אף היא אין לה כל אחיזה במציאות.

יחס הכוחות הוא כזה שאפילו ארצות-הברית מתי-
חילה לפקפק, מתוך השינויים הפוליטיים והכלכליים
בעולם, אם היא תוכל להמשיך במדיניותה במזרח
התיכון. צריך להיות עיוור כדי לא לראות שהביקור
של נשיא מצרים סאדאת בצרפת, הנסיון אחרי ועידת
רבאט וההכרה של האומות המאוחדות באירגון לשתי-
רוך פלשתינ, ובכלל, כל המצב הבין-לאומי, אומרים
שקודם כל הפוליטיקה של בגין, אבל גם של הממשלה,
אין לה כל בסיס מציאותי, והיא יכולה רק להביא למל-
חמה נוספת.

חברי הכנסת שלא הלכו עכשיו לאכול את ארו-
חת-הצהריים, תקראו היום מה שאומר הסנאטור פרסי,
אחד מהידידים של ממשלת ישראל.

ידידיה בארי (הליכוד) :

אולי תצטט את הסנאטור ג'קסון במקום את הס-
נאטור פרסי ?

מאיר פעיל (מוקד) :

גם הסנאטור ג'קסון יאמר כך.

היו"ר מ. בן-פורת :

חבר-הכנסת וילנר, חוששני, שלא יהיה לך זמן
לצטט.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :
הסנאטור פרסי אומר שצריך להחזיר לעמים הער-

גם בממשלה הם לא דנו, מה אתה רוצה מהם ?

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית) :
מכיוון שלדעתי לא יכולה להיות כאן דעה שה-
נושא איננו ראוי להיות נדון — — —

מנחם ידיד (הליכוד) :

זו צרות עין.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית) :
אפשר ללכת לפי תפיסה זו או לפי תפיסה אחרת,
אבל ברור שהנושא מכובד.

(ק ר י א ה) : הוא לא בשל, מבשלים אותו בוו-
שינגטון.)

אם הנושא בשל או לא בשל, גם אנחנו קצת
"בעלי-בית" המוסמכים לבשל את התבשיל הזה ולא
צריכים להשאיר אותו רק לבישולם של אחרים.

הנושא מכובד, הוא מעסיק את כולנו ולכן, בלי
להיכנס לתפיסה זו או זו, לדעתי, מבחינה פארלאמנטא-
רית גרידא מוצדק להעביר את הנושא לוועדת החוץ
והבטחון.

היו"ר פ. שינמן :

חבר-הכנסת בגין, האם אתה מסכים להצעה שהצ-
עתך תועבר לדיון בוועדה ?

מנחם בגין (הליכוד) :

אני אצטרף אחר כך להצעתו של חבר-הכנסת לו-
רינץ.

היו"ר פ. שינמן :

לפנינו שלוש הצעות. אני מעמיד אותן להצבעה.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה לכלול את הנושא
בסדר-היום של הכנסת — מיעוט

נגד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-
היום של הכנסת — רוב

נמנעים — 1

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של
הכנסת לא נתקבלה.

היו"ר פ. שינמן :

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הנו-
שא לדיון בוועדה.

מנחם ידיד (הליכוד) :

גא למנות.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הנושא
לדיון בוועדה — 30

נגד ההצעה להעביר את הנושא
לדיון בוועדה — 45

נמנעים — 2

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת
החוץ והבטחון לא נתקבלה.

חוברת ט"ו, ישיבה ק"מ

— הצעות לסדר-היום (וילנר, בגין, בן-פורת, פעיל, בארי) —

צוניים ומתונים בעת ובעונה אחת, הכל בהתאם לנ-
סיבות.

מאיר פעיל (מוקד):

לפי דעתי, הוא אינו היטלר — — —

ידידיה בארי (הליכוד):

סאדאת הוא תלמידו של היטלר ומעריצו.

מאיר פעיל (מוקד):

מאחר שסאדאת עדיין אינו היטלר, לפחות לדעתי,
ומאחר שאנו חיים בסוף המאה העשרים, מן הראוי שה-
מנהיגות הישראלית תלמד את כל מה שאומרים יריביה
כדי לנווט את מהלכיה.

אצטט קטע קצר מתוך "הארץ". בכוונה בחרתי
עתון זה, הרחוק מלהיות "יוני". כוונתי לקטע מהצהרה
של סאדאת בפאריס, המתייחסת לערבים. סאדאת אומר:
"אני רואה תמורה עמוקה בעולם הערבי, ואני רואה
את ישראל עדיין במקומה עומדת" — זו תחזית ל-10
שנים — "בתנאי שמנהיגיה לא יעשו משהו טפשי".
אינני מוכן ללמוד מסאדאת מה זה דבר טפשי ומה זה
דבר לא טפשי אבל גם אינני מוכן ללמוד מחבר-
הכנסת מנחם בגין מה זה דבר טפשי ומה זה דבר
לא טפשי.

(סגן ראש הממשלה ושר-החוץ י.
אלון קורא קריאת-ביניים)

אינני יודע. בכל זאת יש פה קונצפציה ארוכת-
טווח הרואה את ישראל קיימת ועומדת, עקרונית. וע-
תון "הארץ" אף טרח לתת כותרת לדברים אלה: "סא-
דאת: תוך 10 שנים ייכחל בין ישראל ושכנותיה".
גם את הדברים האלה אומר סאדאת. ולדענו, הדבר
מחייב דיון.

חשבתי לתומי, כי אם אגיש ליושב-ראש הכנסת
ולסגניו הצעה, שידונו בכנסת באורח דחוף על "הצ-
רותיו האחרונות של סאדאת והצורך הדחוף בבחינת
מדיניות החוץ הישראלית המתבקשת עקב הצהרות
אלו", יאשרו הצעה זו. יושב-ראש הכנסת וסגניו דנו
אמנם בהצעות השונות שהגישו חברי כנסת, ולהפ-
תעתי הרבה נוכחתי כי הצעה דומה, זו שהגיש חבר-
הכנסת בגין, עם כל הארס הנובע ממנה, אושרה על-
ידי יושב-ראש הכנסת והסגנים, ואילו — — —

היו"ר מ. בן-פורת:

מה זה נוגע להימנעות?

מאיר פעיל (מוקד):

אני חושב שזה נוגע להימנעות. אם חברי-הכנסת
בגין הורשה להביא את הצעתו לפני מליאת הכנסת,
בדיק באותו הגיון היה צריך לאפשר לחברי-הכנסת
פעיל להביא את הצעתו. הגיון מעוות הוא אם מאפ-
רים לחבר כנסת להביא הצעתו רק משום שהוא מצעק
ומייצג כוחות יותר גדולים — בינתיים — ולחבר-כנ-
סת שני, מפני שהוא מצעק פחות ומייצג פחות, אינו
נענים ואין מאפשרים לו להביא הצעתו. כאשר פנינו
אל יושב-ראש הכנסת והתלוננו על כך, הוא ענה
וניסה ללמדנו פרק בהלכות דמוקראטיה. מהי דמו-
קראטיה? דמוקראטיה היא עניין של תוכן, אם יושב-
ראש הכנסת והסגנים, במקום לדון בתכנם של דברים,
מנהלים את הכנסת בצורה "נכבדתנית" כלפי מצעקים

ביים את כל השטחים שנכבשו ב-1967, וכי יש ללכת
לזנבה בשיתוף עם ברית-המועצות ואש"פ כדי להגיע
לשלום. קודם הוא לא אמר כך. האם אתם, שרי הממ-
שלה — כבר אינני מדבר על הליכוד — — —

מנחם בגין (הליכוד):

דבר, דבר.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

— — רוצים לעצום את האזניים ולאטום את
העיניים, או יותר נכון — לאטום את האזניים — — —

מנחם בגין (הליכוד):

עברית, חברי-הכנסת וילנר — לאטום את האזניים
ולעצום את העיניים.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

חברי-הכנסת בגין, אינך אטומות לגמרי, ואף-על-
פי שיש לך משקפיים, אינך רואה מאומה ממה שנע-
שה באזור ובעולם. הנאומים שלך אינם מתקבלים
אפילו בתוך הסיעה שלך.

היו"ר מ. בן-פורת:

חברי-הכנסת וילנר, זכור שאתה מנמק הימנעות
ואינך נואם נואם.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

בסיכומי של דבר אני רוצה לומר שהסיעה שלי
מציעה לשר החוץ לא לדבר במושגים שמלפני מל-
חמת אוקטובר, כדי למנוע מלחמה חדשה. תהיו ריי-
אליסטים. תרצו בשלום על בסיס של נסיגה מכל הש-
טחים שנכבשו ב-1967 והכרה בזכויות העם הפלש-
תינאי. אז יכירו בישראל ויהיה שלום. כל דבר אחר
הוא אשליה ויכול רק להביא למלחמה.

היו"ר מ. בן-פורת:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת פעיל, להנמקת הימנ-
עותו מהצבעה.

מאיר פעיל (מוקד):

אדוני היושב-ראש, ומי שנותר מחברי הכנסת
לשמוע את דברי. אני רוצה להסביר את הימנעותי,
קודם כל בסיבה טכנית. אני דווקא חושב כי יש
חשיבות עליונה שיקויים דיון מדיני בכנסת על המ-
דיניות הישראלית הנאותה, או הנכונה, בימינו אלה.
זאת גם לנוכח הכרזות מנהיגי ערב, גם עקב הכרז-
ותיהם של מנהיגי ארצות-הברית ומנהיגים אחרים, וגם
לנוכח הכרזות מנהיגים מישראל.

הדיון הוא צורך דחוף, לדעתי, מאחר שביקורו
של שר החוץ האמריקאי במזרח התיכון צפוי תוך
שבועות מספר ורצוי שהכנסת תנחה את הממשלה בקו
מדיני חיובי, החותר ליזמות שלום לקראת ביקורו
של ד"ר קיסינג'ר. אינני מכיר שום יזמה אשר לא
תביע נכונות ישראלית משמעותית לויתור על השט-
חים המוחזקים. הדיון חשוב אפילו כדי לקחת בחש-
בון גם דברים מתונים הנאמרים לאחרונה על-ידי אותו
סאדאת; ואני מדגיש — גם דברים מתונים — — —

ידידיה בארי (הליכוד):

חברי-הכנסת פעיל, גם היטלר, ששר החוץ טוען
שאין דמיון בינו לבין סאדאת, נהג לומר דברים קי-

לכן, אף שהייתי רוצה שהכנסת תדון בנושא הועמדת במצב שבו הייתי חייב להימנע, ולו רק כדי שאוכל להביע מחאתי נגד יושב-ראש הכנסת וסגניו, שאחד מהם אף יושב בראש דיוני הכנסת כרגע.

יש להם היום יותר כוח פוליטי, אני מצטער להגיד: זו איננה דמוקרטיה. זה יחס של איפה ואיפה הפוגע בתכנית של הדמוקרטיה הישראלית ומעיד על כניעתם של קברניטי הכנסת לצעקנות ולאו דווקא לשיקולים הגיוניים וצודקים.

5. פעולה משותפת של הממשלה והסוכנות היהודית לאיתורם, שינועם והחזרתם למולדת של רבבות יורדים

לכך; בין השאר — סיבות כלכליות, בטחוניות, קליטה חברתית או אייקליטה חברתית, קשיי דיור, בעיות תעסוקה מתאימה וכדומה.

חברי הכנסת, דרכו של האדם לנדוד ולחפש לו חיי מנוחה. כל מדינות העולם וכל העמים נגועים בכך. אבל לא הרי עמנו כעמי העולם. הנתונים מוכיחים כי היורדים מישראל, המתפורים בין העמים, ברבות הימים נהפכים לזרים לעמם ולמולדתם, צאצאיהם מת-עריבים בין הגויים ונטמעים. וכי מדוע לא ייטמעו? מהו המטען היהודי שלוקח אתו הצעיר היהודי אשר חונך כאן על ברכי החינוך החילוני, מהו המטען הרוחני שסופק לו על-ידי מחנכיו שאתו יכול הוא להפליג לחוף מבטחים מבלי שתיפגע הנקודה היהודית שבו? או ניקח את העולה בפוטנציה, היהודי מרוסיה אשר מושגיו על יהדות קלושים ביותר או שאינם מקיימים כלל, מה עלול להיות גורלו כאשר במקום ישראל יגיע לאמריקה או אוסטרליה, לדנמארק או לגרמניה? ולכן חמורה הבעיה שבעתים. כי לא רק למדינה אבודים הם, כי אם גם לעם ישראל. והמדינה היהודית אשר קמה לאחר שנות השואה האיומה, ואולי בזכותה, במטרה להוות מקלט בטוח לעם המפוזר, אין היא ומנהיגיה וכולנו יחד יכולים לשבת בשלווה מבלי לחפש את המניעים ואת הדרכים והאמצעים להצלחתם. ולשם כך לא די בוועדה משותפת למשרד הקליטה וה-סוכנות שעליה מבשרים לנו בימים אלה —

השר לקליטת העלייה ש. רוזן:
הוועדה כבר הוקמה.

אברהם ורדיגר (חזית דתית תורתית):

— אני אומר, שבוועדה זו בלבד לא יימצא הפתרון. יש להכין את הכלים ביסודיות, לחפש את הנ-געים מבפנים ולסלק את המכשולים ובעיקר, רבותי חברי הכנסת, לדעת להודות על האמת. כי אם נסתיר את האמת ולא נודה בכשלונות, נחטיא את המטרה. והאמת היא מרה מאוד.

חברי הכנסת, היום מתפרסמים בעתונות דברים אשר אמר אמש פרופסור ירמיהו ברנובר, פסיקאי בעל שם בין-לאומי ומרצה באוניברסיטת הנגב, במסיבת עת-ר-נאים בבית-סוקולוב. ברנובר אמר, בין השאר, כי ההאטה בעלייה נובעת מקשיי קליטה בישראל. הסי-בות לירידה אינן נובעות מחוסר עבודה או דיור אלא בעיקר משום שלאחר ההתרגשות הראשונה של העולם, לאחר מאבק של שנים, חשים עצמם העולים בבדידות. ברנובר העומד בראש שמי"ר (אקדמאים שומרי מצ-ות ויוצאי רוסיה) קובל שאגודת שמי"ר אינה זוכה, בפעולותיה להעמקת החינוך היהודי בקרב עו-לים, לכל סיוע מטעם הממשלה. אפילו גישה חפשי-ת

היו"ר מ. בן-פורת:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה לסדר-היום של חברי הכנסת ורדיגר: פעולה משותפת של הממשלה והסוכנות היהודית לאיתורם, שינועם והחזרתם למור-לדת של רבבות יורדים. רשות הדיבור לחברי הכנסת ורדיגר.

אברהם ורדיגר (חזית דתית תורתית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מובא במדרש: רבי אבין פתח "הוא מהשנא עידינא וזימניא" — פסוק ב, כי"א בדניאל, שפירושו "הוא משנה עתים וזמ-נים" — כי אמר ירמיה לישאל: אילו זכיתם הייתם יושבין בירושלים ושותין מי השלוח שמימיו נקיים ומ-תוקים, עכשיו עלאי וזכיתם הרי אתם גולין ושותין ומ-פרת שמימיו שלואי וסרוחים. זהו שנאמר: "ועתה מה לך לדרך מצרים לשתות מי שחור ומה לך לדרך אשור לשתות מי נהר".

חברי הכנסת, כ-200,000 יהודים ירדו את ישראל מאז קום המדינה והתפזרו בין הגויים בין שבעים העמים. עזבו את ירושלים שמימיה נקיים ומתוקים והגלו את עצמם לבין הגויים ושותים מים עכורים וס-רוחים, מי פרת, ממימי הגלות העכורה.

חברי הכנסת, 200,000 יהודים עזבו את המדינה היהודית ושבנו לגלות שממנה ברחו ועלו לישראל כדי להינצל מפרעות ורדיפות ולחיות כיהודים במדינתם העצמאית; אלפי יהודי ברית-המועצות, אשר מטרותם הנכספת היתה ישראל, נושרים בדרך ולא מגיעים אלי-נו; עשרות אלפי עולים בפוטנציה, ובעיקר בארצות הרוחה, אשר ישבו על מזוודותיהם וציפו ליום העלייה, נמלכו בדעתם וביטלו את עלייתם. זוהי האמת המרה ואין לנו להסתירה. והאם מול כל זאת מותר לנו, לממשלה ולעם, לשבת באדישות, בחיבוק ידיים, מבלי לבדוק את הגורמים, המניעים והסיבות לכך? האם מותר לנו לשתוק מבלי לבדוק את הנקודה העיקרית — מדוע מתאכזבים היהודים ממדינתם? האם רק הצד החמרני והנוחות האישית הם הקובעים או יש סיבות עמוקות יותר, אשר גורמות לאכזבה וכתוצאה מכך לירידה או נשירה וחזרה לחיים של טמיעה בין הגויים? האם אין משהו רקוב בממלכה היהודית?

והנה כמה מספרים סטטיסטיים: בשנת 1965 ירדו כ-10,000; בשנת 1966 — 13,000; בשנת 1967 — 14,000; בשנים 1968—1969 — 6,000; בשנת 1970 — 7,000; בשנת 1971 — 9,000; בשנת 1972 — 16,000; בשנת 1973 — 13,000 — זוהי שנת המלחמה, שבה היתה נהירה מסויימת של חזרה הביתה; ובש-נה האחרונה התחדשה תנועת הנהירה בכיוון ההפוך והממדים הולכים וגדלים. אין ספק שגורמים מספר

לא רק לקרובי אסורה ההתקרבות, אלא אוסרים בת"ל את האיסור על אירגונים בעלי רגש ונשמה יהודית, כגון צעירי פא"י, פעילי אגודת שמי"ר, פעילי חב"ד ונציגי אירגונים דתיים אחרים, כל מגע עם העולה, כניסה לשדה התעופה, למדור הקליטה. היכן נשמע דבר כזה? האם כך צריך להרגיש יהודי בצעדיו הראשונים על אדמת המולדת?

השר לקליטת העלייה ש. רוון:
על איזה פרופסור אתה מדבר, מה שמו?

אברהם ורדיגר (חזית דתית תורתית):
יושב כאן חבר-הכנסת לורינץ, הוא דיבר עם הפרופסור כאן בבניין בט"ו בשבט.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):
המדובר הוא בפרופסור חריג מהטכניון בחיפה.

השר לקליטת העלייה ש. רוון:
הוא לא מאגודת ישראל.

אברהם ורדיגר (חזית דתית תורתית):
לא.

ממשך פרופסור ט. ואומר: ההתעללות בעולה הבא ומבקש מהוה מסויים, אפילו אם קשה לספקו, היטיה הביורוקראטית הקשה והמסובכת הנהוגה במש"ר זה, האם היא אשר תשפר את תדמיתה של המדינה? אמרתי והנני חוזר שוב — וזה מתוך נסיון אישי של חבר כנסת — אם אני נתקל בקירות אטום מים במשרד כושל זה, תארו לכם איך היחס לעולה.

אני אומר את דברי אלה בצער רב מכיוון שאני מכיר את שר הקליטה ואישי את מעריך אותו מאוד ואינני מאשים אותו. הוא קיבל מבנה כזה והוא ממשיך לבנות את המשרד על טהרת המפלגתיות של מפלגת הפועלים המאוחדת.

השר לקליטת העלייה ש. רוון:
סלח לי, אבל יש יותר חברים מהמפלגות הדתיות במשרד מאשר חברי מפ"ם, שאפשר לספור אותם על יד אחת.

אברהם ורדיגר (חזית דתית תורתית):
אדוני השר, איך ייתכן שכאשר אני פונה אל שר הקליטה ומבקשו לקבל משלחת של אירגון עולי גרוזיה באשדוד ומצוין כי ברצוני להצטרף אליהם, מסביר לי השר — ואני קיבלתי את הסברו — כי אין הוא רוצה לתת גוון מפלגתי לפגישה ומבקשני לא להצטרף, הוא אמר לי: יפנו אלי ואני אקבל אותם בהפץ לב. עשיתי כדבריו, הודעתי כי אין אני מצטרף אליהם ואמרתי להם: הואילו בטובכם לפנות לשר והוא יקבל אתכם. הרי באמת יש בעיות חמורות ואף סכנה לירידה ודומני שלכל עולה מותר לשטוח את בעיותיו בפני השר במצב כזה. והנה, לפניית העולים נתקבל מכתב תשובה מאת עוזרו של השר והוא כותב להם: השר אינו נוהג לקבל משלחות של אירגונים לא רשמיים. עליכם לפנות אל אירגון עולי ברית-המועצות או אל האירגון הרשמי — אשר, אגב, נמצא בפיקוח מפלגות השמאל — היושב בירושלים ודרכו ובאמצעותו תתפנו את הבעיות אלי.

לעולים ולגמל-התעופה לוד נאסרה על הפעילים. לפני זמן-מה קיים ברנבור מפגש בדימונה עם כ-300 עולי לים מהאזור ושטח בפניהם את צערו על הירידה והנכשירה. הוא ועשרות חבריו לדעה ולמעש — רבים מביניהם חסידי חב"ד — עושים פעולה נהדרת במקומות הקליטה למען חזק את, אלה אשר אמונתם בישראל התערערה, והם מצליחים בכך. האם ניתן להאמין שב-ימים קודרים אלה של סכנת ירידה אין הם נהנים מעזרה ואולי אף יש השמים להם אבני-נגף בדרכי פעילותם? מי כמוהם, יוצאי רוסיה, מושרשים ביש"ראל ובתודעה יהודית מקורית ואמיתית, יכולים לשמש שגרירים מופלאים בשטח זה? מדוע המדיניות הנוקשה הזאת?

חברי הכנסת, הרשו לי כמה ציטוטים על בעיות הקליטה החברתית-רוחנית בישראל. אומר פרופסור וורונל, עולה מדען: היינו עדים למאורעות מופלאים וגדולים, לידתה של תודעה יהודית חדשה, שלמעשה צמחה מלא כלום. נשלל מאתנו בכוח במשך שני דורות הקשר עם אחינו ועם המסורת שלנו בת אלפי השנים. הגדרנו את עצמנו במסגרת התרבות הרוסית. והנה, אך שנים אחדות מאז שהתרחש לנגד עינינו הנס, תחיית התודעה היהודית, הרגש הדתי, אשר גרמו למעשים אשר ייתכן שיביאו לשינויים בדברי ימי ישראל — — —

כך רואים את ישראל; כזו היתה שאיפתם של היהודים בגולה. אולם מה המציאות בה הם נפגשים? תארו לכם מה היתה המהפכה הרוחנית, אילו אלה העומדים בראש מערכת הקליטה לא היו מפריעים, ואולי היו מעודדים גם את פעולותיהם, אילו ניתן היה אלפי צעירים מקרב היהדות הנאמנה לקבל את פני העולים ולהיות אתם בראשית דרכם במדינה. מדוע אתם עומדים בשער ומפריעים בפעולה-ירבתי של החדרת התודעה היהודית בקרב המוני העולים מברית-המועצות? אדוני שר הקליטה, האם חבריך מוכשרים לכך, והאם הם מסוגלים, מבחינת חינוכם גרדי, למצוא שפה משותפת עם העולה מברית-המועצות אשר ברח מהסוציאליזם המהפכני? מי אחראי למדיניות קליטה כושלת ומכשילה, אשר תוצאותיה מי ישרון?

דוגמה נוספת: רק בימים אלה, בט"ו בשבט, התארחו בכנסת עולים חדשים מרוסיה. בקבלת הפנים אל חבר-הכנסת לורינץ את פרופסור ט. — לא קיבלתי רשות לפרסם את שמו — עולה מרוסיה ומרצה בטכניון בחיפה, מה הם לפי דעתו הסיבות והמניעים לירידה ונשירה מקרב היהודים עולי רוסיה. ואומר פרופסור ט.: יש סיבות מספר, אבל אני אדגיש את זו הנראית לעין והיא הקליטה הכושלת והבלתי-מוצלחת והביורוקראטית השלטת במשרד לקליטת העולים. תבינו — אומר הוא — קבוצת עולים במטוס ישראלי מתקרבת לישראל. ההתרגשות רבה, שרים את "התקווה" ושירים עבריים השגורים בפייהם. והנה המטוס נוחת. מהי קבלת הפנים הראשונה? — העירייה, תחת פיקוח קדני, לאולם מיוחד, שמה יב"ר, או, חלילה, במגע עם קרוביהם; השערים נסגרים מסביבם — איזו הרגשה ליהודי רוסיה היוצאים ממאסרם הממושך לדרור ולחופש!

אני מצטרף למחאתו זו. שיטה פסולה היא לנתק את העולה מסביבת קרוביו המצפים לבואו. אולם

אני רוצה להציע לך, אדוני השר — הזכרתי קודם לכן את תנועת חב"ד אשר אלפים מצעיריה מוכנים להתמסר בכל לב לעניין זה, לצאת ולהתפור ברחבי הארץ ולעסוק במלאכת הקליטה, לדבר על לב העור לים, להסביר להם את מהות היהדות ומהות המדינה היהודית — תיענה להם. בהזדמנות זאת ברצוני לש" לוח מכאן ברכה בנשיא תנועת חב"ד, הרבי מלובאביץ. שליט"א, אשר בימים אלה מלאו עשרים וחמש שנים לסמכותו ואשר במחתרת, תחת סכנת נפשות בברית המועצות וגם כאן בארץ, ממשיכים שליחיו לאלפים לפעול למען השחרותם של היהודים, לא רק כבמ" לדת אלא ביהדות, כי זה העיקר.

מורי ורבותי, נושא הקליטה שייך לעם ולא למפ" לגה מסוימת. הריקנות הרוחנית ואי-קליטה חברתית, מחד גיסא, וניהול אדמיניסטרטיבי כושל של קליטת העלייה, מאידך גיסא, הם אשר מצריכים שינוי. אם נדע להתגבר — מוטב; אם, חסידה לילה, תלכו לכם בדרככם זו — סופנו שניששל כולנו.

אני מציע, לכן, דיון מקיף ויסודי במליאה.

האם זו היא תשובה שצריך לתת שר הקליטה בימים קודרים אלה, כאשר סכנת הירידה מרחפת מעל ראשינו? האם מותר לך לנהוג כך, אדוני שר הקליטה? מי נתן לך את ההיתר הזה? האם המדינה היא רשות פרטית שלך?

השר לקליטת העלייה ש. רוזן:

אני מציע לך להוריד את הטון בבקשה. דבר בטון מינורי.

היו"ר מ. בן-פורת:

בקור רוח אני מזכיר לך כי הנך עובר על הזמן שהוקצב לך ומבקש לסיים.

אברהם ורדיגר (חזית דתית תורתית):

רבותי, השיטות המפגליות הצרות הקשורות בהש- קפות אידיאולוגיות שלכם אינן לרוחם של העולים מב- רית-המועצות. המצב לא ישתנה ולא יושפר ואנו לא נצליח אם לא נדע לעקור מן השורש את המניעים והגורמים המשפיעים לא מעט על קליטתם הקשה של העולים, ובמיוחד עולי רוסיה, בישראל.

6. מניעת ירידה מן הארץ והחזרת היורדים

בחוף וגם בפנים, אך מי שקם להסביר מטיל את האשמה על אחרים. קל להאשים, קל לזרוק דברים לח" לל, קל ליצור אווירה. נשאלת השאלה במי האשמה.

אודה בכנות שלא שמעתי שום הסבר ראוי לשמו אשר יכול להצדיק בכל צורה שהיא את הירידה מה- ארץ. אך מה שאני מרשה לעצמי לבקש ממנהיגינו בעלי התפקידים הרמים ביותר הוא זהירות והתאפ- קות, מתוך אחריות לאומית ממדרגה ראשונה, כי בנפשנו הדבר. אני יודעת שלא אחת עומדים הם בפני שאלות קשות באסיפות פומביות והם מתבקשים לענות עליהן, וכדי לצאת ידי חובה אומרים מה שמ" תר וגם מה שאסור לומר. לדבריהם כנפיים זריות מאוד בגלל אמצעי התקשורת, שאינם מזדוים בדרך כלל למסור דברי עידוד והשראה, וכן דברי חזון, כי אינם עוד לדאוד לבי. אלה דברים הנאמרים בוודאי בכנות רבה, אך שום תועלת אינה יכולה לצמוח מהם ואושר רב לא יביאו למדינת ישראל.

ארשה לעצמי לתת דוגמאות מצערות. יושבראש הנהלת הסוכנות היהודית, מר פנחס ספיר, התבטא בהז- דמנויות שונות — וזה התפרסם בכותרות גדולות — שהירידה ואי-העלייה לישראל סיבות רבות להן: ביורוקרטיה, חוסר קליטה חברתית, היחס השלילי של הישראלים כלפי העולים החדשים והמצב הבטחוני בארץ מרתיעים את היהודים מלעלות לישראל.

אני רוצה להתעכב קמעא על הסיבה האחרונה, שאני רואה כמסוכנת ביותר לעצם קיומנו ולעתידנו במדינת ישראל. אני רוצה לשאול שאלה פשוטה: מתי היה במדינת ישראל מצב בטחוני המניח את הדעת? הרי היה תמיד מצב הפוך מכל מה שיכול ההגיון להעלות על הדעת. דווקא בעתות מלחמה זרמה עלייה מכל הארצות, ואלפי מתנדבים התדפקו על שערי השגרירויות ומשרדי הסוכנות ושדות התעופה על-מנת להגיע מהר ככל האפשר ולהשתתף בהגנה על המולדת

היו"ר מ. בן-פורת:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת מטילדה גז הצעה לסדר-היום בנושא: מניעת ירידה מן הארץ והחזרת היורדים.

מטילדה גז (המערך):

אדוני היושבראש, כנסת נכבדה, הנושא שאני מעלה היום אינו נושא חדש. נושא הירידה מהארץ היה תמיד והינו נושא מדאיג, מביך ומעליב, בין שמ" דובר בעולים ובין שמדובר בישראלים.

מה שמחריד לא פחות הוא שכאשר יש גל עלייה גדול ומשמח את הלב מבקשים מאתנו להחריש ול- הנמך את הקול כדי לבלבל את האויב; וכאשר אין עלייה, בולטת הירידה. על זה כולם מדברים, מכרי- זים, מסבירים במידת-מה של הצדקה ומתמחמים במ- חמאה עצמית שאנחנו ארץ חפשית: מי שבא, ברוך- הבא, ומי שיוצא צריך להרגיש נוח בשם החופש והדמו- קראטיה.

חברי כנסת נכבדים, אני מדברת על כך מתוך כאב לב עמוק, ואין אני חושבת שדברי אלה מבטאים רק את דעתי. אני משוכנעת שכל איש ציבור המטפל בק- ליטת עולים שואל את עצמו וגם את חבריו מדוע הדברים הם כאלה. מפני שמשוה אינו מתיישב בין ההגיון וההתנהגות.

יש מקרים של ירידה מהארץ שהדיספרופורציה בהם היא ממש משוועת. כולנו רואים, יודעים ושומעים על המאבק, שאין לו אח ודוגמה, שמנהלים אחינו מב- רית-המועצות על זכותם לעלות לישראל, להצטרף לע- מם. כאן הם מקבלים כל מה שהמדינה יכולה לתת ואפילו למעלה מזה. והנה פתאום מתגבר היצר על הרגש והשכל ובפזיזות מדהימה קמים, אורזים ונע- למים, כאילו לא היו. ואין צורך לחזור על כל מה שנכתב בעתונות על מצבם המושפל בארצות אירופה, אמריקה וכו'. אני יודעת שאנו לוקים בהסברה גם

היות שזוהי מר ספיר שהשמיע את הדברים האלה, לצ"ע, זכו דבריו הדפטיסטיים לפירסום רב, דבר שעוור לא במעט להורדת המוראל ונותן צידוק נוסף למי שמתכוון לרדת. אני חוזרת ומבקשת: זהירות בדברכם, כי מאויזנים להם בגלל חשיבות אישיותכם.

חברי כנסת נכבדים, במקום לעיין בסטאטיסטיקות אני מעדיפה לדפדף מדי פעם בספרי בוני המדינה. לא מוזמן קראתי משפטים מספר באחד הספרים של דוד בן-גוריון שנכתב ב-1917. מפני מצטטת מדבריו מאחד שהם אקטואליים גם היום. הוא אמר: "אין ארץ נקנית לעם אלא בייסורי עבודה ויצירה, מאמצי בניין והתיישבות. העם העברי בעצמו חייב להפוך זכות זו לעובדה קיימת וחייה. חייב בגופו ובנפשו, באונו וב-הונו להקים את ביתו הלאומי ולבצע את גאולתו הלאומית עד תומה". מי יתן, חברי כנסת נכבדים, שכולנו נדע לחנך את בנינו לתורה זו.

אדוני היושבי-ראש, לפי חשבוננו ירדו מהארץ מאז קום המדינה קרוב לרבע מיליון איש. אני משוכנעת שרבים מהם התחרטו על כך ורוצים לחזור, וכמוכן זקוקים להקלות ואפילו לתנאי עולים. מדוע לא ניתן להם את האפשרות הזאת? הרי הם לא יירדו שנית. הם כבר מכירים את הארץ, את השפה ותנאי החיים כאן. ואם ירצו לחזור, אם מסיבה שהדבר מציק להם, או שלא מצאו את מקומם, או מחוץ דאגה מהתבוללות ילדיהם? יודעים? או שברצות מלאימות מגיעים נישואי התע"ר רובת עד ל-60%. לאן נגיע? פעמוני האזהרה מהדהדים מימנו. האם אנו חרשים עד כדי כך שזה לא מעניין אותנו? האם לא איכפת לנו כלל ועיקר? האם אנחנו נהגים חשבונות נקם עם עצמנו? האם לא מתפקידנו להושיט להם יד להציל אותם מהשמד רוחני?

חברי כנסת נכבדים, מיד לאחר מלחמת ששת-הימים נעשה דבר חשוב בעלידי הסוכנות היהודית ומשרד הקליטה שקבעו כי מי שרוצה לחזור ארצה במ"ש זמן מסוים יינתנו לו הקלות. חזרו 8,000 איש. יש פסימיסטים האומרים שהמביצע לא היה כדאי. אני אומרת שזה היה דבר גדול והלוואי והיינו ממשיכים בו. בעיני 8,000 חוזרים זה דבר לא מבוטל, זה אפילו דבר חשוב מאוד. זו גם דוגמה בולטת למי שרוצה לרדת מהארץ, כאשר הוא רואה יורד חוזר; זה בש"ב בילו חומר למחשבה, והוא יחס ויחשוב פעמיים לפני שיעשה את הצעד השלילי. לכן, חברי כנסת נכבדים, אני חושבת שעלינו לנצל את התקופה הקשה של ירידה בעלייה על-מנת לעודד את כל אלה שירדו לפני מלחמת-ששת-הימים לחזור ארצה בתנאים של עולים.

אני מציעה כתאריך-מפתח את מלחמת ששת-הימים. אין אני רוצה לעודד ישראלים לרדת ולחזור לשם קבלת זכויות עולים. אין אני מציעה להחזיר יורדי-דים לאחר מלחמת ששת-הימים, מפני שאז שיגשגה הארץ בצורה יוצאת מגדר הרגיל: היתה עלייה גדולה מאוד ברמת החיים, היתה ממש השתוללות והתעשרות שלילית. תאמו מדינה במצור; עבודה לא חסרה, שיכון ניתן לכל עולה, ניתנו הלוואות גדולות, ניתנה אפ"ש שרות לרכישת מכוניות בלי מסים, היו אנשים שעבדו בשלושה וארבעה מקומות והרוויחו עד לשכרון. מצב הרוח היה מרומם מאוד ולא היתה כל סיבה חמירת או

היקרה לכל העם היהודי. אפילו במלחמה האחרונה ביום-הכיפורים, תוך כדי המלחמה, בחשיכה ובתנאים הקשים ביותר, זרמו ערב ערב, לילה לילה מאות עולים, ויש לציין לשבחם שבאותם לילות לא היו בעיות מיוחדות אתם. הבינו שאין זה הזמן לשאול שאלות ולבקש שיכון במקום זה או זה. כל רצונם היה להגיע ויהי מה.

עוד שאלה בפי: האם עצם ההתעוררות של יהדות הדוממה, של אחינו מברית-המועצות, שהיתה אחת ההוכחות של הכוחות הגנוזים בתת-ההכרה, אינה תור צאה ישירה ממלחמת ששת-הימים, כאשר קמו צעירים שנולדו, חונכו וגדלו במשטר הנוכחי ולא היה להם מושג על יהדות וציונות, וזרקו פתאום מעליהם את הגלימה המלאכותית והתחילו במלחמה נגד השלטונות על זכותם כיהודים עלות לישראל ולהצטרף לעמם?

חברי כנסת נכבדים, אם נרצה להתחזק עוד יותר בתופעות המלהיבות שבהתנהגות העם היהודי בזמן מצוקתה של מדינת ישראל, עלינו להעלות בזכרוננו כי לאחר מלחמת השחרור היתה כאן מלחמה על עצם קיומה הפיסי של המדינה, ומכל הארצות פרצו רב-בות יהודים, שחלק גדול מהם היה יכול בהחלט להמ-תין עד שיהיה קצת יותר קל בארץ, אך סבלונתם פק-עה וכהוראה מהשמיים, ששום כוח שבעולם לא היה יכול לעצור בעדה, עלו לארץ עם זקניהם, נשותיהם וטפם, מפתח שלא יישאר להם מקום, וכך עשו. טובה שעה אחת קודם. זהו כוחה של מדינת ישראל. זו משי-כתה העילאית שרק אלה המאמינים, ואני בתוכם, יכו-לים להבין את משמעות הדבר הגדול הזה.

אל לנו להיתפס לפירושים שאין להם שום מש-מעות של ממש. המצב הבטחוני במדינה אינו הסי-בה לאי-עלייה. צריך לחפש מקומות אחרים. כל מי שקורא את עיתוני ישראל — ואני מניחה שהם מגי-עים למרחקים — יכול להתרשם בצורה הקשה ביותר מכל מה שמתרחש בארץ, ואנחנו היושבים כאן רואים גם את האורות של מדינת ישראל, הננים מהישגיה, רואים את התקדמותה בתחומים רבים, אבל מי שקורא את העיתון ומקבל מכתבים מבני המשפחה — די לו מזה, ואתו לו שום אהגך להביא אתו לכאן. להקריב חיים נוחים, עבודה בטוהה, דירה נאה, חינוך ליל-דים וכיוצא באלה ולבוא לארץ שקראו לה במשך דורות "ארץ זבת חלב ודבש", לארץ השחיתות, הג-ניבות, המעילות, הרמאותיות וכל הגילויים שהשחר-את חיינו בשנים האחרונות וגורמים לנו בבושת שק-שה להתגבר עליהן. אנו זקוקים לרחמי שמים ולהאמין בנצח ישראל כדי להחזיק מעמד עד שכל זה יעבור.

חברי כנסת נכבדים, אביא עוד דוגמה מדבריו של מר ספיר. באחת ההופעות שלו ברחובות, בפא-קולטה להקלאות, כאשר הביע בפני סטודנטים את דאגתו מהירידה, שאינה רק ירידת עולים גם של ישראלים, הוא הביא לפניו את תחזית הלשכה המ-ר-כית לסטאטיסטיקה, שהשגה ירדו כ-20,000 יהודים מהארץ. מאמר זה פורסם בכותרות הבולטות לעין, כאלו היו אלה תחזיותיו של מר ספיר. שאלתי היא: האם זה מתפקידו של מר ספיר, יושבי-ראש הנהלת הסוכנות היהודית, להפיץ שחורות? לא כל אחד מחטט במחקר לסטאטיסטיקה, ואילו לא היה הוא מדבר על זה, מעטים מאוד היו שמים לב לדברים שבמחקר, אך

שאינו היו מסבירים להם שחלק מהכסף שלא הוצא על קליטת עולים — כי לא היתה עלייה כפי שקיינו — הופנה למטרה שציינתי עכשיו, היו גם הם שבעי רצון מהיזמה הברוכה עד לחידוש גל העלייה, שכולנו תקווה כי ילך ויגבר וכי זמשבר הנוכחי לא יפגע בדבר החיובי והחינוכי לחינוך מדינת ישראל.

ולבסוף, אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חושבת שעל כולנו להתייבצ לצד משרד הקליטה ול"עזור לו בקליטה טובה, בטיפול אינדיבידואלי במשפחת העולים, על-מנת למנוע את ירידתה מהארץ. זה בוודאי אינו תלוי רק בעולים ובמתנדבים ואנשי רצון טוב, אלא בראש וראשונה בשיפור היחס של הפקידות המט-פלת ישירות בעולים. גישה חמה, אנושית ויעילה היא היתר התרופה הנכונה למניעת ירידה מן הארץ.

אדוני השר, דיברתי על דברים השייכים לך ועל דברים שאינם שייכים לך ישירות, אך אני משוכנעת שאיך אדבר להם. אני תקווה שבכוחות משותפים של משרדך, משרדי הסוכנות ומאמצי העם היהודי, ואחרון אחרון חביב — העם היושב בציון, נדע להתגבר ול-התחזק בעלייה גדולה וקליטה טובה שיביאו אושר לכו-לנו, ובסופו של דבר מדינת ישראל חזקה ובטוחה בעצ-מה תקרב את השלום המיוחל.

היו"ר מ. בן-פורת :

רשות הדיבור לשר הקליטה, לתשובה.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית) :

האם לכבודו של הנושא הוא שנדון בו בבית ריק, כאשר ליד שולחן הממשלה אין איש ?

ישראל קרגמן (המערך) :

הבית לא ריק.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית) :

אני מבין שבדיון כזה כל חברי הממשלה וכל חברי הבית צריכים להיות.

אברהם ורדיגר (חזית דתית תורתית) :

הנושא לא כל כך חשוב.

היו"ר מ. בן-פורת :

ההצעה נרשמה.

השר לקליטת העלייה ש. רוזן :

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, ירשה לי היושב-ראש לא לענות על ההקדמה הזאת. זה לא נוגע לי.

השאלה שהועלתה על-ידי שני חברי הכנסת היא שאלה מכובדת מאוד, רצינית מאוד, חמורה מאוד, ואני חושב שהבית צריך לדון עליה. אציע להעביר את הנושא לוועדה כדי שיתקיים בו דיון ענייני. לגופו של עניין אחזנו בכל הצעדים שהוצעו לנו כאן. אבל בתוך הוועדה יועלו הצעות נוספות והעניין ית-ברר יותר.

חברת-הכנסת ורדיגר, לצערי הרב, ניצל את הנושא הזה ששמו "פעולה משותפת של הממשלה והסוכנות היהודית לאיתורם, שיכנונם והחזרתם למולדת של רבבות 'יורדים'", ולא הסתפק בנושא אלא עסק בווי-כוח גנראלי על משרד הקליטה ונגד משרד הקליטה. אינני רוצה להיכנס לוויכוח אתו כי התקיים כבר ויכוח

אחרת לירידה מן הארץ. לכן לאלה אין לי תרופה. אבל לפני מלחמת ששת-הימים היו זמנים של שפל, מיתון, אבטלה וכדומה. ירידה היא דבר מידבק. לצע-רנו ירדו עולים וישראלים ועלינו להחזיר את מרביתם. אני יודעת שקמה ועדה המועדדת החזרת יורדים וס-טודנטים. עלינו לעשות הכל כדי לעודד אותם ולעזור לקליטתם מחדש בארץ.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפי דעתי נעשה עולל לפני היורדים שהיו קטינים כאשר הוריהם הח-ליטו לרדת מן הארץ. אותם צעירים התבגרו ורצו לעלות ארצה והמוסדות שלנו לא קיבלו אותם כעולים. מדוע ? במה הם אשמים ? מה חלקם בירידת הוריהם ? מדוע נהגו בהם בשרירות לא מובנת ? יכולנו להציל מספר לא מבוטל מאותם בני יורדים, וחבל שדבר לא נעשה. עלינו לחקן את העיוות הזה.

אדוני היושב-ראש, כאשר כתבתי את הדברים הא-לה לא הייתי שלמה עם עצמי מפני שאני דורשת מכו-לנו שנעשה מאמצים כדי להביא עולים, להחזיר יור-דים ולמנוע ירידה מהארץ וכאילו מתעלמת מהמצוקה על-הצעירים שלנו שבערו את מלחמות ישראל, שמ-שרתם הילואים חודשים מספר בשנה, וכשרוצים להתחתן ולהקים בית בישראל נתקלים בקשיים איומים ועליהם להיכנס לחובות לכל ימי חייהם על-מנת לה-שיג קורת-גג, והם רואים באיון קלות מקבל זוג צעיר העולה לארץ תיכף ומיד שיעזב יפה, רחב-ידיים, בתנאים נוחים, הלוואות, פטור ממסים לשנים מספר ואפשרות לרכישת מכוניות ודברי מותרות למיניהם. והם שואלים את עצמם מדוע להם לא מגיע. במה הם חטאו שנולדו בארץ או שעלו לפני שנים רבות כאשר לא היה מה לתת ?

היו"ר מ. בן-פורת :

חברי הכנסת, אני נמצא במצוקה.

חברת-הכנסת גז סיימה את זמנה ואני שואל את-כם אם לאפשר לה עוד כמה דקות ?

(ק ר י א ו ת : כן, כן.)

מטיילדה גז (המערך) :

תודה רבה.

יש כמובן צידוק בטענותיהם. אין לי שום וי-כוח, אך מה לעשות, זוהי באמת מדינה מיוחדת במינה, שכל אזרח היושב בה צודק מבחינתו. אנחנו מסבירים, חוזרים ומסבירים, שכל מה שנותנים לעולים אינו על חשבונם. זהו כסף המיועד מראש ממקורות מסויימים למטרת קליטת עולים. אך, לצערי, אין הם משלימים עם ההסברה הזאת ואני חושבת שאפשר לה-בין אותם. כי גניח לרגע שהיינו מנצלים את חודשי השפל בעלייה ומקדישים את המשאבים של אותה שנה לחיסול מהיר יותר של שכונות עוני, לפתרונות נוחים לזוגות צעירים ולהקלה על חיילים משוחררים — כמה אושר יכולנו לגרום לאותם אנשים. היינו מצמצמים את הפער החברתי, היינו מקבלים את ברכת אותם תורמים שהועדו את כספם לקליטת עולים. אני מכי-רה במקצת את היהדות הנפלאה שלנו מהופעותי הרבות במגניבת בקאנאדה, שווייץ, בלגיה, צרפת ואיטליה. זה צפתי בשאלות קשות בקשר לבעיותינו הפנימיות ואף נדהמתי מבקיאותם ומהתעניינותם. אין לי ספק

שנה זו בלבד ירדו מן הארץ קרוב ל-4,000 מן העור
לים החדשים.

הער לקליטת העלייה ש. רוון :

אינני יודע מאין שאב ראש הממשלה מספר זה.
אמרתי שירדו 1,500, פלוס 1,800 מן העולים-בכוח,
שהם יחד 3,300 עולים, אני רק מסתמך על מספרים
שאני מקבל מיחידת המחקר שלי שעובדת יחד עם
הלשכה המרכזית לסטאטיסטיקה. אם יש הפרש של
700 יורדים, הרי לא מדובר כאן במדע מדויק. אני
מוכן לעשות קונפרונטציה של מספרים, אבל ההב-
דלים אינם מהותיים.

שלמה לוריניץ (חזית דתית תורתית) :

גדולים מאוד. הפרש מתבטא באלף עולים.

הער לקליטת העלייה ש. רוון :

באחוזים כן, אבל במספרים זה 700 יורדים.

לגבי העלייה והקליטה — שואלים: מה הם
הגורמים לכך שהעלייה קטנה, ומה הם הגורמים לכך
שהירידה גדלה בין העולים ובין לא-עולים? גם מי
שעקב אחרי המספרים הסטאטיסטיים שהוציא חבר-
הכנסת ורדיגר ראה שיש שנים שגלי הירידה גואים,
ב-1965/66 היתה ירידה גדולה, ב-1974 שוב גדלה הירי-
דה. בדרך כלל אנחנו יכולים לראות שבתקופות של
בטחון עצמי גדול יישום היהודי במדינת ישראל,
של מוראל גבוה, התאוששות המשק, הרגשת בטחון —
כך זה היה אחרי מלחמת ששת-הימים, כך זה היה
אחרי קום המדינה — היתה עלייה גדולה וירידה
קטנה; בשנים של שפל כלכלי וסכנה בטחונית ומר-
אל ירוד אנחנו יודעים שיש עלייה קטנה וירידה גדו-
לה. אם אני מדבר על עלייה מברית-המועצות יש
לצרף לזה את גזירות השלטון הסובייטי. אנחנו יודעים
זאת ואני רוצה לציין כאן שביטול חוזה הסחר הוא
למכה קשה ליהדות בריית-המועצות המצפה לעלייה.
העלייה קטנה אחרי ההודעה הזאת. אינני יכול להגיד
לכם מה יש לזקוף לחובת הגזירות ומה יש לזקוף
לחובתנו שלנו.

מי שיגיד שהמצב הבטחוני אינו משפיע, יתעלם
מן המציאות, כי הוא אחד הגורמים המשפיעים; מי
שיגיד שזהו הגורם היחיד — לא יצדק.

(חברת-הכנסת מ. גז קוראת קרי-
את-ביניים)

שמעתי אותך. אני אומר זאת על יסוד עובדות שנב-
דקו. שאלו את ד"ר פולסקי או שליחים שביקרו אצל
היורדים ותיווכחו לדעת מה רבים ביניהם הפוחדים
מפני מלחמה. אני יכול להגיד לזכותם: לא מצאנו בין
היורדים כאלה ששירתו בצה"ל, אנחנו עוסקים בבי-
קורים. גם קשיי הקליטה השפיעו את השפעתם ולא רק
הקשיים החמריים, אלא הקשיים החמריים והרוחניים-
חברתיים כאחד. יש משקל לקליטה המאטריאלית. יש
השפעה לעובדה שאין לנו דירות, שאלפי עולים גרים
בדירות זמניות, שאין דירות במקומות שם יש תע-
סוקה, שיש רוויה בתקצועות אקדמיים מסויימים ועו-
לים רבים נאלצים להסתכן במקצועם, או שרופא צריך
להיטלטל במשך שנתיים עד שהוא מקבל עבודה קבו-
עה. כל אלה משפיעים את השפעתם. יש השפעה גם
לנושא של קליטה חברתית.

בדיון על פעולות משרדי ואני הושב שהכנסת ידעה
להעריך את פעולות משרד הקליטה לא רק בהצבעה
פורמאלית אלא גם בדברי החברים, שרובם ככולם —
כך אני התרשמתי — הביעו את הערכתם לפעולות
המשרד. אני מצטער על דברי חבר-הכנסת ורדיגר. אני
חושב שלא המשרד ראוי לזה ולא אני ראוי לנך.

אתקן כמה נתונים חשובים. קיבלו היתרי יציאה
מברית-המועצות מאז מלחמת ששת-הימים ועד סוף
1974 106,000 יהודים. לא הגיעו ארצה, נשרו, 5,670
יהודים. לא עשרות אלפים. אני כמובן מודאג ממגמת
נשירה העולה מאוד בתלילות, ואני מודאג ביחס לע-
תיד, אבל אני חושב שטוב שנראה את העובדות והמס-
פרים כהווייתם. 100,000 יהודים הגיעו ארצה. ואני
רוצה להגיד שזה חלום של דורות. לא חלמנו, לא ידענו
אם נגיע ל-100,000 עולים מרוסיה. אנחנו כמו-
בן לוחמים ונוסיף ללחום על עליית כל היהודים מב-
רית-המועצות, מאות אלפים נוספים.

אברהם ורדיגר (חזית דתית תורתית) :

יושב-ראש הנהלת הסוכנות אמר בימים אלה ש-
30% נושרים עכשיו, בחודש האחרון.

הער לקליטת העלייה ש. רוון :

אני מוסר מספרים מדוייקים. אמרתי שמאז 1967
קיבלו היתר יציאה 106,000 יהודים ולא הגיעו ארצה
5,670 יהודים. זה מדוייק ובדוק. נוסף על כך אמרתי
שיש עלייה תלולה בנשירה ובחודש האחרון כך היה.
לא אמרתי דבר אחר מאשר אמר יושב-ראש הנהלת
הסוכנות. הוא התייחס לחודש האחרון ואני התיי-
חסתי לתקופה כולה.

אני רוצה לומר לדע-מה על ירידה. לפי אומדן
של הלשכה המרכזית לסטאטיסטיקה ירדו השנה 15,000
—18,000 ישראלים בסך-הכל. אני מציע שנתייחס
בוהירות לאומדנים שלפיהם יודעים כאילו בדיוק כמה
ירדו לשנה. אומדנים אלה הם רק רב-שנתיים. אם
אומרים שבעשרים וחמש השנים יש לנו גרעון הגירה
של 200,000 או 250,000 יהודים — זה משמעותי;
אם אומרים שבשנה מסויימת יש גרעון — זה אומדן
די מוגבל. גם אלה שאומרים 15,000—18,000 אומרים
שרק ב-1978 נוכל לבדוק אם זה היה כך. גם כשיש
לנו מספרים טובים נתייחס אליהם בוהירות; ולא
היתנו רוצה בפירסום המספרים הקשים, כי גם הם
משפיעים את השפעתם. אינני אומר שנתעלם מהם,
חלילה-יחס, נסיק מסקנות מזה, אבל אל נפריז בזה.

בשנת 1974 ירדו 1,400—1,500 מקרב 108,000 עו-
לים משנות 1971—1974, והם מהווים רק כ-8% מכלל
היורדים. אם נוסיף לזה את העולים-בכוח, שהם לא
נחשבים כיוורדים כאשר הם יוצאים, יש להוסיף עוד
כ-1,800 עולים מתוך 46,000 עולים-בכוח. הירידה בקרב
העולים, במידה שאנחנו יכולים לבדוק יחד עם הלשכה
המרכזית לסטאטיסטיקה, לא גדלה בשנה הזאת אלא
להיפך — ניכרת יציבות ואפילו ירידה קטנה.

עם זאת אינני מתעלם מחומרת המצב. אני רוצה
מרוצה. אני אומלל, אני דואג, אני חרד, אני רוצה
לעשות הכל כדי למנוע זאת.

שלמה לוריניץ (חזית דתית תורתית) :

בתשובה לשאלתה שלי השיב ראש הממשלה ש-

וזה היה לפני שחברת-הכנסת ורדיגר העלה את העניין מעל במת הכנסת. לא היה צורך בכל התביעה והצעה הזו.

אברהם ורדיגר (חזית דתית תורתית):
זה היה הסיכום. אתה הצעת: אל תצטרף לפגישה זו.

השר לקליטת העלייה ש. רוזן:
עוד לפני שהבאת את העניין לכאן הזמנתי אותם.

אברהם ורדיגר (חזית דתית תורתית):
יש לך, כנראה, יועצים שאינם נותנים את העצות הנכונות.

השר לקליטת העלייה ש. רוזן:
אינני מתווכח אתך. אני קובע את העובדה שגוד לפני שהעלית את העניין הם הוזמנו. מוטב שתפסיקו לדבר כאילו כל הביורוקרטיה מרוכות במשרד וקליטה ושזהו משרד מפ"מי. זה לא לכבודכם ולא לכבודנו ג"ח ציג כך את העניינים.

אני עושה כמיטב יכולתי כדי להביא את המשרד לפעולה תקינה, לפעולה אנושית ומסודרת, וכך אמשיך. בעניין החזרת יורדים — מינינו אני יו"ר הנהלת הסוכנות ועדה אשר תגיש הצעות. את הדברים הקונקרטיים נביא לוועדת העבודה אשר תטפל בנושא.

היו"ר מ. בן-פורת:
אשאל את בעלי ההצעות אם הם מסכימים להצעת השר להעביר את הצעותיהם לוועדה.

מטילדה גז (המערך):
אני מסכימה.

אברהם ורדיגר (חזית דתית תורתית):
אני מסכים.

היו"ר מ. בן-פורת:
לפנינו הצעה אחת: להעביר את שני הנושאים לדיון בוועדת העבודה. אני מעמיד את ההצעה להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושאים לוועדת העבודה נתקבלה.

7. דרכי גביית מס הכנסה מקבוצות שונות במשק

צוטטים בדין-יחשבונו הם ממקורות ממשלתיים והם מאירי עיניים כשלעצמם, גם לולא באו הפרשנות והניתוח של מר נאדל.

אנו רואים חובה לעצמנו להביא תזכיר זה לידיעת הכנסת ולהעלות באמצעותו את נושא גביית מס הכנסה מעצמאיים על סדר-יומה של הכנסת. העלאת הנושא על סדר-היום איננה באה כדי לתקוף את הממשלה או חלק משריה או מי שהיו שרים בממשלה, אלא כדי לנסות לגבש בכנסת קריטריונים חדשים למס הכנסה ולגביית מס הכנסה אמיתי מכל החייבים במס. מבלי להיכנס לנושא הרפורמה החיונית במיסוי הן לשכירים והן לעצמאיים, אני רוצה להתרכז בעניין

אנו רוצים לנצל את התקופה של עלייה במדיים יותר קטנים כדי להסיר את "הגייבנת" שצמחה וגורמת קשיים לעולים הגרים בדירות זמניות וכדי לפתור את בעייתם של אלפי קשישים שמסודרים בתנאים לא אנושיים או לא מסודרים כלל. קיימת גם בעיה של תעסוקה ישיר לטפל בה.

עידנו תכנית לקליטה חברתית של העולים בהיקף רחב, אבל זה לא ייעשה על-ידי פקידי המשרד אלא על-ידי אירגונים מתנדבים וכל מי שידבנו לבו.

אני עורך סיורים ומקיים מפגשים עם כל החוגים בישראל. נתתי הוראה להזמין אלי לשיחה כל חבר כנסת שפנה בכתב ולא להסתפק בתשובה בכתב. אני מקיים אתו שיחה על כל נושא קונקרטי. במסגרת הביקורים שלי — ואני מבקר לעתים במוסדות דתיים ובכפרים כאלה, בכל אופן אני מבקר שם לא פחות מאשר במקומות אחרים — בכל מקום בו אנו מבקרים אנו זוכים להערכה, אבל כאן בכנסת אנו נתקלים בביקורת לא מוצדקת. לדוגמה: פרופסור ברנבר שהוד כראון היה לא אחת במשרדי. העתון שלו יוצא לאור בתמיכתנו הקבועה. כאשר הוא משוחח אתי הוא מביע שביעות רצון. כאשר הוא מופיע בעתונות הוא טוען שלא עוזרים לו. ביקרנו בכפר חב"ד. אנו מקיימים קשרים — — —

היו"ר מ. בן-פורת:

אם השר מציע להעביר נושא לוועדה, לפי התקנון הוא מוגבל בזמן. כבוד השר צריך לסיים את דבריו.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):
הוא עדיין רוצה לחשוב אם להציע להעביר את הנושא לוועדה או להציע דיון במליאה.

היו"ר מ. בן-פורת:
השר הציע להעביר את הנושא לוועדה.

השר לקליטת העלייה ש. רוזן:
הצעתי להעביר את הנושא לוועדה. גם בעניין האומלל של אשדוד אני רוצה לומר, שלעולי גרוזיה יש תכונות טובות. הם חרוצים, הם אנשי עמל, הם נאמנים לעמם, אבל הם אינם מלוכדים. אני צריך לפעול עם כמה אירגונים. עם זה אני רוצה לציין שכאשר קיבלתי מכתב מהאירגון הזה, מיד הזמנתי אותם,

היו"ר מ. בן-פורת:

הכנסת תעבור להצעה הבאה לסדר-היום של חברת הכנסת בעוז מואב: דרכי גביית מס הכנסה מקבוצות שונות במשק. רשות הדיבור לחברת-הכנסת מואב.

בעוז מואב (תנועה לזכויות האזרח):

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה, התזכיר שהגיש העתונאי ברנך נאדל למוכיר ההסתדרות על מס הכנסה בישראל הוא מסמך שקובצו בו מספרים ממקורות ממשלתיים. המסמך חייב, לדעתי, להפעיל את מכשירי האזעקה. אינני רוצה להיכנס לוויכוח על האומדנים וההערכות שמביא התזכיר. המספרים המ-

הכנסה? זכורה גם פרשת העיסקה שנעשתה עם היהודים לומנים בקשר למלווה המלחמה. דובר אז על קניית איגרות מלווה ב-50 מיליון לירות תמורת ויתור על הצהרות הון במשך חמש שנים.

ייתכן שההערכות המובאות בדו"ח של נאדל על סמך מספרים ממשלתיים אינן מדויקות. בדקתי בהשגחה ואזה את הדו"ח של מינהל הכנסות המדינה, שקיבלתי אותו רק היום. בנובמבר 1974, על-פי נתונים מעודכנים כנים ביותר של מינהל הכנסות המדינה — אני מצטט מהדו"ח של המינהל — "40% מהעצמאיים החייבים לנהל חשבונות אינם ממלאים את חובתם".

יש טוענים כי בהנהגת מס ערך מוסף אפשר יהיה להגדיל את מספר העצמאיים המנהלים ספרים, בגלל הצורך בקבלות לשם ניכוי המס.

ידידיה בארי (הליכוד):

מה בעניין פקידי עירייה שעוזבים מקום עבודתם והולכים לקבל הכנסות במקומות אחרים?

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):

לא שמעת את ההקדמה. אמרתי שיש עיוותים גם לגבי שכירים, אבל בעקבות הדו"ח של העתונאי נאדל אני מדבר עכשיו רק על העצמאיים. זה חלק מהרפורמה במיסוי. צריך בהחלט לעשות גם רפורמה במיסוי לגבי שכירים, וצריך לדון גם על נושא התפוקה.

נדמה לי שהנהגת מס ערך מוסף לא תביא את התוצאות המקוות, מס זה לא ימשש תמריץ לניהול ספרים. ניכוי 10% מהמס לא ימשש תמריץ לניהול ספרים יוצרן שגם קודם לכן הונה את מס הכנסה. אנשים כאלה יעדיפו להמשיך לעשות עסקאות במיזם זומנים וללא רישום, והעלמות ההכנסה רק יגדלו עם הנהגת מס ערך מוסף, אלא אם כן תלווה הנהגת מס ערך מוסף ברפורמה מתאימה במס הכנסה.

לא באתי כאן לתקוף את שר האוצר או את הפקידות הבכירה של משרד האוצר, אלא להציע מספר תיקונים ושיפורים. אני חושב שצריך להיות זיווב טוטאלי של רישום הכנסות והוצאות בכל אחד מענפי המשק, צריכה להיות חובת ניהול ספרים בכל אחד מהענפים, חייבים להרחיב את מעגל החייבים בניהול ספרים בצורה מהותית ביותר. יש לצמצם — אולי על ידי תקנה — את המסחר במזומנים מעבר לגבול מסויים. חובת רישום וניהול ספרים צריכה להיות מלווה בתמריץ לאלה שמדקדים ברישום, ובעונשים כבדים לאלה שאינם רושמים ואינם מנהלים ספרים.

הדו"ח של העתונאי ברוך נאדל מלא מספרים מאל-פים על האבסורדים שגורמת השיטה של החשיבים ענפיים. אינני רוצה עכשיו להרחיב את הדיבור, אבל יש סיפורים מוזעזעים ממש. סיפור על יחלום בן 10 קאראט שמחזירו מיליון לירות, ועל-פי החישוב הענפי המוסכם בענף היהלומים הרוויח עליו היצואן 40 לירות בלבד... או בעל מלטשה המעסיק 30 עובדים ומרוויח בשנה 67,000 לירות. זו תוצאה של חישובים ענפיים מעוותים. אני מצטט מהדו"ח של נאדל ממצאים מטעים המוסד לביטוח לאומי: קשה לקבל "שהשומה הממוצעת של יותר ממחצית חברי המוסד שבים בשנת 1971/72 היתה למטה מ-200 לירות לחודש, שהכנסות החקלאים בשנה זו היו 330 לירות בממוצע

שיטות הגבייה המיושנות של מס הכנסה מעצמאיים. שיפורן של שיטות אלה הוא תנאי הכרחי לאיזון התקציב של השנה הבאה, תנאי לכל רפורמה בשיעורי המס ותנאי בלי יעבור לפיקוח על הזרמת כספים ומניעת אינפלציה במשק.

חברי הכנסת, יש צורך דחוף בהרחבת בסיס המס ובהעמקת הגבייה. מנגנון מס הכנסה שלנו יש לו אנשים טובים; אך הפיול האנשים הטובים, המוכשרים והישישים ביותר בעולם לא היו מסוגלים בשיטות העבודה ובתנאי העבודה הקיימים לשפר את הגבייה ולהחזיר לאוצר המדינה את מיליארדי הלירות הנמצאות בשוק והאחריות לאינפלציה.

הדין-וחשבון של מר נאדל קובע כי רק חלק מאלה שהיו חייבים לנהל חשבונות וספרים אמנם עשו זאת. למעשה, המדיניות של שלטונות מט ההכנסה עורדה אותם האנשים לא לנהל ספרים. אני מביא מספרים ונתונים מתוך הדין-וחשבון: "השומות הממוצעות של קבוצות המנהלות ספרים עלו ב-35% בהשוואה לשומות הממוצעות של קבוצות החייבות לנהל ספרים ואינן מנהלות ספרים שעלו רק ב-2.6%".

לגבי אלה המנהלים ספרים הפיגור בריבית השומה הוא קצר יחסית, בעוד שאלה שאינם מנהלים ספרים דוחים את הגשת הדו"ח, דוחים קביעת השומה, מעררים, מתווכחים, כאשר הסיסמה העיקרית היא להרבות זמן, הסיסמה היא time is money. את ירוויחו זמן, ירוויחו גם כסף.

נדמה לי שאי-ניהול ספרים על-ידי עצמאיים גורם לכך שהשכירים המועסקים על-ידיהם נשמטים גם הם ממסגרת המיסוי, נכנסים למעגל של קבלת כסף שחור, ללא קבלות, ונוצר קשר של שתיקה. יש בידי מספר דוגמאות, אך אינני רוצה להאריך בזה כרגע.

יכול לקום מישהו ולומר כי נציבות מס הכנסה אינה יכולה לאכוף את החובה לנהל ספרים. אבל נדמה לי שאף אילו היתה נציבות המס מורכבת מהאנשים הטובים ביותר בעולם, לא היתה יכולה להתמודד עם המצב הקיים. בתשובה לשאלת עתונאי: "האם ידעו רשו מהיהלומנים ניהול ספרים?" — משיב שר המסחר והתעשייה: "אם נלחץ על היהלומנים בעניין זה הם פשוט יארגזו את הפעקלך" ויעזבו את הארץ, כמו שקרה בהולנד ובמקומות אחרים".

חברי הכנסת, איפה עוד נשמע כדבר הזה? שר המסחר והתעשייה, שר מכוויד בממשלה, מטיף למעשה להשתמטות ממס. בכל מדינה מתוקנת בעולם היה השר צריך להתפטר אחרי הודעה מסוג זה שפירושה: איננו חרושים מן היהלומנים תשלום מס הכנסה לפי חוק. חוק הוא הבסיס לקיומה של כל מדינה מסוינת. אם חוק אינו טוב, צריך לשנות את החוק. אי-נני יכול לעבור לסדר-היום על הצהרה כזאת של שר המסחר והתעשייה. פירוש הדברים הוא שגם תשלום מס הכנסה הוא עניין של קבוצות לחץ: יש כאלה שלוחצים יותר, יש שווים יותר ואינם משלמים מס, יש משלמים פחות מס, ואלה ששווים פחות משלמים יותר. מה מונע את הקבלנים, התעשיינים ואת כל עם ישראל לבוא לשר המסחר והתעשייה ולומר: אנחנו מבקשים שיכירו בנו כיהלומנים לצורך תשלום מס

המעלימות הכנסה — הדרך ארוכה. אין לה הצדקה מוסרית ואין לה אחיזה במציאות.

ישראל היא ייחודית מבהינת גביית מס הכנסה במ"קור מעצמאים וחברות. רשימת החייבים בניכוי זה היא מרשימה. היא כוללת חובה ניכוי במקור המור"טלת על משלמי ריבית ודיבידנד, על המשלמים לקב"לני-משנה בבניין, על ספקי שירותים וטובין לממ"שלה, על רשויות מקומיות ומוסדות ציבור, על שי"רותי כתבנות וניהול חשבונות, על שכר סופרים וא"מנים, עלמות ביטוח, הובלה, מתכת, חשמל, אלקטרו"ניקה, הלבשה, ועל מפעלים ומוסדות מוגופוליים.

הרחבתי את הדיבור על הניכוי במקור משום שבכל הזדמנות מעלים לפני את בעיית גביית מס הכנסה מקבוצות קבלי עבודות עפר שעבדו בשירות משרד הבטחון ומע"צ. בתוהו זה קיימת חובת ניכוי במס במקור מקבלנים, לרבות קבלי עבודות עפר. ויש לנו על כך מידע שוטף לגבי הכנסותיהם. יתר על כן, במשרד הבטחון נמצא עובד בכיר של מס הכנסה שתפקידו ללקח את המידע בדבר תשלומי המשרד לכל הספקים, לרבות קבלנים, ולהפיצו לתי"קים האישיים של משלמי המס. אנחנו מצלמים אפילו חווים של משרד הבטחון עם ספקים, דהיינו עוד לפני שנעשו תשלומים כלשהם. איסוף מידע ממשרד הבט"חון נעשה בשנת 1970 רטרואקטיבית בשנת המס 1967. ולאור הנסיון שנצבר הופץ בין פקידי השומה בשלושת החדשים הראשונים מיום פרוץ מלחמת יום הכיפורים מידע חודשי בדבר הזמנות משרד הבטחון כדי להקדים את הטפול בתיקי הספקים. הודות למערכת הניכוי במקור ולמערכת המודיעין הגלוי של מס הכנסה קיימת עתה אינפורמציה לגבי אותן קבוצות שלגביהן מתריעים נגדנו שאין גוברים מהן מס אמת.

אני רוצה לומר בהזדמנות זו שאנו מקבלים בברכה כל ביקורת המצביעה על נקודות חולשה או על מוק"דים שניתן לערוך בהם בדיק"בית. עקרונית צדק מר ברוך נאדל שיש לבדוק את תשלומי המס בענפי המשק השונים כדי למצות את מלוא המס. זאת עשינו, זאת אנחנו עושים, וכך נפעל גם בעתיד, ברוח זו.

אולם לצערי החטיא מר ברוך נאדל את המטרה בני"תוחים הכלכליים שלו. לא אוכל לעסוק כאן בנתו"נים שבתזכירו ובמסקנות שהסיק. לצורך זה הכין מינהל הכנסות המדינה חוברת העוסקת בזה בהרחבה, וכל מי שמעוניין בה יוכל לקבלה.

בשבוע שעבר, כפי שציינתי, אושרה בכנסת הצעה לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 21), הכוללת בין היתר החמרות נגד סרבני מס ומעלימי מס. קדם לה דיון בכנסת ובוועדת הכספים, שם נדונו גם ההיבטים של גביית מס אמת. עתה יושבת ועדת מומחים על מדוכת רפורמה במערכת המס שמטרתה לא רק להקל בנטל המס אלא גם לאפשר גביית מס אמת בצורה יעילה. לפני חודשים מספר התקיים בכנסת דיון בנושא זהה לזה שמעלה עכשיו חבר-הכנסת בועז מואב.

אין לי התנגדות להעביר את הנושא לוועדת הכ"ספים של הכנסת.

היו"ר מ. בן-פורת :

חבר-הכנסת מואב, האם אתה מקבל את ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכספים?

לחודש, הכנסות תעשייתי יהלומים 1070 לירות, מוביי"ל המשאות 730 לירות בחודש, וסיטונאים 1,060 ל"רות לחודש".

מתוך מעט הממצאים שהבאתי כאן ברור שיש לב"דוק מחדש את נושא התחשיבים הענפיים ואולי לבטל הסדר זה באופן מוחלט, יחד עם זה להנהיג חובה להגיש דו"ח אישי, חובה לנהל רישומים ולנהל ספ"רים, ולהטיל מס הכנסה בשיעור מתקבל על הדעת.

חברי הכנסת, ברור שכדי להגיע לרפורמה במיסוי יש צורך להגיע לרפורמה בשיטות הגבייה של המס. רפורמות כאלו, אם כי הכל מסכימים שהן היוניות, נתקלות במעצורים רבים כאשר באים לבצען הלכה למעשה.

צריך לזכור שכל מהפכה הורסת את המערכת הישנה ובונה מערכת חדשה. קיים גם שלב של מעבר שהוא הכרחי. שר האוצר ומשרד האוצר צריכים, לדעתי, להוכיח שיש בכוחם להביא רפורמה שאמנם בחודשיה הראשונים תגרום בהכרח לירידה בהכנסות ממסים, אולם אחר-כך תביא להבראת מערכת המיסוי.

חבר-הכנסת קרגמן, יושב-ראש ועדת הכספים, אמר שיש להחיל את חוק מס ערך מוסף אפילו אם לא יכניס פרוטה אחת לאוצר. אינני מסכים עם המסקנות של חבר-הכנסת קרגמן הרואה במס ערך מוסף את הר"פורמה במיסוי, אבל אני מסכים לגישה של חבר-הכנסת קרגמן האומרת להחיל את הרפורמה אפילו אם יפחתו בתהילה ההכנסות, כיוון שזה מחיר שכדאי לשלמו בעד הבראת המערכת.

לפי ידיעה שפורסמה בעתון "הארץ" אמר פקי"ד בכיר ממשרד האוצר שהרפורמה במס הכנסה לא תהיה ב"1975, ואולי תהיה בשנת 1976. שר האוצר אמר על דברים אלה שהם "דברי סרק ריקים מתוכן". אני מקווה שלמרות ההצהרות הסותרות של השר ופקידי המשרד ייעשה מאמץ עליון מצדם להחיש את ביצוע הרפורמה.

היו"ר מ. בן-פורת :

רשות הדיבור לשר האוצר, לתשובה.

שר-האוצר י. רבינוביץ :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גביית מס אמת היא מלחמה עיקשת ומתמדת של כל מינהל מסים תקין. לא קיים מינהל שיכול להרשות לעצמו לנוח על זרי"דפנה ולומר "הגעתי לשלמות". זהו גם המצב בישראל.

חברי הכנסת מקבלים מידע מתימד, ובמיוחד ועדת הכספים, על הפעולות של מינהל הכנסות המדינה במגמה לגבות מס אמת. הכנסת גם אישרה לא פעם חו"קים ותיקוני חוקים המעניקים כלים יעילים לצורך זה. בשבוע שעבר אושר בבית הדין מס' 21 לפקודת מס הכנסה שבין היתר הגדיל את העונשים המוטלים על מי שחייב בניהול ספרים ואינו עושה כן, הגדיל את העונ"שים על מי שאינו מציא מידע נכון לפקידי השומה ועל העלמות מס הכנסה בודון. כן הוגדל שיעור הרי"בית המוטל על יחרות מס שלא שולמו במועד.

נכון שבישראל יש אנשים המנסים להתחמק מתשלום מס אמת. אולם מכאן ועד להתחמת האשמה קולקטיבית על סקטורים שלמים או קבוצות שלמות

חוברת ט"ו, ישיבה ק"מ
— הצעות לסדר-היום (מואב, בן-פורת, בארי) —

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת
הכספים נתקבלה.

בוטז מואב (תנועה לזכויות האזרח):
אני מסכים.

היו"ר מ. בן-פורת:

לפנינו איפוא הצעה אחת: להעביר את הנושא
לדיון בוועדת הכספים.

8. עלייה בצריכת הסמים המסוכנים במדינה

של שר המשטרה ביולי 1974; המספרים לשנת 1974
נמסרו לי על-ידי המשטרה, ואני מודה לה על כך.

היו"ר מ. בן-פורת:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת
בארי: עלייה בצריכת הסמים המסוכנים במדינה. רשות
הדיבור לחבר-הכנסת בארי.

ידידיה בארי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני שנה והצי
בקירוב הובאה נערה בת ארבע-עשרה לדין בעוון הח-
זקת סם ושימוש בו. מאז מלאו לה שתי-עשרה שנה
נהגה להוריק סמים לעצמה. השופט הורה לאשפזה.
עם זאת ציווה לאסרה בבית-הסוהר אם לא ימצא מקום
אי-שפון. תודות להתערבות גורם ציבורי אושפזה הנ-
ערה בבית-חולים לחולי-נפש. מקרה זה משקף מבחינה
מסוימת את בעיית הסמים בישראל כיום: (1) הת-
פשטות השימוש בקרב הנוער; (2) מחסור בבית-חולים
מיוחד, או לפחות במחלקה פסיכיאטרית מיוחדת, בנפ-
רד מבית-חולים לחולי-נפש; (3) מחסור במוסד שיקום.

אדוני היושב-ראש, צריכת סמים איננה רק דבר
שבאופנה, אלא בעיה חמורה, חמורה מכפי שניתן היה
לסבור עד לעת האחרונה. אנחנו חייבים ליתן דעתנו
עליה קודם שתגיע לממדים מבהילים. התעלמות ממנה,
אגב משיכת כתפיים והשלמה עם דבר זה מתוך הנחה
שזהו רע הכרחי, אינה פתרון בשום פנים.

בטקירה על פעולות משרדו שנמסרה בכנסת ביום
11 ביולי 1974 ציין שר המשטרה, בין השאר, כי "בש-
נת 1973 חלה עלייה במספר הנאשמים ובמספר תיקי
החקירה שנפתחו בגין עבירות הסמים — עובדה שאי-
נה מצביעה בהכרח על החמרה בעבריינות סמים". ושר
המשטרה המשיך ואמר: "אני נוטה לייחס עלייה זו
לפעולתה המוגברת של המשטרה נגד סוחרי הסמים ונגד
המשתמשים בהם ולאמצעים שננקטו נגדם בשנה זו".

כבר אז לא נראה לי הסבר זה לעלייה במספר
התיקים, ובמהלך הדיון ציינתי כי, מכל מקום, עצם
הירידה במספר התיקים הנאשמים מורה על התגברות
השימוש בקרב התושבים.

הסטאטיסטיקה לשנת 1974 אינה שלמה עדיין, אך
מורגשת עלייה. אמנם יש סוברים כי מתוך סטאטיס-
טיקה של המשטרה בנושא הסמים אין ללמוד כמעט
מאומה. יותר פשיטות משטרטיות תבאנה לגידול במס-
פר התיקים, ולהיפך, ברם, באין אינדיקאטור טוב יותר
אסתמך על נתוני המשטרה.

ובכן, ב-1973 היו כ-1,400 נאשמים בעבירות סמים;
ב-1974 — 1928 עצורים. לא כל עציר נעשה נאשם. ב-
1973 — 920 תיקי חקירה; ב-1974 — 1,306. ב-1973 —
217 קטינים, צעירים ובוגרים עד גיל 20; ב-1974 —
551, בהם שלושה מתחת לגיל 14 ו-52 בגיל 15—16.

המספרים הנוגעים לשנת 1973 נלקחו מתוך הסקירה

במחוז תל-אביב מתגלים כל שבוע 3—4 מקרים
חדשים או עבריינים חדשים. בבית-החולים לחולי-
נפש בבתי-התפוסות בקביעות 12—15 מיטות על-ידי
נרקומאנים. זאת לאחר המתנה של חודש עד שלושה
חודשים למיטה. מדי לילה נפרצים בתי-מרקחת לשם
גניבת סמים. נרקומאנים אלימים מקבלים מרופאים —
על-ידי איומים ומעשי אלימות — מרשמים לסמים.

היו מקרים שאיימו על פרסונאל רפואי וקיבלו
סמים.

בירושלים רשומים בלשכת הבריאות המחוזית כ-
100 נרקומאנים; ביפו ובשכונת התקווה — 41; בעכו
— 30; בנתניה — 15. כולם אלימים.

החומרה נעוצה בכך שהנגע פושה ומתפשט בקרב
הנוער. מדובר בתלמידי בתי-ספר — תהליך שהחל לפני
שנים מספר בהשפעת "האופנה" במערב — וכן בצי-
עירים בקיבוצים ובחיללים בצבא. מטעמים מובנים לא
ארחיב את הדיבור מעל במה זו בנקודה האחרונה.
אולי ניתן יהיה לעשות זאת בוועדה. אך לא קשה
לשער ואין צורך להפעיל את הדמיון כדי לעמוד על
משמעות התופעה של חיילים מסוממים בעת מילוי תפ-
קיד. מן המפורסמות הוא ששימוש בסם גורר אחריו,
בין השאר, שיפוט מטעה באשר לזמן, למרחק, לגודל
אובייקט ועוד. בעבר נהגו לגרש משורות הצבא כל
מי שנתגלה כמשתמש בסם. כיום אין נוהגים כך.

אנו עדים למקרים שנערו ונערים בגיל 10—12
כבר צורכים סמים. יתר על כן, בני-זוג שהם נרקו-
מאנים כרוניים מולידים ילדים בעלי מומים פיסיים
מלידה וחולים תמידיים מגיל רך. הסביבה שבה נתו-
נים ילדי הנרקומאנים בוודאי אינה מחזירה אותם
לאיתנם. נשים בהריון הצורכות אל.אס.די. עלולות
ללדת תינוקות פגומים, כמו עקב השימוש בתלדומיד,
מחמת הנזק שנגרם לגנים שבכרומוסומים.

הסמים העיקריים שבהם משתמשים בישראל, לפי
היקף השימוש בהם, הם: (1) חשיש; (2) כדורים —
פרודורמול, נון-בון — "בונבון", כפי שמכנים אותם
המשתמשים בהם; (3) אופיום — דרך הפה; (4) אופיום
— דרך הווריד, לאחר המסה במי ברו, צעד הגובל
בטירוף מבחינה רפואית עקב הסכנה של הרעלת
דם; (5) אל.אס.די.

כשליש מאלה המנסים להשתמש בסמים מטעמי
סקרנות, לשם תחושת שייכות או מסיבה אחרת, נעשים
צרכנים כרוניים, ובמרוצת הזמן ממירים את הסמים
המכונים "רכים" בסמים "קשים". הוכח שהטענה שמ-
שימוש בחשיש אין צפויה סכנה, הואיל ולסם זה אין

אור הנזק הצפוי מסמנים ויש להציב ברירה בפני הצעירים. חרף דעה נוגדת, המיוצגת על-ידי ציונה פלד, יש לבצל אף את אמצעי התקשורת ההמוניים, ובעיקר הטלוויזיה. העיקר הוא, כאמור, קו ההסברה.

חברי הכנסת, מדינה ישראל אינה יכולה להרשות לה את הלוקסוס של שימוש בסמים במגזר כל שהוא של חברתה, ובעיקר לא בקרב הנוער. יש להעמיד את הנושא בשורה הראשונה של בעיותינו, על כל המשתמע מכך, מבחינת האמצעים האנושיים והחמריים. ויפה שעה אחת קודם.

היו"ר מ. בן-פורת :

רשות הדיבור לשר המשטרה, לתשובה.

שר-המשטרה ש. הלל :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני תמים דעים עם חברי-הכנסת ידידיה בארי בדבר חומרתה של בעיית הסמים בכלל, השתלבותה במציאות הישראלית, אולי בצורה יותר יסודית, אם לא יותר נרחבת, ממה שחשבנו, והצורך לנקוט כל אמצעי כדי להילחם בתופעה זו, ששכמוהו אני רואה בה אחד הסימנים ואחד הגורמים שלא רק מכערים את החברה אלא אף יש בהם כדי לגרום נזק של ממש. לא אאריך את הדיבור על כך.

אינני מן הוותרנים בנושא זה ואני נוטה לחשוב שאם נזניח את הטיפול בו היום נמצא את עצמנו במציאות שתופעה זו תפגע בצורה מזיקה מאוד בחברה שלנו.

חבר-הכנסת בארי העלה נושאים מספר, כגון העניין של מוסד לגמילה או שיקום לאחר הגמילה, עניין הנוער, וכן עניין המסחר בסמים. לצערי, בתוקף תפקידי אינני יכול לעמוד על כל הנקודות באותה מידת בקיאות, ומאחר שאציע להעביר את הנושא לוועדה של הכנסת היא בוודאי תדון בהם. אגיד משהו על מה שאני מצוי בו.

אשר למוסד גמילה : אני תמים דעים שחטרוננו מורגש, מורגש היטב. לא פעם אנו צריכים לקבל לבית-הסוהר אנשים שרק בגלל העדר מוסד לגמילה נשלחים לבית-הסוהר, ועל אף המאמצים המודעים הנעשים בבית-הסוהר להביא לגמילה כדי להשיב אותם למקום המתאים וההולם כדי להביא לגמילה. אני יכול רק להצטרף לדרישה שהועלתה גם כאן, שעלינו לחפש, ובהקדם, מוסד הולם שבו אפשר יהיה לטפל בגמילה בצורה תרבותית ויעילה. נושא הטיפול בסמים איננו בידי המשטרה בלבד.

אסתר הרליץ (המערך) :

היכן, שר הבריאות, כבוד השר ?

שר-המשטרה ש. הלל :

אינני יודע. שר הבריאות לא הוזמן להשיב על הצעה זו לסדר-היום. אציע להעביר את הנושא לוועדה, שם יהיו אולי נציגי משרד הבריאות, משרד החינוך וגם נציג היועץ המשפטי לממשלה. ולכן אין צורך שכל השרים יישבו פה. אבל אין ספק בלבי, וזה ידוע לכל, שזה נושא שאין לטפל בו באמצעים משטריים גרידא. בחלקו כן. וכונתי לעניין הסחר בסמים. אינני מצפה בתחום זה לעזרה מצד משרד הבריאות או

משתעבדים מבחינה גופנית, מופרכת מיסודה. החשיש יוצר תלות נפשית ועלול להביא את המשתמש בו למצבים פסיכויטיים, נוסף על השינויים בתיפקוד האי-שיות והתארגנות קבוצות סוטות אנטי-סוציאליות. זאת היתה, בין השאר, מסקנת הוועדה לשירותים ציבוריים בשנת 1970, על יסוד חוות-ידעת של מומחים.

חברי הבית, השאלה המרכזית שיש להכריע בה היא האם גישתנו לתופעת הסמים תהיה אקטיבית-לוחמת או השלמה, דוגמת זו המקובלת כיום על דעת גורמים במערב, שבלאו הכי, גם בתחומים אחרים, כבר רואים את "מדומי האלים" של תרבותם. באשר לחיוב המלחמה ביבואנים, בסוחרים ובספקים אין חילוקי דעות. המשטרה אף הצהירה בעבר כי אין היא סובלת ממחסור בכוח-אדם ובאמצעים למשימה זו. מאז מלחמת ששת הימים קיימות נסיבות אובייקטיביות לגידול ניכר ביותר של היקף הסחר בסמים בישראל. רבות כבר דובר ונכתב על כך ואין טעם לחזור על הדברים. הכוונה היא לגבול הפתוח לגדה המערבית, העובדה שארץ-ישראל לעשות חנות מעבר לסמים מן הצפון לדרום וכו'. ברם בשום פנים אין להסתפק במאבק במגזר הספקים ; יש לנהלו גם במגזר הצרכנים. כל עוד יהיה ביקוש לסם תימצא דרך לספקו.

אחת הטענות נגד משרד הבריאות היא שאין הוא מקדיש שתומת-לב מספקת לבעיית הגמילה מצד ריכת סמים. מומחים לדבר גורסים כי יש צורך בבתי-חולים מיוחדים או לפחות במחלקה פסיכיאטרית מיוחדת לנרקומאנים, שלא בסמוך לבתי-חולים לחולי-נפש שבהם הם מאושפזים כיום, ואף זאת לאחר המתנה. לית מאן דפליג שמבחינה גופנית ניתן לגמול כיום משיי-מוש בסמים ; הבעיה היא התלות האמוציונאלית-הנפשית, אך מרבית הפסיכיאטרים אינם ששים כלל לטפל בנרקומאנים הואיל ואין הם רואים בצריכת סם בעיה רפואית אלא בעיית אישיות וסביבה חברתית. והנה בעוד שאדם המאושפז לפני הוראות החוק לטיפול בחולי נפש אינו רשאי לעזוב את בית-החולים כרצונו — אין כל עילה חוקית למנוע זאת מנרקומאן.

עם השלמת הגמילה הגופנית אין להחזיר את הנרקומאן אל הסביבה שממנה הוא בא, שאם כן מובטח לנו שיחזור להשתמש בסם תוך פרק זמן לא ארוך. ואמנם זהו המצב כיום בארץ : אחוז הרצדיביסיטים שנה לאחר השיחרור מבית-החולים מגיע ל-97%.

יש להקים מוסדות שיקום, אולי אף כפרי עבודה, שבהם ישוה הנרקומאנים לשעבר במשך שנתיים או שלוש שנים. אינני מתעלם, אף לא לרגע קט, מן הקשיים החמריים והניהוליים הכרוכים בהקמת מוסדות כאמור, אך גם בנושא זה נעוצה השאלה בסדר הקדימויות ובמידת החומרה שאנו מייחסים לזה.

אדוני היושב-ראש, מאז שנת 1970 פועלת ועדה בין-משרדית למלחמה בשימוש בסמים בראשות היועץ המשפטי לממשלה, מר מאיר שמגר. הוועדה עשתה פעולות רבות בתחום המשפטי וההסברתי, אך המלצותיה באשר לצורך להקים בתי-חולים מיוחד או מחלקה מיוחדת לנרקומאנים ומוסד שיקום לא בוצעו עד עצם היום הזה.

אשר להסברה, בעיקר בקרב הנוער, יש להימנע ככל האפשר מהטפת מוסר. יש לשים את הדגש בתי-

חוברת ט"ו, ישיבה ק"מ
— הצעות לסדר-היום (הלל, בן-פורת, בארי, זיידל) —

ראלים מעשני חשיש שנתפסו וירידה במספר הזרים. אני חושב שהירידה במספר הזרים היא תוצאה מן האמצעים הקיצוניים שנקטנו נגדם. כן קיימת האינדי-קאציה שיש עלייה מדאגיה במספר הצעירים מעשני חשיש, אבל גם זה, לצערי, אין בו כדי להפתיע, כי כל אלה שהרשו לעצמם לנהוג בצורה סלחנית ומתירנית כלפי השימוש בסמים, השפיעו מטבע הדברים על הדור הצעיר שבסביבתם, ועל כגון זה ודאי אפשר לומר "אבות אכלו בוסר ושיני בנים תקהינה"; אבות הש-תמשו בסמים והבנים צריכים לשלם מחיר יקר בדמותם הרוחנית והחברתית.

אני סבור, אדוני היושבי-ראש, שעלינו לעשות כל שלא לדינו כדי להילחם בתופעה זו, על כל גילוייה. כאמור, כאשר מדובר בצד המשטרתי של הטיפול בסחר בסמים, אני מאמין שהמשטרה תצא לפעולות מרחי-עות ומתוחכמות הרבה יותר מאשר בעבר. אני משוכנע שנוכל להגיע בעניין זה להצלחות רבות.

באשר לצד של חינוך הציבור בכלל וחינוך הצעיר-ים בפרט, אני מאמין שהוועדה תרצה להחליף בעניין זה דעות ולהניח המלצות לפני הכנסת. ובאשר להקמתו של מקום מתאים לגמילה, אני שותף למשאלה שהוב-עה בעניין זה.

היו"ר מ. בן-פורת :

לאיזו ועדה אתה ממליץ להעביר את הנושא ?

שר-המשטרה ש. הלל :

דומני שמטבע הדברים שייך העניין לוועדת השי-רותים הציבוריים.

היו"ר מ. בן-פורת :

חברי-הכנסת בארי, האם אתה מקבל את ההצעה להעביר את הצעתך לדיון בוועדת השירותים הצי-בוריים ?

ירדיה בארי (הליכוד) :
כן.

היו"ר מ. בן-פורת :

לפנינו הצעה אחת — להעביר את הצעתו לסדר-היום של חברי-הכנסת בארי לדיון בוועדת השירותים הציבוריים. אני מעמיד הצעה זו להצבעה.

ה הצ בע ה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת השירותים הציבוריים נתקבלה.

9. מצבם המסוכן של אסירים קטינים בבתי-הסוהר

אם הנשיאות מכירה בדחופותה של ההצעה, מדוע מביאים אותה בסוף הדיון, כאשר חברי הכנסת כבר אינם, ואם הנושא איננו כל כך בוער, מדוע הכירו איפוא בדחופותה של ההצעה ? אני חבר כנסת חדש, שנה אחת בלבד בכנסת, והייתי מאוד ממליץ שיהיה סדר אחר. הייתי ברצון מוכן אפילו לוותר על דחיפות ההצעה. אבל לא יכולתי לוותר כי, לפי דעתי, זהו נושא חשוב ממדרגה ראשונה.

היו"ר מ. בן-פורת :

חברי-הכנסת זיידל, אני מוכרת להעיר מיד. היושב-

משרד החינוך. אולם נושא הגמילה הוא נושא שיש בו מקום לפעולה תרבותית וחינוכית ממדרגה רא-שונה, וכפי שאמר הנואם הנכבד, אכן נעשית בתחום זה פעולה כלשהי.

בתחום הספציפי של המשטרה, שאליו אני יכול להתייחס, אני יכול לומר כי נעשתה בשנה האחרונה ותיעשה בעתיד פעולה נמרצת כדי למנוע את התפש-טות הסחר בסמים — תופעה שיש בה סימנים מדאיגים לחברה שלנו. אמנם סחר זה נעשה בעיקר בשולי החברה, אבל יש בו סימנים מדאיגים לחברה. שנה זו הצטיינה במספר "תפיסות" רציניות ביותר של כמויות סמים אצל סוחרים גדולים, אנשים המנצלים את המ-דינה, את גבולותיה, כקרח קפיצה למסחר בסמים. וכז-כור לחברי הכנסת, היה מקרה אחד שבו נתפסו בעה ובעונה אחת 345 קילוגרם חשיש, וזאת כמות עצומה. במשך השנה כולה נתפסו על-ידי המשטרה בפעולות נגד סוחרים כמויות חשיש בסדר גודל של שלושת רבעי טון בקירוב. זוהי כמות גדולה מאוד. נתפסו גם כמו-יות אופיום, אולם חשיש הוא הסם העיקרי הנסחר. אנשים אחדים כבר הועמדו לדין, ואני שמח לציין כאן שבת-המשפט מצאו לנכון להחמיר בעונשם של אלה. היה מקרה שאחד נדון לתשע שנות מאסר. אני חושב שזה אחד הביטויים שניתנו על-ידי המערכת השי-פוטית שיש להתייחס בחומרה לבעיית החשיש.

אני יכול לומר בעניין זה שהמלחמה נגד סוחרים סמים, ובייחוד חשיש, תימשך בתיחכומים רבים, שאי-נני רוצה לפרטם כאן. אני מאמין שיתנו בידנו את האמצעים לאתר את הנגע הזה ולעקור אותו מן הש-רש.

בעניין הצעירים אני יכול רק להודות, לצערי, במספרים שהובאו כאן על-ידי חברי-הכנסת בארי, וב-חומרת הנתונים הללו, וכן בעובדה שמספרם של היש-ראלים גדל, בכל אופן ביחס לשנים האחרונות. בשנת 1971 נתפסו כמעט 1,500 ישראלים מעשני חשיש, ובשנת 1974 למעלה מ-1,800 ישראלים. זהו גידול בוקט שאיננו מוטל בספק.

עיקר החומרה הוא בצעירים בגיל 15—16 עד 20, שמספרם גדל והגיע ליותר מ-800 איש שנתפסו בעישון חשיש. נכון שאין בידנו מספרים מדויקים על מספר המעשנים, כי זה מסוג אותן עבירות שאין עליהן ביי-קורת. אלו הן עבירות שאתה מגלה אותן רק על-ידי יומה של הסביבה. המספרים חייבים לשמש כאינדי-קאטור, והאינדיקציה היא שיש עלייה במספר היש-

היו"ר מ. בן-פורת :

חברי הכנסת, אנו מגיעים להצעה האחרונה לסדר-היום : מצבם המסוכן של אסירים קטינים בבתי הסו-הר. רשות הדיבור לחברי-הכנסת זיידל.

הלל זיידל (המפלגה הליברלית העצמאית) :

כבוד היושבי-ראש, כבוד השר, כנסת כמעט ריקה, יורשה לי לנצל את זכות הדיבור לדקה ולפנות ליו-שבי-ראש הישיבה, סגן יושבי-ראש הכנסת, בבקשה שימ-ליץ לפני הנשיאות על סדרי דיון קצת אחרים בהצעות לסדר-היום.

ועתה למקרה רצח הנער ציון אדרי. נתעוררו כמה שאלות ותמיהות החייבות תשובה של שר המשטרה: כיצד זה קרה שאיש מאנשי משטרת חדרה לא מצא לנכון להודיע להוריו על מעצרו במשטרה? למה הוריו דיעו מהמשטרה בהודעה הראשונה על מותו של הנער שהוא מת מהתקף לב? למה הכניסה המשטרה את הנער ציון אדרי בתא מעצר ביחד עם פושעים מברי-גרים — דבר הנוגד אף את תקנות המשטרה? למה לא קיבל הנער העצור הגנה משפטית בהתאם לזכויותיו תיו של כל עציר? למה לא הודיע המוסד לעבריניים צעירים "נוה-חרש" להוריו של הקטין שהוא נלקח משם למעצר משטרה? הציבור רשאי לקבל תשובות על שאלות ותמיהות אלה.

חברי הכנסת, אילו היו השרים מבצעים את הה-לטות הכנסת לא היינו מגיעים לאסונות כגון זה שקרה לנער ציון אדרי. ב-22 במאי 1972 הונחו על שולחן הכנסת מסקנות ועדת השירותים הציבוריים בעניין המצב בבתי-מעצר לקטינים, ובהם נאמר בין השאר: יש להכין תכנית להקמת בתי-מעצר נפרדים לקטינים ולתפקיד את המערכת הטיפולית העוסקת בקטינים במעצר. עובדים סוציאליים, פסיכולוגים ואנשי חינוך יועסקו על-ידי המשטרה לטפל בנוער הנתון במעצר. לגבי כל קטין שנעצר ממליצה הוועדה כי המשטרה תטה תקיים במהירות האפשרית מגע עם כל הגורמים שהקטין שהיה בטיפולם לפני שנעצר, כגון עובדים סוציאליים, קציני מבחן, מחנכים וכו' — וכמובן, בני משפחת הקטין. כל קטין המוכנס למעצר יקבל הסבר על זכויותיו להתקשר עם המטפלים בו, והעיקר — לקבל הגנה בכל מקרה שיוחקף.

אילו היו מבצעים את כל הדברים האלה, ובעיקר, אילו היו מודיעים למשפחת ציון אדרי על מעצרו, ואי-אולי היה מקבל הגנה בעת שהותקף, אפשר היה למנוע את הטראדיה בבית-הבית בחדרה. שר המשטרה חייב לחקור מה שאירע במשטרת חדרה ולפרסם את הממצא אי החקירה בפומבי, כי עד היום טרם פורסמו תוצאות החקירה על תלונת הנער בן השש-עשרה אשר, כאמור, התלונן על התעללות, אלימות ואונס בכלא כפר-יונה.

בגלל רגישות הנושא ודחיפות הצורך לתקון המ-צב הגני מציע לקיים דיון בעניין במליאת הכנסת.

היו"ר מ. בן-פורת :

רשות הדיבור לשר המשטרה, שישב על ההצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת זידל.

שר-המשטרה ש. הלל :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנושא שהועלה על-ידי חברי-הכנסת זידל הועלה בעטייה של טרא-גדיה ממועזת, שאין לי ספק שהיא מכאיבה לכל אחד, מצערת את כולנו ומחייבת אותנו לבדוק היטב מדוע קרה הדבר.

הגורל המר שרדף אחרי הנער הזה כנראה מיום היוולדו נגמר באסון, והנער הזה מת מיתה טראגית בהיותו במעצר. אני חושב שיש בהחלט מקום לגילויים של אותם דברים שנאמרו על-ידי קודמי. ואני יכול רק להצטרף אליהם. אנסה להסביר מה שידוע לנו עד כה על המקרה ועל הסוגיה כולה, כי בעטייה של טראדיה זו הועלתה הסוגיה של מעצר קטינים כולה בצורה רחבה יותר.

ראש והסגנים נמצאים במצוקה רבה בעניין ההצעות הדחופות. כאשר חברי כנסת מגישים למעלה משלושים הצעות דחופות לשבוע לא ניתן בשום פנים ואופן ליי-שב את זאת עם סדרי כנסת תקינים, אני מקווה שלא רק היושב-ראש והסגנים, אלא גם ועדת הכנסת תשב בשבוע הבא על מדרכת ההצעות הדחופות לסדר-היום.

הלל זידל (המפלגה הליברלית העצמאית) :

אני מקבל את הערת היושב-ראש. אבל אם הכירו רק בשלוש הצעות דחופות ולא בשלושים, היו צריכים להעמיד אותן קדימה בסדר-היום. אבל, כבוד היושב-ראש, אני בטוח שהדברים נרשמו, לרבות התשובה, ואני מודה לו על תשומת-הלב.

הרצח המוזעזע של הקטין בן הארבע-עשרה ציון אדרי בתא המעצר במשטרת חדרה חייב להדליק אור אדום בקרב כל אלה המטפלים בקטינים עצורים או שפוטים. כנראה אין לסמוך על הבטחות של משרדי המשטרה והסעד שידאגו להפרדת עצירים קטינים מע-צירים מבוגרים, אלא יש לתבוע ביצוע חוק הנוער, סעיף 13(א), האומר: "לא יוחזק קטין במעצר אלא בבית-מעצר נפרד לקטינים".

כמה מקרי רצח, אונס, אלימות והתעללות צריכים לקרות כדי שנבין שהדרך שבה הלכה המשטרה בהרבה מקרים היא פסולה? אין להחזיק קטינים בבתי-סוהר או בבתי-מעצר שבהם עלולים פושעים להתעלל בהם.

לפני שנה התחנן נער בן שש-עשרה לפני שופט בית-המשפט המחוזי בתל-אביב הדסה בן-עתו שלא יחזירו אותו לכלא כפר-יונה, שם התעללו בו העצירים המבוקרים וביצעו בו מעשה אונס תוך הפחדה ואיומים. גם ממקרה זה לא הפקנו את הלקחים הדרושים.

שופט הנוער בחיפה מר מלמד, שדן לפני שמונה חודשים בתיקו של קטין בן ארבע-עשרה, הורה להוריו דיע לנשיא בית-המשפט העליון בירושלים השופט אגרנט את העובדה שמוסד החסות לנוער במצפה-ים לא ציית לצו בית-המשפט לקלוט נער הנמצא במצב הידרדרות חמור. וארשה לעצמי לצטט קטע מדברי השופט מלמד בנושא זה: "קטינים בגיל רך שבריאותם ושלומם בסכנה נאלצים לשבת בבתי-מעצר משטרתיים, שהם מסוכנים עבורם, וילדים חוזרים ומידרדרים לע-בירה מחוסר מעונות סגורים עבורם". והשופט שאל: "כיצד ניתן לשקם עבריניים צעירים ולחנכם לכבד את החוק, כאשר המוסדות המוסמכים והמיועדים להי-נוכו ולשיקומו של נוער זה אינם מצטיינים לחוק?" השופט מלמד ציין ש-100 נערים ב-14—16 נשלחו ב-1973 לכלא בהעדר מוסדות-חסות.

כבוד היושב-ראש, הייתי יכול לצטט עשרות פסי-קות של שופטים, אזהרות של אנשי חינוך, פניות של אנשי ציבור, בכולם נשמעים אותות אועקה על כך שאנו בניו ידנו מגדילים את מספר הפושעים ובמקום לעזור לנוער לחזור למוטב, אנו דוחפים אותו לזרועות פושעים ואנשי אגרוף פוטים מסוכנים ביותר. אני קורא לשר המשטרה ולשר הסעד לפעול במשותף להפ-סקת הידרדרות נוספת של המצב. יש להפריד לגמרי בבתי-מעצר ובבתי-סוהר בין קטינים ומבוגרים ולהקים בהקדם מעונות סגורים לקטינים.

אלה לבין אחרים. אמנם סעיף זה לא בוטל, אבל הכל צומצם בצורה שמוכחה להשפיע.

3) בניית בית-מעצר חדש בירושלים. על זה כבר הושמעו הערות פעמים אחדות בכנסת נגד שר המש"טרה, ואני טרחתי להסביר שבית-המעצר ביגור ממו"קם בבניין מתקופת הבריטים, ובית-המעצר בירושלים נמצא בבית טורקי מיושן במגרש הרוסים. מה אפשר לשפר שם — בחיי אינני יודע.

הוספתי במכתבי: יתר על כן, עם המצב התקציבי החדש שנוצר והקיצוצים שהוחלט עליהם ברור כי אפסו כל הסיכויים לבצע או אף להתחיל בביצוע השינויים בתי-מעצר, כמתבקש מחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשל"א—1971, ולפיכך יהיה צורך עתה לתקנו.

אני אומר דברים אלה רק כדי להגיב על מה שאמר חבר-הכנסת זיידל שאיי-אפשר להסתפק בהבטחות של שר המשטרה. שר המשטרה אמנם הבטיח, אולם ללא תקציב אי-אפשר לבצע את התיקונים המתבקשים. נכון שבת-המעצר רחוקים מאוד בחלקם מלספק את הסטנדרטים המינימאליים שאנו צריכים להציב לעצמנו. גם המצב בבתי-הסוהר אינו טוב ביותר, אולם בבתי-המעצר — אם כי הם מיועדים לתקופות קצרות יותר — התנאים הם כאלה שאינם הולמים, לדעתי, את החברה שלנו. אנו מנסים כמיטב יכלתנו, במסגרת התקציב העומד לרשותנו, לעשות ככל האפשר, אבל כאשר מקצצים גם את המעט שהועמד לרשותנו אין אנו יכולים לבצע את מה שהצבנו לעצמנו.

ידידיה בארי (הליכוד):

בהצעת המיעוט לסיכום הדיון על מדיניות משרד המשטרה הצענו שאת צרכי המשטרה לא נמדוד באימות-מידה תקציביות מקובלות ואת הצרכים החינוכיים נוציא ממעגל התחשיב הרגיל של קיצוצים.

שרי-המשטרה ש. הלל:

לא נהפוך דיון זה לוויכוח על התקציב. כולנו חכמים, כולנו פארלאמנטארים, אבל אני מציינ כאן רק עובדות. יכול מאוד להיות שצריך לתקן, שבעקבות לקח זה יש לתקן הרבה. אבל אני מדגיש שאין לומר שאין להסתפק בהבטחות שר המשטרה, מכיוון שעשיתי תי ככל יכולתי: פניתי אל יושב-ראש הוועדה המתאימה בכנסת, פניתי אל ראש הממשלה ואל הממשלה כולה וציינתי שנאשר מקצצים כל כך הרבה בתקציב אי-אפשר לצפות שבניין טורקי ייחפך לבית-סוהר בתנאים מודרניים. מה אני יכול לעשות?

לגבי המקרה הקונקרטי לא ארבה בפרטים, משום שהעניין נמצא בשלוש מסגרות משפטיות ואני מנוע מלדבר על כך מעל במה זו. קודם כל, יש שופט חוקר סיבות מוות שבידיו נמצא העניין בבדיקה. נוסף על כך, יש חקירה של המשטרה הנמצאת בשלבי סיום באשר לנסיבות — אם זה היה רצח, הריגה או משהו אחר. שלישי, יש ועדה בודקת בתוך המשטרה לגבי עניין הפרת ההוראות הקבועות. אבל למען סבר את האוזן אני רוצה שנדע: מדובר בנער שנעצר לילה לפני-כן משום שנחשד במעשים מגונים, כלומר היה בבית-המעצר פחות מעשרים-וארבע שעות. במשך הלילה הוחזק בנפרד מהתא של המבוגרים. זוהי בכלל

חבר-הכנסת זיידל אמר שאין להסתפק בהבטחות של שר המשטרה ושר הסעד שיופרדו בתי-המעצר לקטינים. לצערי, אני צריך לומר שלא היו הבטחות, וב-וודאי לא של שר המשטרה; להיפך, היו התרעות של שר המשטרה, שהקיצוצים שעשינו בתקציבים מונעים לא רק את האפשרות להקים בתי-מעצר נפרדים לצעירים, אלא אף מונעים אפשרות להפרדה טובה יותר בין תאי-המעצר של צעירים ובין תאי-המעצר של מבוגרים.

ב-3 במאי 1974 קיבלנו מכתב מחבר-הכנסת בדר, בתפקידו כיושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, בו הוא מבקש לדעת מתי תמומש תכנית העבודה לבנייה ושיפוץ של בתי-המעצר. על כך ענית לו במכתב מ-15 במאי 1974. בין היתר כתבת לו — ואני מצטט: "כיושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה הנך ער בוודאי לכך שאין המשטרה רשאית לחרוג מעבר למסגרת התקציב בסעיפים הרלבננטים שהוקצו למטרה זו על-ידי הכנסת. אם תימצא אפשרות בכנסת לגרום להגדלת הסכומים המוקצים למטרות אלו, תגדיל המשטרה במקביל את קצב השיפורים". הסברתי על איזה תקציב מדובר, תקציב בסכום של 750,000 לירות לכל בתי-המעצר המשטרתיים וכל בתי-הסוהר.

אולם, לצערי, גם תמונה זו עדיין אופטימית. בשנה שעברה, כתוצאה מבעיות שהזמו גרמן, הגענו לצורך לערוך קיצוצים ניכרים בתקציב המדינה. ואנחנו לפי-עמים מרשים לעצמנו, גם חברי כנסת וגם אנשי ציבור, לשיר בשני קולות בעת ובעונה אחת. אנו אומרים שהממשלה צריכה לתת דוגמה ומופת לקיצוצים ולקטימונים. כאשר מדובר בקיצוצים ובקיצוץ אין הכוונה למשכורת של שר המשטרה. משכורתו של שר המשטרה ידועה לכל אחד מחברי הכנסת, וקיצוץ ייתר גדולים בה לא יעלו ולא יורידו. כאשר מדובר על קיצוץ וקיצוץ, מדובר על שירותים שהמשרדים צריכים להגיש. הזכרתי קודם כי מתוך תקציב השנה שעברה, שהיה סך, בסך הכל 750,000 לירות, היו פעמיים קיצוץ. לא התעצלתי ובפעם השנייה שלחתי מכתב אל ראש הממשלה ביום 30 באוגוסט 1974, בו אמרתי: בישיבת הממשלה מיום 11 באוגוסט 1974, בה אושרה ההצעה לקיצוץ בתקציב המשרדים, נקבע כי כל שר שימצא לנכון להביא לידיעת הממשלה את השתקפות הקיצוץ במשרדו יעשה כן. לכן החלטתי להעלות לפני ראש הממשלה וכל חברי הממשלה במה משתקפים קיצוץ אלה שעליהם החלטנו בהתלהבות ובקול תרועה גדולה. לא אכנס לכל הפרטים, אבל אציין בראשי פרקים את הנושאים הרלבננטים שייפגעו:

1) דחיית התחלת הבנייה של אגף הנוער בבית-סוהר לצעירים בזול-מונד. אמנם הפעם לא מדובר בתל-מונד אלא במקום אחר, אבל זה היינו הך. ציינתי כי באגף זה ישנה צפיפות קשה ותנאים גרועים ביותר. הוא מיועד במיוחד לנערים ויש בכך הומרה רבה. הדברים ברורים לגמרי. לא השליתי את עצמי, לא את ראש הממשלה ולא את הממשלה. כאשר מחליטים על קיצוץ בתקציב של 750,000 לירות שהיה בתחילת השנה — זה מוכרח להשתקף באיזה מקום שהוא.

2) שינויים ושיפוצים בבתי-המעצר ביגור. שם צריך לעשות הפרדה בין צעירים לבין מבוגרים, בין

— הצעות לסדר-היום (הלל, בן-פורת, זיידל); חוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 4) (בן-פורת) — הלל, בארי) —

באופן כללי, אני רוצה להיות כן עמכם — הבעיה מטרידה אותי; בתי-המעצר שלנו הם ברובם הגדול ברמה נמוכה. אנו מנסים לעשות בעניין זה כמיטב יכולתנו, וברור שהנושא טעון עדיין בדיקה, גם באספקטים המצומצמים שלו וגם בבעיות הרחבות והעמוקות יותר.

אני מציע להעביר את הנושא לוועדה של הכנסת, להמשך הטיפול בעניין. אני מניח שזו תהיה ועדת הפנים, העוסקת בעניין בתי-הסוהר ובתי-המעצר, אבל אין לי כל התנגדות לכל ועדה שתרכיב.

היו"ר מ. בן-פורת:

חברי-הכנסת זיידל, האם אתה מסכים להעביר לוועדה?

הלל זיידל (המפלגה הליברלית העצמאית):

כן. אני מציע שזו תהיה ועדת השירותים.

היו"ר מ. בן-פורת:

ועדת הכנסת תחליט לאיזו ועדה יועבר הנושא. אני ניגשים להצבעה.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה שתקבע על-ידי ועדת הכנסת נתקבלה.

ד. חוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 4), תשל"ה—1975 *

(קריאה ראשונה)

ועדה של הכנסת תדון בעניין זה בהקדם ותביא את החוק לקריאה שנייה ושלישית במליאה, כדי שייכנס לתקפו לפני ה'1 במאס 1975 — הריני מוותר על הפתיחה, מניח את החוק על שולחן הכנסת ומבקש להעביר אותו לוועדה.

היו"ר מ. בן-פורת:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת בארי.

ידידיה בארי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, למותר להרחיב את הדיבור על חיוניות הנושא, ואני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים שהיא הוועדה אשר דנה בנושא המשטרה מכוח תקנון הכנסת.

היו"ר מ. בן-פורת:

חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדת הפנים.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הצעת החוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 4), תשל"ה—1974, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר מ. בן-פורת:

הישיבה הבאה ביום שני בשעה 16.00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה נעולה בשעה 16.14.

תחנה שאין בה יותר מדי תאים. במשך הבוקר נחקר וחקירתו הסתיימה. לאחר מכן היתה צריכה להתקיים חקירה של שכנו לתא ואז רצו, למשך החקירה שהיתה בצהריים, למשך שעה-שעתיים, להפריד ביניהם. כל-מר לא נתנו לו ללון בלילה בתא אחד עם אנשים מבוזרים. העבירו אותו מתא אחד לשני למשך שעתיים, בשעות היום. ביקרתי לאחר המקרה בחדרה וראיתי שתא-המעצר נמצא מטרים אחדים מהתחנה של היוםמנאי. כלומר כנראה היה כאן מקרה שהתדרדר, לא היה כאן רצח או תקיפה מכוונת. כמובן, היתה כאן חריגה מההוראות הקבועות, אבל שוב אני מדגיש שהוא הוכנס לאותו תא למשך שעה עד שעתיים, עד שתסתיים החקירה של העצור השני. הנער הוכנס לתא במרחק קטן מתחנת היוםמנאי, בשעות היום, בשעות הצהריים, כאשר הכל הומה ורוחש ומלא אנשים.

קרה מה שקרה. אינני רוצה כאן להיכנס לשאלה אם זה היה מעשה רצח או חריגה או שגגה. ברור שיש כאן גם מקום למסקנות משפטיות, אבל אינני חושב שזה דבר שנעשה מתוך הזנחה פושעת או מתוך כוונה, חלי-לה, אלא היה מקרה אסון ויש להקור אותו ולהגיע למסקנות. המקרה עצמו ייבדק, המסקנות יוסקו ויינקטו אמצעים לגבי האשמים, או אם יימצא שמישהו לא נהג בקפידה יתירה ופגע בהוראות הקבועות.

היו"ר מ. בן-פורת:

חברי הכנסת, אנו עוברים עתה לסעיף האחרון בסדר-היום: חוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 4), תשל"ה—1974, קריאה ראשונה. רשות הדיבור לשר המשטרה.

שר-המשטרה ש. הלל:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני חודשים מספר הבאתי לפני הכנסת תקנות לשעת חירום שלפיהן התחלנו להפעיל את המשמר האזרחי, אך לפי ההצעה שנתגבשה בוועדה של הכנסת, שלפניה הובאו התקנות הללו, הומלץ כי בשל חשיבות העניין ייעשה הדבר לא על-ידי חקיקת-משנה אלא על-ידי חקיקה ראשית. לפיכך מניח אני היום לפני הכנסת את הלבוש המשמשי הפורמאלי החוזר לצורך הקמתו והפעלתו של המשמר האזרחי. חוק זה וזה למעשה כמעט בכל הפי-רטים לנוסח התקנות שהבאתי בשעתן לפני הכנסת.

מאחר שאנו נתונים בלחץ של זמן ומאחר שהתוקף יפקע ב'1 במאס 1975 ואנו נמצאים כבר בסוף חודש ינואר, הרי בשל דחיפות העניין ובשל הצורך שהחוק ייכנס לתקפו עוד לפני ה'1 במאס 1975 החלטתי לומר תר על הצגת הנושא בצורה מפורטת. יהיו לי ודאי עוד הזדמנויות רבות להציג את עניין המשמר האזרחי, פעולתו, הסיכויים, ההישגים, וזאת אפופיה שטוב לדבר בה לפעמים. אבל, כאמור, בשל דחיפות העניין והצורך לא לגרום לדחייה נוספת אלא לבקש כי

נספחות

א. סדר־היום לשיבות קל"ח - ק"מ

- א. שאילתות ותשובות.
- ב. חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 11), תשל"ה—1974 (קריאה ראשונה).
- ג. חוק לתיקון פקודת מס הבולים (מס' 9), תשל"ה—1974 (קריאה ראשונה).
- ד. חוק לתיקון פקודת הידיעות הטלגרפיות לעתונות, תשל"ד—1973 (קריאה ראשונה).
- ה. חוק לתיקון פקודת הרוקחים (מס' 5), תשל"ה—1975 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ו. חוק לשכת עורכי הדין (הוראת שעה), תשל"ה—1975 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ז. חוק הסעד (טיפול במפגרים) (תיקון מס' 2), תשל"ה—1975 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ח. חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (מס' 36), תשל"ה—1975 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ט. חוק בית הדין לעבודה (תיקון מס' 5), תשל"ה—1975 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- י. הודעת הממשלה על מצב התעסוקה במשך המשך הדיון.
- יא. סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין־וחשבון מס' 24 של מבקר המדינה לשנת 1973 ולחשבונות של שנת הכספים 1972/73 (חלק ב').
- יב. חוק להארכת תקפו של תקנות־שעת־חירום (פיקוח על מצרכים ושירותים — הוראות נוספות), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- יג. הצעות לסדר־היום.
- יד. הצעות חוק של חברי כנסת.
- טו. חוק לתיקון פקודת המתעסקים ברפואה (מס' 4), תשל"ה—1974 (קריאה ראשונה).
- טז. סקירת שר המשפטים על פעולות משרדו — תשובת השר.
- יז. המצב בבתי המשפט — תשובת השר.
- יח. חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 5), תשל"ה—1974 (קריאה ראשונה).
- יט. חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 6), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- כ. חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 15), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- כא. חוק לתיקון פקודת הראיות (מס' 3), תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה).
- כב. פיזור האוכלוסיה בארץ — דיון.
- כג. תכנון המים בישראל ובעיות השימוש בהם — דיון.
- כד. חוק כפיית קיום פסקי דין, תשל"ד—1973 (קריאה ראשונה).
- כה. חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 5), תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה) — תשובת השר.
- כו. חוק לתיקון תקנות־שעת־חירום (השטחים המוחזקים על־ידי צבא הגנה לישראל — שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), תשל"ה—1974 (קריאה ראשונה).
- כז. הדרכים לביצוע המלצות ועדת ראש הממשלה לנוער במצוקה — דיון.
- כח. הצעות סיעות הליכוד וחזית דתית תורתית שלא יחול דין רציפות על הצעות חוק אלו:
1. חוק האיגוד השיתופי, תשל"ב—1971;
  2. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 18), תשל"ג—1972.
- כט. חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 4), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- ל. חוק למניעת הונאה בכשרות, תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה).
- לא. חוק הנאמנות, תשל"ה—1974 (קריאה ראשונה).
- לב. דרכים להעלאת פריון העבודה והתפוקה — דיון.
- לג. עליית יהודים מארצות המערב וקליטתם — דיון.
- לד. בעיית העובדים היומיים — דיון.
- לה. המצב במוסדות לילדים בארץ — דיון.
- לו. שינויים בתכנית הלימודים בנושאי הוראת ציונות, יהדות והסיכסוך הישראלי—ערבי — דיון.
- לז. שבתת הימאים — דיון.
- לח. ייקור דירות לזוגות צעירים ולעולים חדשים על־ידי העלאת מחירי הקרקעות — דיון.
- לט. חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 6), תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה).
- מ. חוק בנק הדואר (תיקון מס' 3), תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה).
- מא. חוק דיני העונשין (בטחון המדינה, יחסי חוץ וסודות רשמיים) (תיקון מס' 2), תשל"ל—1970 (קריאה ראשונה).
- מב. חוק מעמד ההסתדרות הציונית העולמית — הסוכנות היהודית לארץ־ישראל (תיקון), תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה).

- נא. חוק ההתיישבות החקלאית (סייגים לשימוש בקרי-קע חקלאית ובמים) (תיקון), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- נב. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (הגבלת התנועה של כלי רכב), תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה) — תשובת השר.
- נג. חוק המילווה (תוספת יוקר), תשל"ה—1975 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- נד. חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 8), תשל"ה—1975 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- נה. חוק שירות בטחון (תיקון מס' 11), תשל"ה—1975 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- נו. חוק המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק) (תיקון), תשל"ה—1975 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- נז. חוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 4), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- מג. חוק שיפוט בענייני התרת נישואין (מקרים מיוחדים) (תיקון), תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).
- מד. חוק לתיקון פקודת המבחן (מס' 2), תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).
- מה. חוק לתיקון פקודת הבנקאות (מס' 10), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- מו. חוק בתי המשפט (תיקון מס' 5), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- מז. חוק התביעות של קרבנות השואה (הסדר הטיפול) (תיקון מס' 5), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- מח. חוק לתיקון פקודת הטלגראף האלחוטי, תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).
- מט. חוק לתיקון פקודת הדרכים ומסילות הברזל (הגנה ופיתוח) (מס' 4), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- נ. חוק בית הספר החקלאי מקוה ישראל, תשל"א—1971 (קריאה ראשונה).

ב. הצעות לסדר היום לשיבות קל"ח—ק"מ

293. מגיעת השתתפותה של נבחרת ישראל באליפות העולם בטניס שולחן העומדת להתקיים בהודו — הצעת חברי-הכנסת א. כץ, א. אולמרט, ד. קורן, י. שריד.
294. ת. זיאר (הרשימה הקומוניסטית החדשה) : מצבם של הסטודנטים הערביים באוניברסיטאות.
295. ה. לנדאו (הליכוד) : פגישת מזכיר מפ"ם עם נציגי האירגונים המרצחים.
296. מ. בגין (הליכוד) : תביעתו האולטימטיבית של סאדאת לנסיגת ישראל משדות אבו-רודיס ומעברי המיתלה והג'די, מרמת הגולן והירדן.
297. א. ורדיגר (חזית דתית תורתית) : פעולה משותפת של המשלה והסוכנות היהודית לאיתורם, שיכנועם והחזרתם למולדת של רבבות יורדים.
298. מ. גז (המערך) : מגיעת ירידה מן הארץ והחזרת היורדים.
299. ב. מואב (תנועה לזכויות האזרח) : דרכי גביית מס הכנסה מקבוצות שונות במשק.
300. י. בארי (הליכוד) : עלייה בצריכת הסמים המסוכנים במדינה.
301. ה. זיידל (המפלגה הליברלית העצמאית) : מצבם המסוכן של אסירים קטנים בבתי הסוהר.

ג. הצעת חוק המילווה (תוספת יוקר), תשל"ה—1975

1. הגדרות
- בחוק זה —
- (1) תהא לכל מוגח המשמעות שיש לו בפקודת מס הכנסה¹ (להלן — הפקודה) אם אין בחוק זה הוראה אחרת;
- (2) "הכנסת עבודה" — הכנסה לפי סעיף 2(2) לפקודה, למעט הכנסה שחלים עליה סעיפים 122 או 123 לפקודה;
- (3) "מעביד" — כל המשלם הכנסת עבודה או האחראי לתשלומה;
- (4) "עובד" — כל המקבל הכנסת עבודה.
2. הטלת המילווה ושיעורו
- עובד יהיה חייב למדינה מילווה תוספת יוקר על הכנסת עבודה מעבודתו בחודשים ינואר עד יוני 1975 (להלן — המילווה); שיעור המילווה יהיה כמפורט בתוספת.
3. חובת ניכוי במקור
- מעביד ינכה את המילווה מהכנסת עבודה שהוא משלם לתקופה האמורה בסעיף 2 וישלם לפקיד השומה את סכומי המילווה שניכה עד יום כ"ה בתשרי תשל"ו (30 בספטמבר 1975) או תוך שבעה ימים מיום שניכה, לפי המאוחר יותר; עם התשלום יגיש המעביד דיון וחשבון בטופס שיקבע הנציב.

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120; ס"ח תשל"ד, עמ' 65.

עולה על המדד היסודי, ייפרע המילווה כשהוא מוגדל באופן יחסי לשיעור העלייה של המדד החדש.

4. פטורים

ואלה פטורים מהמילווה:

- (1) עובד הפטור ממס על הכנסת עבודה; —
- (2) עובד יומי כמשמעותו בתקנות מס הכנסה (ניכוי משכר עבודה), תשל"ד—1974.²

5. שומת מילווה למעביד

מעביד שלא ניכח את המילווה או לא שילם אותה לפקיד השומה או לא מסר דין-יחשבון או מסר דין-יחשבון, אך לפקיד השומה יש טעמים סבירים להניח שהדין-יחשבון אינו נכון, רשאי פקיד השומה לשום לפי מיטב שפיטתו את סכום המילווה שהמעביד היה חייב לנכות, ודין שומה לפי סעיף זה כדין שומה לפי סעיף 167 לפקודה.

6. ריבית

- (א) המילווה ישא ריבית בשיעור של 3% לשנה החל מיום כ' בניסן תשל"ה (1 באפריל 1975).
- (ב) הריבית תהא פטורה ממס.

7. המילווה צמוד למדד

(א) בסעיף זה —

(1) "מדד יוקר המחיה" — כמשמעותו בחוק מילווה בטחון, תשי"ז—1956³;

(2) "מדד יסודי" — מדד יוקר המחיה שית-פרסם לחודש אפריל 1975;

(3) "מדד חדש" — מדד יוקר המחיה שית-פרסם לחודש דצמבר לפני יום הפרעון.

(ב) קרן המילווה תהיה צמודה למדד יוקר המחיה; התברר בעת פרעונו של המילווה כי המדד החדש

8. תעודות מילווה

(א) על סכומי מילווה שנוכו יינתנו עד ליום כ"ט באלול תשל"ח (1 באוקטובר 1978) תעודות רשור-מות על שם העובד.

(ב) תעודות המילווה לא יהיו סחירות ולא יהיו נ"תנות לשיעבוד או להעברה פרט להעברות מכוח הדין.

(ג) שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, יקבע בתקנות את ההוראות והתנאים שיחולו על תעודות המילווה, לרבות בדבר הוצאתן ופדיונן.

9. פרעון המילווה

(א) סך כל סכומי המילווה והריבית עליו ייפרעו ביום ט"ו בניסן תש"ם (1 באפריל 1980).

(ב) נפטר עובד, ייפרע המילווה לבן-זוגו, ואם לא השאיר בן-זוג — ליורשיו, עם הצגת תעודת המילווה.

10. סופיות הניכוי

על אף האמור בסעיף 2, יראו את סכום המילווה שנוכה כסכום המילווה שהעובד חייב בו.

11. תחולת הוראות הפקודה

הוראות הפקודה יחולו על המילווה כאילו היה מס, והוא כשאין בחוק זה הוראה אחרת.

12. ביצוע ותקנות

שר האוצר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

תוספת

(סעיף 2)

סכום המילווה שינוכה מהכנסת עבודה בכל אחד מהחדשים ינואר עד יוני 1975

סכום המילווה בלירות	סכום הכנסת העבודה לחודש בלירות	סכום המילווה בלירות	סכום הכנסת העבודה לחודש בלירות
55	2009 — 1985	0	עד 1715
60	2034 — 2010	5	1758 — 1716
65	2059 — 2035	10	1783 — 1759
70	2085 — 2060	15	1808 — 1784
75	2110 — 2086	20	1833 — 1809
80	2135 — 2111	25	1858 — 1834
85	2160 — 2136	30	1884 — 1859
90	2185 — 2161	35	1909 — 1885
95	2210 — 2186	40	1934 — 1910
100	2211 ויותר	45	1959 — 1935
		50	1984 — 1960

² ק"ת תשל"ד, עמ' 1144.

³ ס"ח תשי"ז, עמ' 8.

הסתטיגויות לחוק הנ"ל

- לסעיף 3
 י. בדר מציע :
 הסעיף יסומן (א) ואחריו יבוא :
 "הממשלה וכל קרן שבה משתתפת הממשלה לא יתנו אשראי למעביד למימון חובת התשלום על פי סעיף קטן (א)."
- לסעיף 4
 י. בדר מציע :
 הסעיף יסומן (א) ואחריו יבוא :
 "(ב) חבר מושב וחבר קיבוץ לא ייראו כעובדים לצורך חוק זה."
- לסעיף 10
 י. בדר מציע :
 אחרי המלים "המילוה שנוכה" יבוא "אם הוא נמוך מן המגיע".
 הוספת סעיף
 י. בדר מציע :
 אחרי סעיף 12 יבוא סעיף זה :
 "12א. סייג להארכת תוקף הכנסת לא תאריך את תקפו של חוק זה אלא בקולות רוב חבריה".
- לחוספת
 מ. ארנס מציע :
 במקום הלוח בתוספת יבוא לוח זה :

סכום המילוה בלירות	סכום הכנסת העבודה לחודש בלירות	סכום המילוה בלירות	סכום הכנסת העבודה לחודש בלירות
27.50	1985 — 2009	0	עד 1715
30.00	2010 — 2034	2.50	1716 — 1758
32.50	2035 — 2059	5.00	1759 — 1783
35.00	2060 — 2085	7.50	1784 — 1808
37.50	2086 — 2110	10.00	1809 — 1833
40.20	2111 — 2135	12.50	1834 — 1858
42.50	2136 — 2160	15.00	1859 — 1884
45.00	2161 — 2185	17.50	1885 — 1909
47.50	2186 — 2210	20.00	1910 — 1934
50.00	2211 ויותר	22.50	1935 — 1959
		25.00	1960 — 1984

י. בדר מציע :
 ולניכוי על-פי סעיף 40 לפקודה בשל שני ילדים או יותר, יופחת סכום המילוה ב-50%.

בסוף התוספת תבוא פסקה זו :
 "זכאי עובד לניכוי על פי סעיף 37 לפקודה"

ד. הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 8), תשל"ה—1975

1. תיקון סעיף 10
 בסעיף 10(ב) לחוק מבקר המדינה, תשי"ח—1958 (נוסח משולב) ¹ (להלן — החוק העיקרי), אחרי "לפי הצעת הממשלה" יבוא "או המבקר".
2. תיקון סעיף 13
 בסעיף 13 לחוק העיקרי —
 (1) ברישה, במקום "סעיף 9(5) ו-(7)" יבוא "סעיף 9(5), (7) ו-(8)";
3. החלפת סעיף 18
 במקום סעיף 18 לחוק העיקרי יבוא :
 "18. סדרי הדיון בוועדה ובכנסת (א) הונח הדין-וחשבון על שולחן הכנסת, תדון בו הוועדה ותגיש לכנסת, תוך שלושה

¹ ס"ח תשי"ח, עמ' 92; תשכ"ב, עמ' 6; עמ' 42; תשכ"ד, עמ' 42; תשכ"ט, עמ' 98; תשל"א, עמ' 112; תשל"ב, עמ' 134; תשל"ד, עמ' 38.

5. תיקון סעיף 32 (א) האמור בסעיף 32 לחוק העיקרי יסומן (א) ובסופו יבוא: "על מינוי מנהל הנציבות לא תחול חובת המכרוז לפי סעיף 19 לחוק שירות המדינה (מינויים), תשי"ט—1959".
- (ב) אחרי סעיף קטן (א) האמור יבוא:
- "(ב) משנתפנתה משרתו של מנהל הנציבות, או משנבצר ממנו למלא תפקידו מסיבה כל-שהי, רשאי נציב תלונות הציבור להטיל את מילוי התפקיד על אדם אחר לתקופה שלא תעלה על שלושה חודשים".
6. תיקון סעיף 43 בסעיף 43 לחוק העיקרי —
- (1) בסעיף קטן (א), בסופו, במקום "ועל הדרך לתיקונו" יבוא "ועל הדרך והמועד לתיקונו";
- (2) במקום סעיף קטן (ב) יבוא:
- "(ב) מי שהתלונה עליו או הממונה יודיע לנציב תלונות הציבור, תוך המועד האמור בסעיף קטן (א), על הצעדים שנקטו; לא עשה כן, או שההודעה אינה מניחה את דעתו של נציב תלונות הציבור, רשאי הוא להביא את העניין לידיעת השר הנוגע בדבר או הוועדה".
7. תיקון סעיף 47 בסעיף 47 לחוק העיקרי, במקום "26 ו-28" יבוא "26, 28 ו-30".
4. תיקון סעיף 20 בסעיף 20 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:
- "(ד) אחרי פירסומם על פי סעיף 27 של דין-וחשבון שהומצא לוועדה כאמור בסעיף קטן (ג), או של חוות-דעת על פי סעיף 21, רשאית הוועדה להניח את סיכומיה והצעותיה לדין-וחשבון או לחוות-הדעת על שולחן הכנסת ורשאית היא, אם ראתה צורך בכך מחמת חשיבותו המיוחדת של העניין, לבקש את אישור הכנסת לסיכומיה ולהצעותיה".

הסתייגויות לחוק הנ"ל

1. מודעי מציע:
- הסעיף ינוסח כך:
1. בסעיף 10 לחוק מבקר המדינה, תשי"ח—1958 (נוסח משולב) (להלן — החוק העיקרי) —
- (1) בסעיף קטן (א) (1) פסקאות (א) עד (ז) יסומנו (ד) עד (יא) ולפניהן יבוא:
- (א) אם הוגדרו שמכויות האחראים לפעולות ואם הם פעלו במסגרת שמכויותיהם;
- (ב) במקרה שמכויות האחראים לפעולות שונות — אם היה צורך בשינוי;
- (ג) אם ההחלטות והפעולות בגופים המבוקרים היו בהתאם למדיניות שנקבעה בדרך מוסמכת;
- (2) בסעיף קטן (ב), אחרי "לפי הצעת הממשלה" יבוא "או המבקר".
- הוספת סעיף
1. מודעי מציע:
- אחרי סעיף 2 יבוא:
2. א. תיקון סעיף 14 בסעיף 14 לחוק העיקרי, סעיפים קטנים (ב) ו-(ג) יסומנו (ג) ו-(ד) ולפניהם יבוא:
- "(ב) מסר המבקר לגוף מבוקר את ממצאי הביקורת, כאמור בסעיף קטן (א), ישיב הגוף המבוקר עליהם תוך 14 יום, או תוך פרק זמן ארוך יותר שקבע המבקר; לא עשה כן, יהיה דינו של מי שאחראי לניהול הגוף המבוקר — מאסר שלוש חודשים או קנס 10,000 לירות".
1. שמייר מציע:
2. א. תיקון סעיף 14 בסעיף 14 לחוק העיקרי, בסופו יבוא:
- "(ד) דנה הוועדה בדין-וחשבון של המבקר שהוגש לה על פי סעיף זה או על פי סעיפים 15 או 20, רשאית היא, בהתייעצות עם המבקר, להחליט על מינוי ועדת חקירה, ודין ההחלטה כדין החלטתה לפי סעיף קטן (ב)".

לסעיף 6

"(ג) מצא נציב תלונות הציבור כי הת-
לונה היתה מוצדקת וכי מידת הפגיעה
חורגת מליקוי גרידא, רשאי הוא לדרוש
ממי שהתלונה עליו — ואם ראה לעשות
כן, גם מהממונה — לתקן את הפגיעה
ולקבוע את הזמן לתיקונה."

י. תמיר מציע :

- 1) בסעיף 43 לחוק העיקרי בסעיף קטן (א),
במקום "ורשאי הוא להצביע" יבוא "ויצביע";
- 2) אחרי פסקה (2) יבוא :
"3) סעיפים קטנים (ג) ו-(ד) יסומנו
(ד) ו-(ה) ולפניהם יבוא :

ה. הצעת חוק לתיקון פקודת הרוקחים (מס' 5), תשל"ה — 1975

1. הוספת סעיף 47

בצדק על-ידי שיתופו או אי-שיתופו בתורנות
כאמור; ועדת הערר רשאית לפי שיקול דעתה
לפטור אדם מתורנות, פטור מלא או חלקי,
בהגבלת זמן או ללא הגבלה, או לקבוע שיי-
תופו בתורנות של מי שביקש זאת, ורשאית
היא להורות לרשות המקומית לשנות סדרי
התורנות אם הדבר מתחייב מהחלטתה בערר.
(ד) בעל בית-מרקחת שלא קיים תורנות שנק-
בעה לו לפי סעיף זה, דינו — קנס שלושת
אלפים לירות או מאסר שישה חודשים.

בפקודת הרוקחים¹, אחרי סעיף 47 יבוא :
"47" הסדר תורנות בתי-מרקחת בתחום רשות
מקומית

- (א) רשות מקומית רשאית לקבוע בהתייעצות
עם לשכת הבריאות המחוזית תורנות בתי-
מרקחת בתחום שיפוט, לימים ולשעות שבהם
בתי-מרקחת סגורים במהלך פעילותם הרגילה.
- (ב) שר הבריאות ושר הפנים יחדיו רשאים,
בצו כללי או מיוחד, לחייב רשות מקומית
להשתמש בסמכותה לפי סעיף זה.

(ה) לעניין סעיף זה, "בית-מרקחת" — מקום
המשמש לחלוקת סמים וסמי רעל כמשמעות-
תם בפקודה זו."

(ג) רשות מקומית שקבעה תורנות לפי סעיף
זה תמנה ועדת ערר, ובה נציג לשכת הב-
ריאות המחוזית, שבפניה יהיה רשאי לערור מי
שהוטלה עליו תורנות כאמור וטוען כי אינו
יכול למלאה או מי שרואה עצמו נפגע שלא

2. תיקון סעיף 33

בסעיף 33 לפקודת הרוקחים, בראשית הסעיף יבוא
"בכפוף להוראות סעיף 47א."

הסתתיגויות לחוק הג"ל

לסעיף 1

"לשכת בריאות מחוזית שקבעה תורנות לפי
סעיף זה תמנה ועדת ערר ובה נציגי הרשו-
יות המקומיות שבתחומה."

י. בארי וכ. צ. קשת מציעים :

- 1) בסעיף 47א(א), במקום "רשות מקומית רש-
אית לקבוע בהתייעצות עם לשכת הבריאות
המחוזית" יבוא "לשכת בריאות מחוזית תקבע
בהתייעצות עם הרשויות המקומיות שבתחומה".
- 2) בסעיף 47א(ג), במקום "רשות מקומית
שקבעה תורנות לפי סעיף זה תמנה ועדת ערר,
ובה נציג לשכת הבריאות המחוזית" יבוא

י. בארי מציע :

בסעיף 47א קטן (ב) — יימחק.

ב. צ. קשת מציע :

בסעיף 47א(ג), לפני "שבפניה" יבוא "ונציג
הסתדרות הרוקחים".

ו. הצעת חוק בית הדין לעבודה (תיקון מס' 5), תשל"ה — 1975

1. תיקון סעיף 24

(1) בסעיף קטן (ב), במקום "שכר מולן" יבוא
"שכר עבודה" ובמקום "השכר המולן" יבוא "שכר
העבודה";

בסעיף 24(א) (5) לחוק בית הדין לעבודה, תשכ"ט
— 1969² (להלן — החוק העיקרי), בסופו יבוא "או
בכל חוק אחר".

(2) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא :

"(ג) שר המשפטים רשאי, לאחר התייעצות עם
שר העבודה, לקבוע בתקנות סמכויות ששופט
בית דין אזורי יהיה רשאי להעביר לרשם."

2. תיקון סעיף 27

בסעיף 27 לחוק העיקרי —

1 חוקי א"י, כרך ב', פרק ק"י, עמ' 1002; תש"ך, עמ' 3; תשכ"ד, עמ' 104; תשל"ל, עמ' 96; תשל"א עמ' 69.
2 ס"ח תשכ"ט, עמ' 70; תשל"א, עמ' 176; תשל"ב, עמ' 73; תשל"ג, עמ' 78, עמ' 80.

3. תיקון חוק החיילים המשוחררים (החזרה לעבודה) בחוק החיילים המשוחררים (החזרה לעבודה), תש"ט

— 1949, בסעיף 27(ב), במקום "בדרך תביעה אזרחית בגילה" יבוא "בבית דין אזרחי".

ז. מטה התעסוקה, הצוות לאזורי פיתוח

אם אמנם יחול משבר במפעלי השימורים, להעביר את העובדים למפעלים האזוריים האחרים שבהם יש ביקוש לעובדים רבים.

בתעשייה ובמלאכה בולט הביקוש לעובדים מקצועיים בהזמנות לגבי מוצרי הכתנה, אך קיימת אי-ודאות לגבי הטקסטיל הסינתטי. לא מצאנו תשובה מניחה את הדעת למקרה משבר בתעשייה זו, כפי שעוד נפרט להלן.

בשירותים — כנ"ל.

א.3. בחמש השנים הבאות יהיה מצב התעסוקה תלוי בקצב הפיתוח של הישובים שהוא פונקציה של ממדי האיכלוס. מוכנות חכניות להגדלת האוכלוסיה פי שניים עד פי חמישה בישובים אלה, והכל תלוי בכוננות עולים וותיקים להתיישב באזורי פיתוח וב" שיבת הבנים לישובים לאחר השירות הצבאי. התכניות מוכנות בבנייה למגורים, למוסדות ציבור ולתעשייה, וכן געשה מאמץ פיתוח בתחום התייעוש. כפי הנראה כיום לא יהיו קשיי תעסוקה, כי אם להיפך.

סיכומים ראשונים מדיווחי מטות התעסוקה האזוריים

בכל המטות האזוריים הועלו בעיות של מחסור בעובדים ואין בשלב זה כל סימני אבטלה.

במספר מצומצם של מפעלים פוטרו עובדים (בע" קר זמניים); כל העובדים נקלטו מיד במפעלים אחרים. יש מספר סימנים ראשונים לכך שמפעלים מנסים לנצל את האווירה לשם לחץ על העובדים.

1. מפעל "לבידי אשקלון" עקב קשיי יצוא עמד לפטר כמה עשרות פועלים.

מפעל עשור"ת — אשקלון (מתכת) — בשביל מערכת הבטחון) הודיע שמוכן לקלוט עד 200 מעובדי הלבידים באותם תנאי שכר ותנאי ותק שהיו להם (יעברו הסבה מקצועית במפעל).

2. "צמר אוסטרלי" באשדוד — משאומתן על פיטורי 40 עובדות בקירוב. כבר סודרו כולן בעבודה, אך בינתים יש משאומתן על הפיטורים.

חסרים באזור 300 עובדות בקונפציה ומפעלים נסגרים מחוסר כוח-אדם.

3. מפעל "צרכי ניט" נסגר, והבעלים ברחו לחו"ל. כל העובדים נקלטו.

4. תעשייה צבאית ואווירית הודיעו שמוכנים לקלוט מאות עובדים ועובדות, תוך הבטחת הסעה ותנאי שכר טובים.

דו"ח ראשוני

(נספחות לדברי שר-העבודה מ. ברעם)

הצוות ביקר בשבע ערי פיתוח ועיירות פיתוח — שלומי, מעלות, חצור, קריית-שמונה, בית-שאן, דימונה וירוחם. בעת הביקורים נמנענו מלטפל בבעיות שונות הקשורות בתעסוקה עכשווית כיוון שראינו את תפקידנו מוגבל לטיפול בנקיטת אמצעים לקידום פני האטה בתעסוקה בעתיד או אף משבר בה. חילקנו את הממ"צאים לשלוש תקופות: בחודשים הקרובים (ינואר — אפריל), בשנה זו (מהיום עד סוף השנה) ובשנים הבאות (עד שנת 1980).

א. היצע וביקוש עבודה ועובדים

א.1. בחודשים הקרובים — בכל הישובים קיים כיום מחסור בעובדים שאין הלשכות יכולות לספק כמעט בכל הענפים. עובדים מפורטים נקלטים במהירות במפעלים אחרים גם כאשר נסגר מפעל. חמור במיוחד המחסור בעובדי בנייה שבגללו לא מבוצעות כלל או מבוצעות בקצב איטי מדי עבודות בנייה רבות למגוריים, לתעשייה ולמלאכה ולמוסדות ציבור. כמעט כל העובדים בבנייה באים מן החוץ (מכפרי המיעוטים והש"טחים המוחזקים).

בתעשייה ומלאכה בולט הביקוש לעובדים מקצועיים בענפי המתכת והחשמל. בענף הטקסטיל יש ביקוש במפעלים העובדים במשמרות ובאחרים אין ביקוש ולא פיטורים. כן המצב בענף שימורי המזון: ביקוש עונתי ויציבות כללית.

מצב זה ימשך בשלושת החודשים הקרובים. בשי"רותים מבוקשים עובדי מינהלה (בעיקר מנהלי חש-בונות) מיומנים.

א.2. במשך השנה — נראה כי בכל הישובים לא יחול שינוי ברוב הענפים.

בבנייה ובעבודות ציבוריות — תימשכנה העבודות שהוחל בהן ויש תכניות מוכנות (במשרד השיכון, בחברת מבני תעשייה וברשויות המקומיות) לעבודות בנייה רבות נוספות ככל שניתן יהיה להשיג עובדים.

בתעשיית המתכת והחשמל — לא צופים בהנהלות המפעלים ירידה בהזמנות שתהא משמעותית לגבי הורדת הביקוש שלהם לעובדים. מכל מקום, על פיטורים לא מדובר כלל. מאידך גיסא, התכניות המוכנות להקמת מפעלים חדשים ולהרחבות של מפעלים קיימים תדרושנה עובדים מקצועיים רבים נוספים.

בענף שימורי המזון אין כיום הזמנות לתקופה שמעבר לשלושת החודשים הקרובים, אולם בהיות המפעלים משולבים במפעלים האזוריים מתכננות ההנהלות,

11. "סולתם" ו"תע"ש" חיפה — משוועים לידיים עובדות נוספות.
12. "קלת נאפיקים" (לבידים) — דובר על פיטורי 100 פועלים. בינתיים לא פוטרו. יש בשבילם עבודה בתעשיות גולן. קוסמוס, מסגריית אחים רייך, גיבור ואחרים. כולם ייקלטו.
13. "פאורה — משקאות קלים" ו"שימורי פרי, רחובות" (מעסיק 320 עובדים) — פורסם בעהונות על סגירת קווי ייצור עקב חוסר ביקוש למשקאות קלים ופיטורי עובדים. הסתבר שסגרו קו מילוי בקבוקים, אך במקביל עברו לייצור פלחי אשכוליות וביקשו תוספת עובדים.
14. "תעשיות אלקטרו-אופטיות" (400 עובדים), רחובות — יש ביקוש רב ליצוא ולמערכת הבטחון; לא משיג עובדים מקצועיים למשמרת שנייה. מוכן לתת הכשרה מקצועית במפעל.
15. "תדיראן" — עובד בשתי משמרות; מעוניין בשלושה משמרות. לא משיג עובדים.
16. "מ.ג. אלקטרוניקה" (מכון ויצמן) — ייצור טלוויזיות במעגל סגור לשם בדיקות רפואיות. יש הזמנות ליצוא. אין להשיג עובדים.

5. "יובל גד" ביקש סיוע בהסבה מקצועית של עובדים עקב שינויים בקווי-ייצור.
6. "אליאנס-צמיגים" בחדרה — פוטרו 40 זמ"ניים עקב קשיי יצוא; כולם נקלטו בתעשייה בסביבה.
7. "איטונג" חדרה — נכתב בעתונים על רצון לפטר 250 פועלים (מהם 80 מעובדי השטחים).
  - א. יש שם בעיית מס על המוצר ורוצים בהזרמנות זו ללחוץ.
  - ב. ההנהלה רוצה ללחוץ על העובדים לתקן ולעדכן נורמות שעוותו במשך השנים. גם אם יפוטרו כל ה-250 מוכן מטה התעסוקה לקלטם באזור, ללא כל קשיים ("נייר חדרה" צריך עובדים רבים וכן באלקטרוניקה).
8. "יפו-מור" אשדוד הודיע על 5 ימי עבודה ופייטורי 60 עובדים ובמקביל ביקש מהלשכה 150 עובדים. התברר שניסה ללחוץ על העובדים לוותרים בנושאי ניידות פנימית. לא פוטרו עובדים.
9. "רב"ל-ממתקים" ברמת-גן נסגר עקב סיבות כלכליות וגיל הבעלים. כל העובדים נקלטו מיד.
10. "מפעלי סריגה" ברמת-גן — פוטרו כ-100 מהעובדים ונקלטו מיד במפעלים אחרים.

ח. מסקנות ועדת החינוך והתרבות של הכנסת בדבר המצב התמור שבו נתונים שירותי ההזנה בבתי-הספר ובמוסדות החינוך בארץ

- ב. ועדת החינוך והתרבות קוראת לממשלה ול-מרכז השלטון המקומי להחליט ללא שהיות על דרך מימון קבועה למפעל ההזנה כדי שלא לפגוע בשירות חשוב זה.
- ועדת החינוך והתרבות מבקשת משר החינוך וה-תרבות להקים ועדה שתבדוק את הערך התזונתי של הארוחות במסגרת מפעל ההזנה, את היקפו, את הע-לות הריאלית וחלוקת המימון שלו בין הרשויות השו-נות וההורים.
- ג. הוועדה מתבקשת למסור ממצאיה לוועדת החי-נוך והתרבות של הכנסת תוך שלושה חודשים.
- ד. שר החינוך והתרבות מתבקש לדווח לוועדת החינוך של הכנסת על ביצוע מסקנות אלו.

- ביום רביעי, כ' בכסלו תשל"ה (4 בדצמבר 1974), החליטה מליאת הכנסת להעביר לוועדת החינוך וה-תרבות הצעה לסדר-היום שהגיש חבר-הכנסת י. ז'. אמיר בנושא הנ"ל.
- הוועדה הקדישה לנושא ארבע ישיבות ושמה דב-רים מפי שר החינוך והתרבות ונציגי הרשויות המ-קומיות. ישיבות אלו הן חלק מדיון כולל בבעיות השירותים למערכת החינוך שעליהן תוגשנה המלצות בקרוב.
- להלן המלצות הוועדה בנושא ההזנה:
- א. ועדת החינוך קובעת כי אין לקצץ בשירותי ההזנה לתלמיד וכי לשירות זה יש זכות לקידום וחי-זוק בסדר העדיפויות של פעילות הרשויות המקומיות.

סיכום הישיבות

- ישיבה קל"ה (ט"ו בשבט תשל"ה — 27 בינואר 1975)
- היו"ר — י. ישעיהו; ב. צ. קשת; י. דרניצקי (יודין).
- א. יושב־ראש הכנסת י. ישעיהו אמר דברים למלאת עשרים ושבע שנה לכינון הכנסת. בפתח דבריו קידם היושב־ראש בברכה את תלמידי בתי־הספר מהישובים שסבלו מהתנכלויות הרצח של המחב־לים וכן את החיילים מן הקוויים הקדמיים, אנשי משמר הגבול, נציגי המשפחות השכולות וקבוצה של עולים חדשים, שנכחו ביציע האורחים.
- ב. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- ג. שר־האוצר י. רבינוביץ הביא לקריאה ראשונה חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 11), תשל"ה—1974. בוויכוח השתתפו: י. בדר, ג. פת, ז. שובל, י. בן־מאיר, י. קרגמן, ש. לורינץ, מ. וילנר, ב. מואב, מ. פעיל, ש. תמיר, א. אפרת, שר האוצר השיב למתווכחים.
- הוחלט: להעביר את החוק לוועדת הכספים.
- ד. סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- ה. שר־ההסברה א. יריב הביא לקריאה ראשונה חוק לתיקון פקודת הידיעות הטלגרפיות לעתונות, תשל"ד—1973. בוויכוח השתתפו א. אנקוריון, שר ההסברה השיב לו.
- הוחלט: להעביר את החוק לוועדה שעליה תחליט ועדת הכנסת.
- ישיבה קל"ז (ט"ז בשבט תשל"ה — 28 בינואר 1975)
- היו"ר — י. ישעיהו; פ. שינמן; מ. בן־פורת.
- א. יושב־ראש הכנסת י. ישעיהו קידם בדברי ברכה את צירי הוועדה הבינ־לאומית של מנהיגי מילווה העצמאות והפיתוח שנכחו בישיבה.
- ב. שר־האוצר י. רבינוביץ השיב על 21 שאילתות של חברי הכנסת: ח. שמעוני, א. ורדיגר, ש. אלוני, ש. ארבל־אלמוזלינו, ב. מואב, ז. שובל, י. בארי, מ. פעיל, י. תמיר, ע. נוף, ל. דיציאן.
- שר־החינוך והתרבות א. ידלין השיב על 17 שאיל־חות של חברי הכנסת: מ. פרידמן, א. נמיר, ע. נוף, פ. שינמן, נ. קצב, מ. פעיל, ז. המר, ש. לוי, מ. בן־פורת, א. ורדיגר, י. מ. אברמוביץ, ג. כהן.
- שר־הדתות י. רפאל השיב על 6 שאילתות של חברי הכנסת: ג. פת, א. ורדיגר, ב. מואב, ת. טובי, א. אולמרט, פ. שינמן.
- שר־המשפטים ח. י. צדוק השיב על 5 שאילתות של חברי הכנסת: ש. תמיר, י. מודעי, י. מ. אב־רמוביץ, י. בארי.
- ג. כץ הגיש הצעה לסדר־היום בדבר מניעת הש־תפוחה של נבחרת ישראל באליפות העולם בטניס שולחן העומדת להתקיים בהודו. שר־החינוך והתר־בות א. ידלין השיב להצעה.
- ישיבה קל"ח (ט"ז בשבט תשל"ה — 29 בינואר 1975)
- היו"ר — י. ישעיהו; פ. שינמן; מ. בן־פורת.
- א. יושב־ראש הכנסת י. ישעיהו קידם בדברי ברכה את צירי הוועדה הבינ־לאומית של מנהיגי מילווה העצמאות והפיתוח שנכחו בישיבה.
- ב. שר־האוצר י. רבינוביץ השיב על 21 שאילתות של חברי הכנסת: ח. שמעוני, א. ורדיגר, ש. אלוני, ש. ארבל־אלמוזלינו, ב. מואב, ז. שובל, י. בארי, מ. פעיל, י. תמיר, ע. נוף, ל. דיציאן.
- שר־החינוך והתרבות א. ידלין השיב על 17 שאיל־חות של חברי הכנסת: מ. פרידמן, א. נמיר, ע. נוף, פ. שינמן, נ. קצב, מ. פעיל, ז. המר, ש. לוי, מ. בן־פורת, א. ורדיגר, י. מ. אברמוביץ, ג. כהן.
- שר־הדתות י. רפאל השיב על 6 שאילתות של חברי הכנסת: ג. פת, א. ורדיגר, ב. מואב, ת. טובי, א. אולמרט, פ. שינמן.
- שר־המשפטים ח. י. צדוק השיב על 5 שאילתות של חברי הכנסת: ש. תמיר, י. מודעי, י. מ. אב־רמוביץ, י. בארי.
- ג. כץ הגיש הצעה לסדר־היום בדבר מניעת הש־תפוחה של נבחרת ישראל באליפות העולם בטניס שולחן העומדת להתקיים בהודו. שר־החינוך והתר־בות א. ידלין השיב להצעה.

נות היהודית למניעת ירידה מהארץ והחזרת היור-
דים. השר לקליטת העלייה השיב להצעות.

הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת העבודה.

ב. מואב הגיש הצעה לסדר-היום בדבר דרכי גביית
מס הכנסה מקבוצות שונות במשק. שר-האוצר י.
רבינוביץ השיב להצעה.

הוחלט: להעביר את העניין לוועדת הכספים.

י. בארי הגיש הצעה לסדר-היום בדבר עלייה בצ-
ריכת הסמים המסוכנים במדינה. שר-המשטרה ש.
הלל השיב להצעה.

הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת השירותים
הציבוריים.

ה. זיידל הגיש הצעה לסדר-היום בדבר מצבם
המסוכן של אסירים קטינים בבת-הסוהר. שר-
המשטרה ש. הלל השיב להצעה.

הוחלט: להעביר את העניין לוועדה שתיקבע על-ידי
ועדת הכנסת.

יא. שר-המשטרה ש. הלל הביא לקריאה ראשונה חוק
לתיקון פקודת המשטרה (מס' 4), תשל"ה—1975.
בוויכוח השתתף י. בארי.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת הפנים ואיכות
הסביבה.

הוחלט: להעביר את העניין לוועדת החינוך והתר-
בות.

ד. ת. זיאד הגיש הצעה לסדר-היום בדבר מצבם של
הסטודנטים הערביים באוניברסיטאות. שר-החינוך-
והתרבות א. ידלין השיב להצעה. י. בארי הציע לא
לכלול את העניין בסדר-היום.

הוחלט: להעביר את העניין לוועדת החינוך וה-
תרבות.

ה. ח. לנדאו הגיש הצעה לסדר-היום בעניין פגישת
מוזכיר מפ"ם עם נציגי האירגונים המרצחים. שר-
החינוך והתרבות א. ידלין השיב להצעה. ש. לו-
רינץ הציע להעביר את העניין לוועדה.

הוחלט: לא לכלול את העניין בסדר-היום.

ו. מ. בגין הגיש הצעה לסדר-היום בדבר תביעות
האולטימטיביות של סאדאת לנסיגת ישראל משדות
אבו-רודיס ומעברי המיתלה והג'ידי, מרמת הגולן
והירדן. שר-החוץ י. אלון השיב להצעה. ש. לו-
רינץ הציע להעביר את הנושא לוועדה.

הוחלט: לא לכלול את הנושא בסדר-היום.

מ. וילנר ומ. פעיל מסרו הודעות בדבר הימנעות
סיעותיהם מהצבעה.

ז. א. ורדיגר ומ. גז הגישו הצעות (נפרדות) לסדר-
היום בדבר פעולה משותפת של הממשלה והסוכ-

